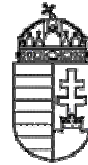

**FÖLDMŰVELÉSÜGYI ÉS
VIDÉKFEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM**

Megművelt föld, fejlődő vidék, egészséges ételmező – otthonos Magyarország

A vidéki foglalkoztatás bővítését koordináló Programiroda

Cselekvési Terve

**Dr. Kis Zoltán
Programiroda vezető**

**Budapest
2009.**

A kormányprogram prioritásai között van a **vidéki munkalehetőségek bővítése**, az életszínvonal növelése, a vidék népességmegtartó képességének erősítése és ezen részterületek fejlesztésén keresztül a **vidéki életminőség látványos és stabil javítása**. Eme alapvető célkitűzés kulcsfontosságú eleme a vidéki foglalkoztatás megőrzése, bővítése, új munkalehetőségek, munkahelyek létrejöttének közvetlen és közvetett elősegítése, ezáltal a vidék jövedelemtermelésének fokozása.

A vidéki foglalkoztatás gyakorlatát az elaprózottság, a szerteágazó struktúra jellemzi. Az agrárfoglalkoztatás speciális viszonyait a vonatkozó jogforrások döntően figyelmen kívül hagyják. Ez a rendezetlen helyzet, a jogszabályok és a gazdálkodási gyakorlat inkompatibilitása, a feketemunka kényszerű megjelenését eredményezi. A vidéki foglalkoztatás bővítésének fontos részfeladata tehát a jogszabályok és a gyakorlat illeszkedésének megteremtése, az igények és a lehetőségek összhangjának kialakítása.

A vidéki foglalkoztatás részleteinek vizsgálata, feltárása, a különböző párhuzamosan futó, és egymásra épülő munkafázisok koordinálása, és egy cselekvési terv összeállítása céljából **a tárcsa 2009. július 1.-től Programirodát hozott létre**.

A vidéki foglalkoztatás jogi alapjainak átgondolása több irányban is túlmutat az agrártárca hatáskörén. A cselekvési terv kidolgozása során nem megkerülhető az együttműködés az érintett minisztériumokkal, a szakmai és érdekképviselői szervezetekkel, a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózattal. Jelen munkaanyag tehát, mind szellemiségben, mind gyakorlati javaslataiban kulcskérdésnek tekinti az alapkérdés széles körű, több irányú megközelítését.

A Programiroda a különböző forrásokból megvalósuló projektek feltárásával, elemzésével, és a működés segítségét szolgáló lehetőségek, szükséges intézkedések feltárásával foglalkozik.

Így a közmunka felhasználásának további lehetőségei, az idején- és alkalmi munka feltételeinek egyszerűsítése, sikeres projektek bemutatása és népszerűsítése, a szociális földprogram lehetőségeinek feltárása, a szociális szövetkezetekben rejlő foglalkoztatás élénkítés továbbfejlesztésének kialakítása, a zöldenergia felhasználásához kapcsolódó foglalkoztatási kérdések ismertetése, a szükséges intézkedések indukálása és számos olyan intézkedés felderítése, amelyek önállóan szintén segítik a vidéki lakosság fenntartható foglalkoztatását, de azok sikeres összehangolása erősíthetnék egymást.

A Programiroda konkrét intézkedési javaslatokat készít a fenti részterületek sikeres működése érdekében.

Az agrár-foglalkoztatást segítő Programiroda által már összeállított, *Összefoglaló* címmel készített anyag tartalmazza mindazon területeket, amelyek részletes feltárásával meg lehet fogalmazni a konkrét feladatokat. A társadalmi véleményeztetés eredményeként bevonásra került több aktív társadalmi szervezet és kormányzati szerv, amelyek a rendelkezésükre álló információval, és szervezeti lehetőségeikkel hozzájárulhatnak a célul tűzött eredmények eléréséhez.

A Programiroda munkája során 5 kiemelt fő célterületet jelölt ki, ahol a kifejtett munka eredményeként várható a vidéki lakosság foglalkoztatási esélyeinek megőrzése, növelése.

A mezőgazdasági foglalkoztatás sajátosságainak érvényt kell szerezni a jogszabályi környezet kialakításakor, és annak gyakorlati alkalmazása során, következésképp a Programiroda felállításának elsődleges célja az agrárfoglalkoztatás viszonyainak „felderítése” és megoldási javaslatok kidolgozása a felszínre került problémák megoldása érdekében.

Cselekvési terv - Intézkedési terv

A Programiroda 5 fő célterületen a következő intézkedések meghozatalára tesz javaslatot, továbbá kijelöli a Programiroda középtávú feladatait.

1. A foglalkoztatás feltételeinek egyszerűsítése

- 1.1** Az SZMM törvénytervezetét ki kell egészíteni a munkavállalók egyszerűsített közteherfizetés mellett egyes mezőgazdasági idénymunkákra történő alkalmazása fogalmával és egy felhatalmazó rendelkezéssel a Kormány részére, hogy ezen foglalkoztatási forma részletes szabályait rendeletben állapítsa meg. Az FVM ehhez szükséges önálló előterjesztése (törvényi szintű normaszöveg javaslattal) 2009. szeptember 22-i Kormánykabinet és szeptember 23-i Kormányülésre került beterjesztésre.

Az előterjesztést a szeptember 29-ei Kormánykabinet tárgyalta, a Kormány azonban még nem tűzte napirendjére. A Kormánykabinet döntése értelmében az IRM megvizsgálja, hogy a tervezetet milyen szintű szabályozás keretében, mely jogszabályokba beépítve, illetve mely jogszabályok módosításával együttesen lehet hatályba léptetni.

Határidő: 2009. szeptember 17. teljesítve

Felelős: - Programiroda vezetője,
- Jogi Főosztály,
- Agrárszabályozási Főosztály,
- Agrárpiaci Főosztály,
- Humánpolitikai Főosztály

- 1.2** A kormányrendelet előkészítéséhez szükséges paraméterek összeállítása.

Határidő: 2009. november 30.

Felelős: Agrárpiaci Főosztály (a FruitVeb és a Magyar Agrárkamara bevonásával)

- 1.3** A törvényben adott felhatalmazás alapján a kormányrendelet tervezetének elkészítése:

- a) a koncepció kidolgozása és egyeztetése az SZMM-mel és a PM-mel

Határidő: a Kormány határozatában foglaltak szerint

Felelős: - Programiroda vezetője,
- Agrárszabályozási Főosztály,
- Jogi Főosztály,
- Humánpolitikai Főosztály

- b) a kormányrendelet tervezetének normaszöveg szintű kidolgozása és egyeztetése az SZMM-mel és a PM-mel

Határidő: a Kormány határozatában foglaltak szerint

Felelős: - Programiroda vezetője,
- Agrárszabályozási Főosztály,
- Jogi Főosztály,
- Humánpolitikai Főosztály

Ez a feladat az IRM fentiekben említett vizsgálatának függvényében változhat. Mivel sem a jogalkotás szintje nem eldöntött, sem a Kormány nem hozott még határozatot az előterjesztésről, az 1.3. pontban foglaltak csak feltételesen részei a Cselekvési Tervnek.

- 1.4** Az SZMM tervezetében szereplő 40%-os mértékű közteher a 2009. július 1-jével hatályba lépett adó-és járulékváltozások miatt felülvizsgálatra szorul. A Pénzügyminisztériumtól hivatalos tájékoztatást kell kérni a minimálbérre jutó közterhek mértékéről (a munkáltató és a munkavállaló által fizetendő járulékok arányáról a minimálbérre vetítve). Mivel a munkavállalók egyszerűsített közteherfizetés mellett egyes mezőgazdasági idénymunkákra történő alkalmazása a járulékterhek aránya tekintetében nem térhet el az SZMM egyszerűsített foglalkoztatásról szóló előterjesztésében foglaltaktól, az egyszerűsített foglalkoztatás járulékterheiről szükség esetén további egyeztetést kell folytatni.

Jelenleg nincs hivatalos tudomásunk az SZMM előterjesztésének Kormány általi elfogadásáról. Amennyiben azt a Kormány elfogadja, a 40%-os köztehermérték az általános szabályokhoz képest kedvezményt jelent (igaz, hogy az ez alapján járó ellátás sem teljes körű). A PM hivatalos tájékoztatása a minimálbér járulékterheléséről rendelkezésünkre áll. A további egyeztetésekre az IRM korábban említett vizsgálatának függvényében kerülhet sor.

Határidő: 2009. november 30.

Felelős: - PM,
- Agrárszabályozási Főosztály (SZMM bevonásával)

- 1.5** Az agrár vállalkozások működésével összefüggésben felmerül a tárgyi feltételek bővítésének és korszerűsítésének igénye. A jövőben célszerű lenne átvenni a Spanyolországban alkalmazott módszer azon elemét, ami az idényjellegű és alkalmi foglalkoztatás területén a munkavállalók bejelentésében és regisztrációjában a könyveket, adatlapokat vagy más papír alapú dokumentumokat felváltja egy elektronikus rendszerrel. A foglalkoztatottak regisztrációja elektronikus kártyával történne. A foglalkoztatottak a kártyához tartozó leolvasó rendszer használatával biztosítanák a rendezett munkaügyi kapcsolatokat.

2009-ben meg kell kezdeni az elektronikus foglalkoztatási kártya-rendszer kialakítására való felkészülést és biztosítani kell annak anyagi és technikai hátterét.

Határidő: 2010. december 31.

Felelős: A javaslat átfogó jellegénél fogva, továbbá az általános alkalmazhatóság okán kormányzati döntést igényel.

2. Az ÚMVP tengelyek kitörési pontjai, lehetőségei, javaslatok

- 2.1** A 3.-4. tengely támogatási konstrukcióira beérkezett több ezer kérelem feldolgozásának lehetőségek szerinti gyorsítása, a minél gyorsabb ütemű kifizetés, hogy a beruházások megvalósításához szükséges munkaerő minél hamarabb lekötésre kerüljön.

Határidő: Folyamatos-miniszteri döntés függvényében

Felelős: - FVM AVF
- MVH

- 2.2** Követendőnek tekinthető beruházási projektek, komplex projektek (mintaprojektek) bemutatása a széles potenciális érdeklődő kör számára.

Határidő: Folyamatos

Felelős: - FVM AVF
- MVH
- NFÜ

- 2.3** Egyeztetések kezdeményezése a bankok kockázatkerülő magatartásának megváltoztatása és a vidéki vállalkozások hitelhez jutásának könnyítése érdekében

Határidő: Folyamatos

Felelős: - FVM
- PM

- 2.4** Az ÚMVP és az ÚMFT célcsoportjai közötti lehatárolási elégtelenség vizsgálatának és kiküszöbölésének kezdeményezése.

Határidő: Folyamatos

Felelős: -NFÜ
- MVH
- FVM AVF

3. Közmunkával kapcsolatos fejlesztési javaslatok

- 3.1** A vízi társulatok és a magán-erdőgazdálkodói szféra közmunkaprogramban való közvetlen részvételét a közmunkaprogramok támogatási rendjéről szóló

49/1999. (III. 26.) Korm. rendelet jelenlegi formájában nem tudja biztosítani, ezért a rendelet 2. § -ának módosítása indokolt.

Határidő: 2009. november 30.

Felelős: Természeti Erőforrások Főosztálya

4. Bioenergetika foglalkoztatási vonatkozásai

- 4.1** Be kell nyújtani a Kormány elé „a biomassza energetikai hasznosítását célzó egyes intézkedésekről” szóló előterjesztést.

Határidő: 2009. november 30.

Felelős: Mezőgazdasági Főosztály

- 4.2** A „Biomassza Energetikai Program” Kormány előterjesztésben foglalt „Szociális Zöldenergia Program” elindításának első mérföldköve olyan közmunka és alkalmi munkaprogram modellek kidolgozása, amely igazodik az „út a munkához” és egyéb foglalkoztatási programhoz. Indokolt az FVM és az SZMM közötti egyeztetés megkezdése.

Határidő: Folyamatos, azonnali

Felelős: Mezőgazdasági Főosztály

5. A szervezeti háttér, a rendelkezésre álló információ közkinccsé tételéhez

5.1 Kommunikáció

A hatékony kommunikációs munka indításához elengedhetetlen a résztvevő szervezetek munkatársainak tájékoztatása, felkészítése, a szervezetek és személyek feladatainak pontos lehatárolása, a folyamatos és hatékony kétirányú információáramlás biztosítása érdekében. Ezt Budapesten egy központi tájékoztatás keretében kell megvalósítani a megyei szereplők bevonásával, majd azok szervezésében minden megyében össze kell hívni a helyi szervezőket.

Minden szervezet rendelkezik honlappal, amely alkalmas az információáramlás gyors és hatékony biztosítására.

Határidő: 2009. november 30.

Felelős: MNVH Állandó Titkárság

5.2 Helyzetkép és igényfelmérés

Minden kistérségben a HVI vezetőjének koordinálásával, szervezésében kitöltenek egy kérdőívet (4. számú melléklet) az alábbiak szerint:

A HVI vezető tájékoztatást ad az MNVH-ról és a megalakult Programirodáról, a kérdőívezés módjáról, céljairól. Helyszín, a HVI által biztosított legalább 10 fő befogadására alkalmas tárgyaló.

A kitöltésénél jelen vannak/meghívást kapnak:

1. Magyar Agrárkamara ÚMVP Tanácsadó

2. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara területileg illetékes vezetője
3. Illetékes falugazdász(ok)
4. Helyi LEADER Akciócsoport Munkaszervezetének vezetője
5. Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezetének vezetője
6. Munkaügyi Központ illetékes kirendeltségének vezetője
7. HVI vezető

Határidő: - Kérdőívezés 2009. december 15.
- Kérdőívek feldolgozása 2010. január 15.

Felelős: - MNVH Állandó Titkárság,
- HVI vezetők

5.3 Foglalkoztatási jó gyakorlatok adatbázisa

A helyzetfeltáró és igényfelmérő kérdőívek feldolgozásakor létre kell hozni az agrárfoglalkoztatási jó gyakorlatok országos adatbázisát, amelyet a www.mnvh.eu honlapon közzé kell tenni és a HVI vezetők bevonásával meg kell kezdeni azok kiajánlását, és az adatbázis folyamatos bővítését, aktualizálását, annak érdekében a térségek, illetve foglalkoztatók az adaptálható gyakorlatot átvehessék és minél szélesebb körben alkalmazzák. Erre a célra tájékoztató kiadvány és rendezvények szervezése is szükséges, mert csupán az internet illetve a szervezetek honlapja nem éri el a potenciális célközönség jelentős részét.

Határidő: - Adatbázis közzététele: 2010. január 31.
- Terjesztés, aktualizálás: folyamatos

Felelős: - MNVH Állandó Titkárság,
- HVI vezetők

5.4 A szervezeti feladatok megvalósításához szükséges költség igény

A Programiroda munkájába bevont szervezetek közül az MVH, az MgSzH, a MA, az MKIK 2009. évi költségeik tervezéskor nem számolhattak a fenti feladatok megvalósításával, így nem áll rendelkezésükre külön forrás a felajánlott humán és műszaki infrastruktúrán kívül.

Az MNVH Állandó Titkárság költségvetésének tervezésekor 10 millió Ft-ot tervezett a Programirodával kapcsolatos feladatok ellátására, de az MNVH jelenleg nem rendelkezik 2009 évre elfogadott költségvetéssel.

Határidő: Folyamatos

Felelős: - FVM
- MNVH

6. A Projektiroda középtávú feladatai

6.1 Az Intézkedési tervben jóváhagyottak nyomonkövetése

Határidő: Teljesítve

Felelős: a Projektiroda vezetője

6.2 A konkrét, minta projekt utak felderítése és feldolgozása

Határidő: Folyamatos

Felelős: a Projektiroda vezetője

Cselekvési terv – Az intézkedések háttere

- 1. A foglalkoztatás feltételeinek egyszerűsítése*
- 2. Az ÚMVP tengelyek kitörési pontjai, lehetőségei, javaslatok*
- 3. Közmunkával kapcsolatos fejlesztési javaslatok*
- 4. Bioenergetika foglalkoztatási vonatkozásai*
- 5. A szervezeti háttér, a rendelkezésre álló információ közkinccsé tételéhez*

A mezőgazdasági tevékenység jellegéből adódóan a vidéki foglalkoztatás egy része időny és alkalmi munkaként jelenik meg. Ezek a munkák részben nélkülözhetetlenek az eredményes gazdálkodáshoz, részben pedig fontos szerepet töltenek be egy-egy település helyi lakosainak foglalkoztatásában. Ki kell alakítani azokat a feltételeket, amelyek az alkalmazás során segítik a végrehajthatóságot, és garanciát jelentenek a munkavállalók számára egyaránt.

Az agrártárca közvetlen irányítása alatt a vidékfejlesztésre szánt EU források állnak. Ezek eljuttatása a vidék fejlesztése érdekében megfogalmazott programokra kiemelt jelentőségű. A programok megfogalmazását követően mindent el kell követni annak érdekében, hogy ezek a források a lehető legrövidebb idő alatt eljussanak a célprojektekhez.

Az agrártárca jelenleg is több ponton csatlakozik a közunka programokhoz. Ezek a területek az erdőművelés és a parlagfű irtás munkálataiba bevont közmunkásokat jelentik. A közmunka adata lehetőség minél hatékonyabb kihasználása érdekében javaslatot tesz a Cselekvési terv újabb területek, így a vízgazdálkodás és a magánerdők művelésének bevonására.

A közmunka felhasználásának további kiemelt területe lehet a zöldenergia termeléshez és felhasználáshoz kapcsolódó feladatok bevonása.

A biomassza energetikai hasznosítására tett tárca javaslat megvalósítása jelentős előrelépést jelentene ezen a területen.

A cselekvési terv a megvalósult sikeres, példaértékű fejlesztések feltárását célozza, és azt követően a rendelkezésre álló ismeretek minél szélesebb körben való megismertetésére tesz javaslatot. Ehhez partnerségi kapcsolatot alakított ki a meglévő intézményrendszer és az erre vállalkozó társadalmi szervezetek között. A feltárt sikeres programok, kapcsolódhatnak, akár a szociális földprogramhoz, akár az NFÜ fejlesztési programjaihoz, akár az ÚMVP tengelyeihez.

I. fejezet

Munkavállalók egyszerűsített közteherfizetés mellett egyes mezőgazdasági idénymunkákra történő alkalmazása

A probléma ismertetése

Az egyszerűsített foglalkoztatás lehetőségének igénye - az agrárágazatban, annak sajátosságaiból adódóan - a szezonális és idényjellegű termelési, feldolgozási munkaterületeken **hosszabb ideje megfogalmazódott** a kézimunka-igényes növénytermesztési ágazatban (elsősorban a zöldség-, szőlő-, dohány- és gyümölcsstermesztésben). Állandó munkaerővel az időszakos munkacsúcsokra tervezni az agrárágazatban nem lehet, ezért a kézimunka-igényes ágazatokban hosszabb távon is a szezonális foglalkoztatás lehet a megoldás a munkaerőigény kielégítésére.

Jelenleg az idényjellegű és szezonális foglalkoztatás állam általi ösztönzése, támogatottsága, valamint a foglalkoztatás adminisztrációjának tényleges egyszerűsítése nem érvényesül. A munkaügyi ellenőrzések viszont szigorúak, jelentős bírságokkal és gazdálkodási következményekkel, hátránnyal járnak.

A rendezett munkaügyi kapcsolatok érdekében olyan szabályozás kialakítására van szükség, amely betartható, kellő ösztönzéssel bír mind a munkavállalás, mind a foglalkoztatás vonatkozásában, lehetővé teszi az ellenőrzést, és biztonságot jelent a termelők számára abban a tekintetben, hogy a munkaügyi ellenőrzések megállapításai miatt uniós pályázatok, támogatások igénybevételének lehetőségétől ne essenek el.

Az egyszerűsített foglalkoztatás és annak ténylegesen egyszerűsített adminisztrációja a mezőgazdasági alkalmi és idénymunkák szervezésében létkérdés.

A családi gazdaságok, mikro- és kisvállalkozások jelentős része nem rendelkezik fejlett humánpolitikai és informatikai infrastruktúrával, és a működtetés szervezeti és személyi hátterével. Ahol ez rendelkezésre is áll – a gazdaságok telephelyeinek településenkénti, vagy külterületi szétszórtságából adódóan –, nem biztos, hogy a foglalkoztatás helyszínén, rövid időn (pár órán) belül igény szerint aktivizálható, vagy más esetben az elektronikus bejelentéshez szükséges internet-lefedettség biztosítható.

Ezért 2010-től teljesen új, a korábbiaktól merőben eltérő, egyszerűbb szabályozási formát kellene kialakítani. Ehhez alapokat az Európai Unió más tagállamaiban is meglévő egyszerűbb eljárási lehetőségek, vagy saját, az állami erdészeti közfoglalkoztatási tapasztalatok pozitív példái jelenthetnek.

A tartósan munkanélküliségbe süllyedt munkavállalók visszavezetése a munka világába nagyon nehéz. Többségük szakképzetlen, nem rendelkezik a rendszeres foglalkoztatáshoz kellő motivációval, munkakultúrával, ezáltal még az idényjellegű foglalkoztatáshoz is szükségessé válik az előzetes betanításuk, a munkaműveletek

elvégzése folyamatos felügyeletet jelent a foglalkoztatónak. Hosszútávon a munkáltatók és a munkavállalók, valamint agrárgazdaság egészének is érdeke, hogy irányított vagy önálló munkavégzésre alkalmas, munkaminőségi és teljesítményelvárásokat betartó, a foglalkoztató vállalkozások érdekeit figyelembe vevő, szakszerű munkavégzésre is képes személyek foglalkoztatása valósuljon meg.

Az egyszerűsített foglalkoztatás szabályainak kialakításában **két lényeges szempontot** kell figyelembe venni: egyrészt a munkaügyi bejelentés, közterhek bevallása és **az adminisztrációs terhek csökkentése**, másrészt a foglalkoztatás **érdekeltségének megteremtése**.

A szabályozás célja

Az SZMM és az IRM közös előterjesztésében törvénytervezet készült az egyszerűsített foglalkoztatásról. Az előterjesztők olyan megoldást kerestek, amely alkalmazkodik a munkaerőpiac igényeihez, a kor technikai színvonalához, továbbá egyszerűbb és olcsóbb foglalkoztatást tesz lehetővé. A munkáltató személyére, a foglalkoztatás alkalmoszerű, illetve időnyjellegű voltára tekintettel a tervezet megcélozta az adminisztráció egyszerűsítését, azonban **a Kormány** úgy foglalt állást, hogy a bejelentés tekintetében tovább kell vizsgálni az egyszerűsítés lehetőségét, továbbá **2009. szeptember 15-ig kiegészítő előterjesztés elkészítésére utasította az FVM-et, a PM-et és az SZMM-et** a foglalkoztatással összefüggő egyedi adóhatósági és munkaügyi ellenőrzés szükségtelenné tételére. Az elkészítendő tervezet – ráépülve az egyszerűsített foglalkoztatás munkajogi intézményére – meghatározná az egyes mezőgazdasági időny munkák esetében a munkaerő-szükségletet, szabályozná **a munkavállalók társadalombiztosítási, továbbá munkaügyi bejelentését**, valamint a **közterhek egyszerűsített bevallását és megfizetését**. A koncepció nem példa nélküli, mivel Spanyolországban a kertészeti és gyümölcsstermesztési ágazatban hasonló megoldást már évek óta alkalmaznak.

Megoldási javaslat

1. A munkáltató saját gazdaságában **választása szerint** a Kormány által rendeletben meghatározott egyes növénytermesztési termékek termelésével összefüggő mezőgazdasági időny munkára **munkavállalónként évente legfeljebb kilencszáz munkaóraig, munkáltatónként pedig legfeljebb húszezer munkaóraig** egyszerűsített közteherfizetés mellett is alkalmazhat munkavállalókat, feltéve, ha ezen igényét a területnagyság és a növényfajok megjelölésével az első mezőgazdasági időny munkás alkalmazását megelőzően, de legalább a tárgyév május 15-ig az első fokú adóhatóságnál bejelenti. A bejelentéssel egyidejűleg a munkáltatónak nyilatkoznia kell, hogy rendelkezik-e a mezőgazdasági vidékfejlesztési támogatási szerv által kiadott regisztrációs számmal.
2. Létre kell hozni egy ún. **paraméterkönyvet**, ami termékekre (legfeljebb 4-5 terméksoportra) lebontva, egységnyi területre vetítve meghatározza az adott növénykultúrában szükséges munkaidő mennyiségét (órában) és

azokat az időszakokat (jellemzően 2X2 hónap), amelyekben a foglalkoztatás ezen módját a munkáltató választhatja.

3. A **főbb termékcsoporthok** a szőlő, a gyümölcs és a dohány, valamint a szabadföldi zöldségek. (A szabályozás – legalábbis egyelőre – nem terjedne ki a hibrid kukoricára és az üvegházás vagy fóliás termesztésű zöldségekre.) A főbb termékcsoporthokon belül a hasonló munkaerő igényű növényi kultúrák további alcsoportokba rendezhetők.
4. Az SZMM tervezetében a mezőgazdasági idénymunka fogalmába beletartozik a növénytermesztési, az állattenyésztési, a halászati és az erdészeti idénymunka. Jelen szabályozás **csak a növénytermesztésre**, és azon belül ennél szűkebb körre, a 3. pontban foglalt kézimunka-igényes termékcsoporthokra (szőlő, gyümölcs, dohány és szabadföldi zöldség) **terjedne ki, beleértve a terméknek a munkáltató saját gazdasága területén történő mozgatását, csomagolását is.**
5. A fenti korlátozásokkal kapcsolatban elképzelhető, hogy az új rendszer bevezetését követően a tapasztalatok alapján **a későbbiekben az alkalmazási kör kiterjesztésére is sor kerülhet.** (Például Spanyolországban mind a termesztő-berendezésekben, mind a feldolgozás / áruvá alakítás során igénybe vehető a foglalkoztatás ezen módja, de meghatározták, hogy mekkora üzemméret esetében, az éves statisztikai állományi létszám mekkora hányadában lehet ilyen módon mezőgazdasági idénymunkásokat alkalmazni.)
6. A munkáltató az egyes növényi kultúrákban meghatározott termőterület-nagyságig **választása szerint** vehetné igénybe ezt vagy az SZMM eredeti tervezetében szereplő egyszerűsített foglalkoztatási formát.
7. A munkavállalók nyilvántartásának és bejelentésének alapja egy naponta vezetendő **szigorú számadású nyomtatvány** (jelenléti ív), ami **tartalmazza** a munkavállaló nevét, adóazonosító számát és TAJ-számát, a munkaidő kezdetét, a díjazás formáját, valamint a munkavállaló aláírását. Személyenként rögzíti, hogy a munkavállaló hol és mennyit dolgozott (órában), valamint a munkabér nettó összegét. A munkaviszony és a társadalombiztosítási jogviszony ennek a jelenléti ívnek az aláírásával jön létre. Mezőgazdasági idénymunka esetén az egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló munkaszerződést csak abban az esetben kell írásba foglalni, amennyiben a foglalkoztatás a harminc napot egybefüggően meghaladja.
8. A munkáltató **a jelenléti ívet havi rendszerességgel** eljuttatja az adóhatóságnak és az állami foglalkoztatási szervnek. A munkáltató a jelenléti ívet a tárgyévet követő ötödik év végéig köteles megőrizni.

9. **A munkaügyi ellenőrzés** – a munkabiztonsági követelmények teljesítésén túl – csak arra terjedhet ki, hogy a jelenléti íven rögzített adatok megfelelnek-e a valóságnak.
10. Az egyszerűsített közteherviselés mellett létrejött munkaviszonyt úgy kell tekinteni, hogy a munkavállaló azonos munkáltatónál történő alkalmazására évente **legfeljebb kilencven napra, rugalmas munkaidőben** kerül sor.
11. **Amennyiben a munkáltató egyszerűsített közteherfizetés mellett alkalmaz munkavállalót, a tárgyév július 12-ig egy összegben közteher-előleget kell fizetnie.** A közteher-előleg alapja a munkáltató által a megjelölt területre eső, a Kormány által rendeletben meghatározott egyes termékcsoportok fajlagos munkaidő-szükséglete és a mindenkor minimálbér egy órára eső összegének a szorzata. A közteher-előleg mértéke a közteher-előleg alapjának 12%-a. A ténylegesen fizetendő közteher és a befizetett előleg különbözetét a munkáltatónak **a beállással egyidejűleg** kell kiegyenlítenie. A beállítás határideje **a tárgyévet követő év január 12.**

Eszközök (határidők, felelősök)

1. Az SZMM törvénytervezetét ki kell egészíteni a munkavállalók egyszerűsített közteherfizetés mellett egyes mezőgazdasági idénymunkákra történő alkalmazása fogalmával és egy felhatalmazó rendelkezéssel a Kormány részére, hogy ezen foglalkoztatási forma részletes szabályait rendeletben állapítsa meg. Az FVM ehhez szükséges önálló előterjesztése (törvényi szintű normaszöveg javaslattal) 2009. szeptember 22-i Kormánykabinet és szeptember 23-i Kormányülésre kerül beterjesztésre.

Az előterjesztést a szeptember 29-ei Kormánykabinet tárgyalta, a Kormány azonban még nem tűzte napirendjére. A Kormánykabinet döntése értelmében az IRM megvizsgálja, hogy a tervezetet milyen szintű szabályozás keretében, mely jogszabályokba beépítve, illetve mely jogszabályok módosításával együttesen lehet hatályba léptetni.

Felelős: a Programiroda vezetője, Jogi Főosztály,
Agrárszabályozási Főosztály, Agrárpiaci Főosztály,
Humánpolitikai Főosztály

Határidő: elkészült

2. A kormányrendelet előkészítéséhez szükséges paraméterek összeállítása.

Felelős: Agrárpiaci Főosztály (a FruitVeb és a Magyar Agrárkamara bevonásával)

Határidő: 2009. november 30.

3. A törvényben adott felhatalmazás alapján a kormányrendelet tervezetének elkészítése:

- a) a koncepció kidolgozása és egyeztetése az SZMM-mel és a PM-mel

Felelős: a Programiroda vezetője, Agrárszabályozási Főosztály, Jogi Főosztály, Humánpolitikai Főosztály

Határidő: a Kormány határozatában foglaltak szerint

- b) a kormányrendelet tervezetének normaszöveg szintű kidolgozása és egyeztetése az SZMM-mel és a PM-mel

Felelős: a Programiroda vezetője, Agrárszabályozási Főosztály, Jogi Főosztály, Humánpolitikai Főosztály

Határidő: a Kormány határozatában foglaltak szerint

4. Az SZMM tervezetében szereplő 40%-os mértékű közteher a 2009. július 1-jével hatályba lépett adó-és járulékváltozások miatt felülvizsgálatra szorul. A Pénzügyminisztériumtól hivatalos tájékoztatást kell kérni a minimálbérre jutó közterhek mértékéről (a munkáltató és a munkavállaló által fizetendő járulékok arányáról a minimálbérre vetítve). Mivel a munkavállalók egyszerűsített közteherfizetés mellett egyes mezőgazdasági idénymunkákra történő alkalmazása a járulékterhek aránya tekintetében nem térhet el az SZMM egyszerűsített foglalkoztatásról szóló előterjesztésében foglaltaktól, az egyszerűsített foglalkoztatás járulékterheiről szükség esetén további egyeztetést kell folytatni.

Felelős: Agrárszabályozási Főosztály (PM, SzMM bevonásával)

Határidő: 2009. november 30.

5. Az agrárvállalkozások működésével összefüggésben felmerül a tárgyi feltételek bővítésének és korszerűsítésének igénye. A jövőben célszerű lenne átvenni a Spanyolországban alkalmazott módszer azon elemét, ami az idényjellegű és alkalmi foglalkoztatás területén a munkavállalók bejelentésében és regisztrációjában a könyveket, adatlapokat vagy más papír

alapú dokumentumokat felváltja egy elektronikus rendszerrel. A foglalkoztatottak regisztrációja elektronikus kártyával történne. A foglalkoztatók a kártyához tartozó leolvasó rendszer használatával biztosítanák a rendezett munkaügyi kapcsolatokat.

2009-ben meg kell kezdeni az elektronikus foglalkoztatási kártya-rendszer kialakítására való felkészülést és biztosítani kell annak hátterét.

A feladat jellegénél fogva az ügyben kormányzati szintű döntés és intézkedés szükséges.

Felelős: Kormány

Határidő: 2010. december 31.

II. fejezet

Az ÚMVP tengelyek kitörési pontjai, lehetőségei, javaslatok

Probléma felvetése

A vidékfejlesztés új kereteit 2007 és 2013 között a Tanács 2006/144/EK határozata „A vidékfejlesztésre vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról (2007–2013 közötti programozási időszak)” jelöli ki. Az iránymutatásokat az 1698/2005/EK tanácsi rendelet, illetve annak végrehajtási rendeletei testesítik meg.

A vidékfejlesztés céljait az iránymutatások értelmében az ún. göteborgi fenntarthatósági célokkal, valamint a növekedést és munkahelyteremtést célzó, megújult lisszaboni stratégiával kell összehangolni. A vidékfejlesztésnek tehát – éppúgy, mint a fejlesztési politikáknak általában - elsősorban a gazdasági növekedést kell szolgálnia, mégpedig úgy, hogy ezzel együtt a környezet állapota javuljon, de legalábbis ne romoljon. Európát vonzóbb befektetési célponttá és munkahellyé kell tenni, elő kell mozdítani a növekedés motorjának számító tudást és innovációt. Az EU versenyképessége a világ többi gazdasági centrumával szemben akkor őrizhető meg, ha minél több lakosának tud munkát adni, ugyanakkor a fejlődés a további generációk számára is lehetőség marad. Ez a mezőgazdaság esetében azt jelenti, hogy a gazdasági teljesítménynek együtt kell járnia a természeti erőforrások fenntartható felhasználásával, a fenntartható hulladékképződéssel, a biológiai sokféleség fenntartásával, az ökoszisztémák megőrzésével és az elsivatagosodás megakadályozásával. A közös agrárpolitika (KAP) célkitűzései között szerepelnie kell a fenntartható fejlődés megvalósításának, nagyobb hangsúlyt helyezve az egészséges, jó minőségű termékek előállítására és a környezeti szempontból fenntartható termelési módszerekre, beleértve a biogazdálkodást, a megújuló nyersanyagokat és a biológiai sokféleség védelmét is. A jelenlegi szükségleteket úgy kell kielégíteni, hogy az ne veszélyeztesse a jövő nemzedékek saját szükségleteinek kielégítésére való képességét.

Az idézett határozat szerint a mezőgazdaság továbbra is a vidéki területek legnagyobb használója és kulcsfontosságú tényező a vidék és a környezet minősége szempontjából. A KAP két pillére – a piac- és a vidékfejlesztési politika – nélkül Európa számos vidéki területe egyre növekvő gazdasági, társadalmi és környezeti problémákkal szembesülne.

A vidékfejlesztési politika három területet ölel fel: **élelmiszergazdaság, környezet, valamint a szélesebb értelemben vett vidéki gazdaság és vidéki népesség.** A vidékfejlesztés ezen értelmezése tehát a vidékfejlesztést egységes politikaként kezeli, amely mindhárom területet felöleli, függetlenül a támogatás típusától (beruházás-típusú, utólagos elszámolású, vagy kompenzációs típusú, normatív). A vidékfejlesztés egységes rendszerbe foglalását fejezi ki az is, hogy a tagországoknak a hét évre szóló vidékfejlesztési stratégiát, illetve arra épülő programot kell benyújtaniuk, ez utóbbiak lehetnek regionális programok is.

Az EU tehát felismerte, hogy stratégiai megközelítést igényel a versenyképesség, a munkahelyteremtés és az innováció megvalósítása a vidéki területeken. Nagyobb hangsúlyt kell helyezni a humán erőforrás, know-how és tőkebefektetésekre, a környezetvédelmi szolgáltatások nyújtásának új módjaira, és a diverzifikáció lehetőségeire.

A vidékfejlesztési stratégiák és programok a fentieknek megfelelően négy tengely mentén épülnek fel, nevezetesen:

- 1. tengely: a mezőgazdasági és az erdészeti ágazat versenyképességének javítása,
- 2. tengely: a környezet minőségének javítása,
- 3. tengely: a vidéki élet minőségének javítása és a vidéki gazdaság diverzifikálása,
- 4. tengely: a LEADER helyi kezdeményezések

A mezőgazdasági és erdőgazdálkodási ágazat versenyképességének javítása

A versenyképességi tengely hatékonyságának megítélésében örök ellentmondás, hogy míg egyrészt nyilvánvaló, hogy a vidéki területek leszakadását a modernizáción, a beruházások támogatásán keresztül állíthatjuk meg, a modernizáció sok esetben a munkahelyek számának csökkenését eredményezi. Biztosítja tehát a támogatások kedvezményezettjeinek jövedelmük növelésének esélyét – elősegítve a vidéki területek általános fejlettségi szintjének emelését is –, de ezzel egy időben veszélyezteti a fejlesztések miatt munkájukat elvesztők megélhetését. Az EU ezért egyre nagyobb jelentőséget tulajdonít a versenyképesség egyéb tényezőinek, úgymint ismeretátadás, innováció, minőségjavítás és humántőke-befektetés, amelyek által a foglalkoztatás nem csökken, a képzettség szintje nő, a termelő kapacitások ellenben nem nőnek, így a piaci zavarok is elkerülhetők.

Szintén nagy jelentősége van a környezeti előírásokhoz való alkalmazkodás érdekében megvalósuló beruházásoknak, amelyek szintén nem növelik a kapacitásokat, ugyanakkor megvalósítják az 1. és a 2. tengely céljainak párhuzamba állítását, a környezeti fenntarthatóság biztosítását.

A gazdák képzése és átképzése segíthet a munkanélküliség enyhítésében, ezek segítségével a modernizáció következtében feleslegessé váló munkavállalók új lehetőségeket találhatnak a munkaerőpiacon, akár az élelmiszergazdaságon belül, akár azon kívül.

Az innováció segítségével kifejlesztett új termékek létrehozása és forgalomba hozatala révén – azon túl, hogy a lakosság korszerűbb és jobb minőségű élelmiszerekhez jut – az EU harmadik piacokon való megjelenésének esélye is javul. Az új termékek és eljárások bevezetése jelentősen hozzájárulhat a kisebb feldolgozók és gazdaságok teljesítményének növeléséhez. Az ágazat lemaradást mutat az információs és kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazása tekintetében, ezért az e téren megvalósuló fejlesztések is előnyt élveznek.

Végül alá kell húzni a nem élelmiszercélú termelés területén történő beruházások (bioenergia, bioetanol, biodízel) és a képzés fontosságát, amelynek segítségével a piacra kerülő mezőgazdasági termékek mennyisége csökkenthető, valamint – mivel új beruházásokról van szó – a mezőgazdaság munkaerő-feltevő képessége nő.

A 91/2009. (IV. 22.) Korm. rendelet „az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program egyes intézkedései esetén 2009. évben nyújtandó támogatási előleg fizetéséről” értelmében az 1. tengely beruházási támogatásai esetében 2009-ben a kedvezményezettek kormánygarancia mellett 20% előleget vehetnek igénybe a számukra megítélt támogatás összegéből.

A vidéki környezet minőségének javítása

A 2. tengelyre előirányzott források három EU-szintű prioritási területet céloznak meg: biológiai sokféleség (biodiverzitás), a hagyományos vagy jelentős természeti értéket képviselő mezőgazdasági vidékek megóvása és fejlesztése, valamint az éghajlatváltozás és a vízgazdálkodás. A fenntartható termőföld-gazdálkodási gyakorlat hozzájárulhat a termőterületek termelésből való végleges kivonásával, az elsivatagosodással és az erdőtüzekkel összefüggő kockázatok csökkentéséhez. A vidéki területek, a földek és az erdők megművelése, környezeti állapotának fenntartása nemcsak az egészséges élelmiszerek megtermelésének szempontjából jelentős, hanem a tájfenntartásban, ezáltal a nem mezőgazdaságból, és nem is vidéken élők jólétében és közérzetének javításában való szerepe is elvitathatatlan, sőt e szerepe egyre inkább előtérbe kerül, ezért a 2. tengely intézkedései némileg nagyobb hangsúlyt képviselnek a vidékfejlesztésen belül, mint a másik két tengely. Ez kifejeződik abban is, hogy a tanácsi rendelet alapján a 2. tengely kötelező minimális súlya a vidékfejlesztési programokon belül 25%, míg a másik két tengelyé 10-10%.

A tengely intézkedéseinek általános megközelítése azon a felismerésen alapszik, hogy a környezetvédelmi szolgáltatások fejlesztése és az állatbarát gazdálkodási gyakorlat előmozdítása céljából a gazdálkodókat térítésben kell részesíteni, különösen, ha a kötelező előírásokon túlmutató kötelezettségeket vállalnak.

A tengely intézkedései hozzájárulnak a megújuló energiák és a bioenergia létesítmények számára alkalmas nyersanyagok kifejlesztéséhez, az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentéséhez, valamint az erdők szén-dioxid-megkötő hatásának és a szerves anyagok talajalkotó szerepének megóvásához.

Jelentős szerepe van a biogazdálkodásnak is, mivel a környezetbarát termékek termelése alapját képezheti a növekedésnek és a munkahelyteremtésnek is, amennyiben kapcsolódik a harmadik tengelyben szereplő turizmushoz, kézműiparhoz, vagy nem élelmiszertermelő ágazat irányában történő diverzifikációhoz.

A vidéki élet minőségének javítása és a vidéki gazdaság diverzifikálása

A 3. tengely intézkedéseinek alapvető célja a munkahelyteremtés, ezáltal a lisszaboni célkitűzések megvalósítása. A 3. tengely mutat túl a mezőgazdaságból élők igényein, intézkedései a vidéki lakosságot célozzák meg, függetlenül attól, hogy mi az egyes szereplők jövedelmének forrása. A munkahelyteremtésen, vállalkozásfejlesztésen túl nagy jelentősége van a falvak, kistérségek, mint vidéki közösségek fejlesztésének, az élhető környezet kialakításának, továbbá a vidéken élők helyben maradását lehetővé tévő helyi szolgáltatások támogatásának. Kérdésként merül fel, hogy a vidékfejlesztési források milyen mértékig vállalhatják át a területfejlesztés (kommunális infrastruktúra, közlekedés stb.), vagy akár az állam (óvoda, iskola, orvosi rendelő stb. fenntartása) feladatait.

A munkahelyek teremtése és megőrzése tekintetében maximálisan támogatni szükséges a strukturális alapok és a vidékfejlesztés egymást erősítő hatásait. Fontos kiemelni, hogy a mikrovállalkozások, a falusi turizmus támogatása arányaiban jelentősen növelheti a vidéki foglalkoztatást az **önfoglalkoztatás** révén. Nemcsak az alkalmazottak számának növelése jelent új munkahelyeket, hanem magának a vállalkozónak a foglalkoztatása is.

Nyilvánvaló ugyanakkor, hogy nagyobb mértékű munkahelyteremtés csak egy általános fejlesztési politika keretében, – akár a strukturális alapok segítségével –, megvalósuló ipari beruházások, szolgáltatások révén történhet, ezek munkaerőigényét ugyanis jelentős részben a vidéki területekről lehet biztosítani. A területfejlesztés és a vidékfejlesztés egymáshoz kapcsolásához szükség van a – szintén a strukturális alapokból fejlesztett – közlekedési infrastruktúrára, de a vidékfejlesztési programok keretében támogatott kisméretű helyi infrastruktúrákra is.

A vidéki területek általános vonzereje, amelyben a vidéki élet, mint a városi élet ellenpontja (nyugalom, jó levegő stb.) játszik fő szerepet, továbbá a városokban élők szabadidejének növekedése és az egyre növekvő számú nyugdíjas mind erősíti azt az igényt, hogy a vidéki területek a turizmusban játsszanak egyre nagyobb szerepet. A turizmus egyben a diverzifikáció, ezáltal a mezőgazdaságból élők kiegészítő jövedelmének forrása, illetve a mezőgazdaságból kiesők munkalehetősége is. Ezek után nem meglepő, hogy a turizmus sok vidéki területen a leggyorsabban növekedő ágazat, amely támaszkodhat a kulturális és természeti örökségre, a kézművességre és a helyi gasztronómia termékeire.

Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazása és elterjedése alapvető fontosságú a vidéki területeken a diverzifikáció, valamint a helyi fejlődés, a helyi szolgáltatásnyújtás és az elektronikus kommunikáció előmozdítása szempontjából.

Az utólagos finanszírozás hátrányai

Az Unió pénzügyi érdekeinek védelme szükségessé teszi, hogy a támogatások, de különösen a beruházási támogatások esetében a támogatást csak a benyújtott számlákra fizesse a kifizető ügynökség. Ez egyben azt is jelenti, hogy a

kedvezményezett az áruk, szolgáltatások megvásárlása és a támogatáshoz való hozzájutás között „hitelez” az államnak, valamint, amennyiben a tőke nem áll rendelkezésére, hitelt kénytelen felvenni azon az összegben túl, amelyet az önrész kifizetése érdekében felvenne. A bankok hitelezési hajlandóságának hiányában (mint az az utóbbi egy évben történt) a beruházókat nem a támogatás hiánya, hanem az áthidaló tőke hiánya lehetetleníti el. Ezért a bankok hitelezési gyakorlatának központi eszközökkel való felülvizsgálatát szükséges kezdeményezni. Az előleg igénybevételenek fent említett lehetősége enyhített ugyan ezen a gondon, de teljeskörű megoldást nem nyújthatott.

A helyi kapacitás kiépítése a foglalkoztatottság és a diverzifikáció érdekében

A 4. tengely alapján nyújtható támogatások lehetőséget nyújtanak a helyi igényekre és erősségekre építő, az adott közösség szintjén irányított helyi fejlesztési stratégia keretében mindhárom célkitűzés – versenyképesség, környezet és életminőség/diverzifikáció – kombinálására. A vidéki szereplőket bevonó integrált megközelítések segítségével megóvható és javítható a helyi természeti és kulturális örökség, növelhető a környezettudatosság, beruházások valósíthatók meg, és lehetőség nyílik a különleges termékek termelésére, a turizmus fejlesztésére, valamint a megújuló energiaforrások termesztése és feldolgozása számára.

A LEADER lényegét képező helyi partnerségi kapcsolatok kiépítése, a szaktudás elsajátításának előmozdítása hozzájárulhat a helyi tartalékok mozgósításához. A LEADER továbbra is fontos szerepet fog játszani a vidékfejlesztés innovatív szemléletének ösztönzésében, valamint a magán- és a közszféra együttműködésének erősítésében. Elősegíti ezen felül a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás és a helyi gazdaság összekapcsolására irányuló új típusú megközelítéseket, segítve ezzel a vidéki területek gazdasági alapjának diverzifikációját.

A foglalkoztatás tekintetében kiemelendő, hogy magának a vidékfejlesztési intézményrendszernek a kiépítése (HVI-k, HACS-ok, MNVH) is összességében több száz vidéki munkahelyet teremtett.

A programozás koherenciájának biztosítása

Ha nem is új elem a vidékfejlesztésben, de mindenképpen hangsúlyosabbá kell válnia a tengelyek közötti és a tengelyen belüli szinergia biztosításának, valamint az esetleges ellentmondások elkerülésének. Ösztönözni kell továbbá a szinergiát a strukturális, a foglalkoztatási és a vidékfejlesztési politikák között is. Ebben az összefüggésben a tagállamoknak biztosítaniuk kell az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, a Kohéziós Alapból, az Európai Szociális Alapból, az Európai Halászati Alapból és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) finanszírozott fellépések között az egymást kiegészítő jelleget és a koherenciát egy adott területen belül.

A tengelyek foglalkoztatásra gyakorolt hatásai

A tengelyek közül definíciószerűen a 3. és 4. tengely járul hozzá a vidéki foglalkoztatás növeléséhez, az 1. tengelyben megvalósuló beruházások akár csökkenthetik is a foglalkoztatottak számát (pl. egy modernebb, hatékonyabb üzem felépítésével), a 2. tengely legfeljebb a munkaerő megtartását tudja megcélozni (pl. gazdálkodás fenntartása kedvezőtlen adottságú területeken). A 3. és 4. tengely esetében hangsúlyozni szükséges, hogy ott az EU-s vidékfejlesztési támogatások csak kisméretű beruházásokat támogatnak (mikrovállalkozások, falusi turizmus, szolgáltató terek stb.), igaz, azokat nemcsak az agrárnépesség, hanem a teljes vidéki lakosság számára hozzáférhetővé teszik. Igen lényeges továbbá, hogy ezek a támogatások a működési-fenntartási költségekhez (tehát pl. közösségi szolgáltatás esetében a bérjellegű juttatásokhoz), csak kivételes esetben és évente csökkenő mértékben járulnak hozzá, tehát míg a beruházások megvalósításával összefüggő költségek elismerhetőek, az üzemeltetés már nem finanszírozható a támogatásból, még a vidéki élet minőségét egyértelműen javító, önkormányzatok által üzemeltetett szolgáltatások esetében sem (pl. játszótér, idősok otthona stb.). Amennyiben a megvalósult, akár magán-, akár közösségi beruházások üzemeltetése megoldott, akkor a hosszabb távú foglalkoztatás-növelés is történik, ez azonban jellemzően nagyszámú vidéki munkaerőt nem köt le. Megállapítható tehát, hogy nagymértékű vidéki munkaerő lekötése csak ipartelepítéssel, a városokkal összekötő közlekedés javításával oldható meg, ezeket azonban csak a regionális fejlesztési források felhasználásával lehet megvalósítani.

A tengelyek megoszlása az ÚMVP-ben

- 1. tengely 47%
- 2. tengely 32%
- 3. tengely 17%
- Technikai segítségnyújtás 4%

A LEADER részesedése 5% (alapvetően a 3. tengely, kisebb mértékben az 1. és 2. tengely céljait valósítja meg).

Miután a magyar vidékfejlesztési program fő célkitűzése a mezőgazdaság modernizációja, a leghangsúlyosabb szerepe az 1. tengelynek van benne. A megvalósuló beruházások döntő többsége korszerűsítést céloz (pl. gépberuházás, állattartó telep korszerűsítése stb.). Ez azt jelenti, hogy bár sok beruházásnak van munkahely-teremtő hatása (ilyenek jellemzően a zöldmezős, illetve a bővítő jellegű agrár- vagy élelmiszer-ipari beruházások), nagymértékű munkahely-teremtés az 1. tengelytől nem várható. A viszonylag nagy forrásokkal rendelkező „fiatal gazdálkodók indítása” intézkedés új munkahelyet csak elvétve teremt, igaz, a fiatal gazdálkodók foglalkoztatását, helyben maradását segíti. A 2. tengely esetében az ÚMVP is a munkahely-megtartást tűzi ki célul, illetve, mint a Cselekvési Terv más fejezeteiben olvasható, az erdőfenntartási támogatásokkal összefüggésben közmunka jellegű munkahelyteremtést ösztönöz. A 3.-4. tengely esetében (a két tengelyt az ÚMVP végrehajtása során közös struktúrában bonyolítja az FVM illetve az MVH) az említett kis léptékű munkahely-teremtésre sor fog kerülni (pl. új mikrovállalkozások indulnak be a vidéki

területeken), de itt is sok forrás áll rendelkezésre beruházásra (pl. falumegújítás, vidéki örökség megőrzés), amelyek esetében a beruházás kivitelezése igényel új munkaerőt, a fenntartás-működtetés azonban már nem.

A helyi kezdeményezések

Az ÚMVP-jogcímek rendszerének kialakítása, de az egyéb fejlesztési konstrukciók (lásd Új Magyarország Fejlesztési Terv – ÚMFT) összeállítása során is elsődleges szempont volt, hogy a helyi-, un. alulról jövő kezdeményezések céljaihoz igazodóan, minél inkább alkalmazkodó, rugalmas, az eltérő igényeknek megfelelően 'alakítható', magyarán életszerű rendszerek lépjenek életbe. Ezen szempont kiemelkedő jelentősége megkérdőjelezhetetlen. Mindenkor ügyelni kell arra, hogy egy helyi viszonyok alapján kialakított, – következőképp bizonyos mértékig egyedi – életképes kezdeményezés forrásokhoz juthasson. Az igények felmérése, a potenciális résztvevők tájékoztatása, motiválása döntően helyi szinten lehetséges, felülről koordináltan csak jóval szerényebb eredmények érhetők el.

A szociális földprogramok támogatási rendszere 1992. óta működik, segítve a hátrányos helyzetű családok gazdálkodását. Az országban több száz település élt ezidáig az aktivizáló támogatási formával. Napjainkban több mint 200 településen folyik hasonló program. A Cselekvési Terv 1. számú mellékletében a legsikeresebb Szociális Földprogram modellek is bemutatásra kerülnek.

A helyi közösségek összefogásának, az önszerveződésnek hatékony formája lehet az ún. szociális szövetkezetek létrehozása. Ezen szervezetek a közösségi felelősségvállalás elve alapján hatékonyan képesek előremozdítani a helyi kisközösségek egyéb utakon nem, vagy csak nehezen kezelhető problémáinak megoldását.

A 3.-4. tengely végrehajtásának helyzete

Miután a vidéki foglalkoztatás növelése alapvetően a 3. és 4. tengely feladata, ezért érdemes áttekinteni, hogy hogyan áll az ÚMVP-ben foglalt támogatási konstrukciók lebonyolítása a tengelyekbe foglalt intézkedések esetében.

1. A 3. tengelyben 2008 októberében 4 intézkedés került meghirdetésre: Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése, Turisztikai tevékenységek ösztönzése, falumegújítás, falufejlesztés és vidéki örökség megőrzése.

A felsorolt négy intézkedésre a támogatási kérelmek beadásának első időszaka 2009. január 10-én lezárult. A támogatási időszak lezárását követően rendelkezésre álló adatok alapján elmondható, hogy az ország területéről 5.844 db kérelmet nyújtottak be az ügyfelek. Az igényelt támogatási összeg 115,597 Mrd Ft, a jogcímenkénti megoszlást a következő táblázat tartalmazza.

Jogcím	Mikro	Turisztika	Falu	Vidék	Összesen
Támogatási kérelmek száma (db)	1688	1574	1677	905	5844
Igényelt támogatási összeg (eFt)	28.282.818	37.040.218	27.505.927	22.768.041	115.597.004

Az ÚMVP-ben a négy említett intézkedésre elkülönített összeg:

- Mikroállalkozások létrehozása és fejlesztése: 76,9 Mrd Ft
- Turisztikai tevékenységek ösztönzése: 15 Mrd Ft
- Falumegújítás, falufejlesztés: 18 Mrd Ft
- Vidéki örökség megőrzése: 8,2 Mrd Ft

Ez azt jelenti, hogy a mikroállalkozások fejlesztése intézkedést jelentősen alul-, a többi intézkedést jelentősen túligényelték.

A támogatási határozatokat 2009 augusztus végén kezdte el kiadni az MVH, a beruházások ennek megfelelően nagyobb léptékben szeptembertől kezdődhetnek el.

2. A 3. tengelyen belül a „Kistérségi közlekedési szolgáltatások fejlesztése” („tanyabusz”) című alintézkedést a kistérségi közlekedési szolgáltatások fejlesztésére igénybe vehető támogatások részletes feltételeiről szóló 9/2008. (I. 24.) FVM rendelet szabályozza.
3. A „Készségek elsajátítása, ösztönzése és a helyi fejlesztési stratégiák kidolgozása és végrehajtása” jogcím keretében (79/2007. (VII. 29.) FVM rendelet) 2007. szeptemberében 168 db támogatási kérelem érkezett be az MVH-hoz, amelyek elfogadása után kéthavonta kifizetési kérelmet nyújthattak be a Helyi Vidékfejlesztési Irodák (HVI-k) címbirtokos szervezetei. 2008. január 1-jétől a HVI-k száma 174 db-ra nőtt, követve a kistérségek számának változását. A LEADER Program megvalósítását a HVI-k tevékenyen elősegítették, ezért indokolttá vált a számukra meghatározott finanszírozási keretösszeg megemlése, amelyet rendeletmódosítással biztosított az Irányító Hatóság. Az irodánként, kéthavonta lehívható 1.300.000 Ft-os finanszírozási összeg a 2008. március 1-jétől 2008. április 30-ig terjedő időszakban és a 2008. május 1-jétől 2008. június 30-ig terjedő időszakban 2.700.000 Ft-ra növekedett.
4. A LEADER program megvalósítása: A LEADER program regisztrációs időszaka 2007. október 10-én zárult le. A helyi közösségek közül 96 db kapott az Irányító Hatóság által előzetes elismerést, amely azt jelentette, hogy jogosultságot kaptak a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia (HVS) megalkotására. A helyi közösségek összességében több mint 12.000 tagot foglalnak magukban (melyből 2930 helyi önkormányzat), és az ország teljes vidéki térségét lefedik (országosan 3021 db település). A LEADER helyi

akciócsoportok fejlesztési elképzeléseinek megvalósítására átlagosan több mint kb. 2 Mrd Ft forrás áll rendelkezésre. A LEADER támogatások igénybevételét lehetővé tevő jogszabály a 122/2009. (IX. 17.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák LEADER fejezetének végrehajtásához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről.

2009 augusztus végéig a 3. és 4. tengely keretében összesen 9,4 Mrd Ft támogatási összeg került kifizetésre, ennek döntő hányadát a tanyabusz beszerzések, illetve a HVI-k és a helyi akciócsoportok működési költségei tették ki.

Általában elmondható az ÚMVP támogatásairól, hogy a támogatáshoz jutás igen hosszú adminisztratív folyamat eredménye, és ez különösen igaz a 3.-4. tengely beruházásaira. A támogatási kérelmek beadásától a kifizetésig rendkívül hosszú idő, de már a beadástól a támogatási határozat meghozataláig is több hónap, vagy akár egy év is eltelik. A munkahelyek teremtése így dinamikusnak semmiképpen nem nevezhető. Az adminisztratív folyamat gyorsításának lehetőségét érdemes megvizsgálni, bár az intézményrendszer a lebonyolítást jelenleg is a kapacitások teljes lekötésével végzi.

A támogatási konstrukciók módosítása, új konstrukciók bevezetése csak igen szűk mozgástérrel lehetséges, a jogosultsági kritériumokat tanácsi vagy bizottsági rendeletek rögzítik, a programmódosítások több hónapot vesznek igénybe.

Az ÚMVP keretében 2010. májusig megnyitni tervezett intézkedések

<i>Jogcím</i>	<i>Tervezett beindítás - támogatási kérelem benyújtási időszak (TK)</i>
<i>I. tengely</i>	
Termelői csoportok működése	2009. szeptember
Fiatalkorú mezőgazdasági termelők elindítása	2009. szeptember
Mezőgazdasági termékek értéknövelése energetikai célú félkész és végtermék előállítására (nyerszesz, nyersolaj)	2009. szeptember - november
Állattartó telepek korszerűsítése (ÁTK)	2009. október
Mezőgazdasági termékek értéknövelése (ÉLIP)	2009. október
Mezőgazdasági utak fejlesztése	2009. október
Mezőgazdasághoz és erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó szakmai képzések	2009. október
Mezőgazdaság üzemi és közösségi létesítmények fejlesztése az öntözés, melioráció és egyéb vízgazdálkodás tárgyában	2009. november
Ültetvénytelepítés (gyümölcsültetvény)	2009. november
Kertészet korszerűsítése	2009. december
Mezőgazdasági termelők és erdőgazdálkodók részére nyújtott szaktanácsadás igénybe vétele (Szaktanácsadás)	2009. december
Növénytermesztés létesítményeinek korszerűsítése (szárítók)	2010. március
Gazdaság átadása	2010. március
Erdők gazdasági értékének növelése (ápolás)	2010. március
Ültetvénytelepítés (fás szárú)	2010. március
Ültetvénytelepítés (lágyszárú)	2010. március
<i>II. tengely</i>	

Agrárerdészeti rendszerek létrehozása mezőgazdasági területeken	2009. július - augusztus, 2010. május - június
Erdő-környezetvédelem	2009. október
Nem termelő beruházások - erdészeti területen (szerkezet átalakítás)	2009. október
Erdészeti potenciál - helyreállítás	2009. november
Kedvezőtlen adottságú területek (egyben kifizetési kérelem is)	2010. - Egységes kifizetési kérelemmel együtt
Natura 2000 kifizetés (egyben kifizetési kérelem is)	2010. - Egységes kifizetési kérelemmel együtt
Óshonos mezőgazdasági állatfajták tenyésztésben történő támogatása	2010. május
Mezőgazdasági területek első erdősítése	2010. május - június
Nem termelő beruházások - mezőgazdasági területen	2010. június
III. tengely	
A vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatás - integrált szolgáltató terek (IKSZT)	2009. szeptember
Falu-megújítás és fejlesztés	2009. november
Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése	2009. november
Turisztikai tevékenységek ösztönzése	2009. november
Vidéki örökség megőrzése és fenntartható fejlesztése	2009. november
IV. tengely	
LEADER	2009. október

2009 augusztus végén a teljes, mintegy 1300 Md forintos ÚMVP keret 30%-a volt kiadott támogatási határozat formájában lekötve (összes kifizetés 156,4 Md Ft), a jogcímek azonban, mint a fenti tábla is jelzi, folyamatosan megnyitásra kerülnek, így biztosra vehető, hogy a teljes összeg kifizetésre kerül 2015 végéig.

Célok ismertetése

A cél az, hogy a foglalkoztatást növelő intézkedések (elsősorban 3. és 4. tengely) esetében minél előbb sor kerüljön a beruházásokra, így a kifizetések is gördülékenyek lehetnek. Az adminisztrációs struktúrák (elsősorban FVM és MVH) azonban már jelenleg is teljes kapacitással, megfeszített tempóban dolgoznak a támogatási kérelmek feldolgozásán, a jogcímek kiírásán, a kifizetési kérelmek teljesítésén. A kérelmek kezelésének módja (a helyi akciócsoport bírál, majd a bírálatot felülvizsgálja az MVH), a helyi döntéshozatalt kívánja megvalósítani úgy, hogy a bírálat, kiválasztás EU-s normái is be legyenek tartva, más kérdés, hogy ez rendkívüli mértékben lelassítja a támogatások kijuttatását.

További cél, hogy képzés, átképzés, továbbképzés során mind többen ismerkedjenek meg nemcsak a támogatás igénylésének módjával, hanem a modern gazdálkodási és üzletviteli ismeretekkel is. Ennek jó eszköze lehet mintaprojektek (1. számú melléklet) bemutatása szóróanyagokon, oktatási segédletekben, amelyek pontosan bemutatják, hogy a beruházási ötlet felvetődésétől kezdve milyen lépcsőkön keresztül lehet a kész projekttig és a támogatások felvételéig eljutni. Itt lehetne bemutatni azt is, hogy milyen eszközök vannak több EU-s alap, támogatási konstrukció igénybe vételére.

Hátrány, hogy kész 3-4. tengelyes projektek egyelőre csak AVOP vagy SAPARD finanszírozásúak vannak, miután az ÚMVP-ben még egyetlen nagyobb projekt sem valósult meg.

A képzések és a tanácsadás nagyarányú támogatása, amely ténylegesen ugyan kevés munkahelyet teremt, de az általános vállalkozási, mezőgazdálkodási kultúra növelésével a foglalkoztatás feltételeinek javításához is hozzájárulhat.

Az FVM fenntartásában működő szakképző intézmények hálózata azonnali és közvetlen képzési programokat képes nyújtani iskolarendszeren kívüli tanfolyami képzések keretében a munkahelyek megőrzése, a változó munkaerő-piaci igények kielégítése, illetve a szakmai kompetenciák magasabb szintű elsajátítása érdekében. Az intézmények személyi és tárgyi feltételei alkalmasak arra, hogy az ország bármely területén a mezőgazdasági ágazatba tartozó szakképesítések felkészítő oktatást szervezzenek, az alábbi szakmákban. A felsorolt képzések időtartama (elméleti és gyakorlati képzés összesen) 200-600 óra:

Aranykalászos gazda
 Ezüstkalászos gazda
 Növényvédő és méregraktár-kezelő
 Mezőgazdasági erő- és munkagépkezelő
 Mezőgazdasági szárítóüzemi gépkezelő
 Mezőgazdasági rakodó-gépkezelő
 Önjáró betakarítógép-kezelő
 Panziós, falusi vendéglátó
 Erdőművelő
 Fakitermelő
 Motorfűrész-kezelő
 Parkgondozó
 Bio-növénytermesztő
 Virágkötő
 Kertész
 Szőlőtermesztő
 Méhész

Az ÚMFT és ÚMVP intézkedési közötti lehatárolási problémák

Az ÚMVP és az ÚMFT programok célcsoportjainak elkülönítése, a jogosultak körének precíz és egyértelmű körülhatárolása kiemelkedő fontossággal bír ezen eszköz és intézkedésrendszerek sikeres működtetése érdekében. Jelenleg azonban ezen lehatárolásokban indokolatlan átfedések, és lefedetlen területek egyaránt találhatók. Ezek kivizsgálása és megszüntetése fontos feladat kell legyen. (2. melléklet)

ÚMVP-ből való támogathatóság feltételei:

Földrajzi feltételek: az 5.000 fős lakosság alatti, vagy a 100 fő/km²-nél kisebb népsűrűséggel rendelkező települések, kivéve a Budapest agglomerációjához tartozó településeket.

A 3. tengelyhez tartozó intézkedések esetében az 5.000 lakosnál kevesebb lelket számláló vagy a 100 lakosnál kisebb népsűrűségű települések jogosultak támogatásra. Ez alól kivételek a városok és a kistérségi központok, de jogosultak a nem jogosult

települések külterületei. A LEADER intézkedés esetében a 10.000 fős lakosságszám alatti, vagy a 120 fő/km²-nél kisebb népsűrűséggel rendelkező települések, valamint a nem jogosult települések külterületei jogosultak támogatásra az ÚMVP keretében.

A Budapest vonzáskörzetében lévő valamennyi település ki van zárva ezen támogatásokból.

A kedvezményezett jövedelme: az éves nettó jövedelem 50%-a a mezőgazdaságból származik.

Beruházás: a beruházás típusának megfelelően, az EK-szerződés (1997-es konszolidált változat) 1. mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékekkel kapcsolatosan

A fenti lehatárolási elvek kombinációja biztosítja a szinergiát, a stratégiák közötti komplementaritást és a kettős támogatás elkerülését.

AZ ÚMFT és ÚMVP közötti lehatárolás miatt problémás területek az előzetes gyorsfelmérés alapján:

- Megújuló energia támogatása
- Olyan vállalkozások 50 millió Ft feletti projektjeinek támogatása, melyeknek éves nettó árbevétel több mint 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származik. ÚMVP-ből max. 50 millió Ft támogatást kaphat, GOP-ban viszont nem pályázhat, mert mezőgazdasági vállalkozás.
- Vidéki területekhez kapcsolódó K+F, tudásgazdaság, informatika
- Nagyvárosokban tanult fiatalok hazatérését támogató program hiánya
- Atipikus munkahely ill. foglalkoztatási programok, távmunkában végezhető foglalkoztatás
- Befektetés-ösztönzés
- Zöld ill. ökológiai infrastruktúra

LEADER keretek között támogatható projektek, de jelenleg nincs ilyen program:

- Társadalmi integráció, humánerőforrás- és szolgáltatásfejlesztés, ami magában foglalja a vidéki közösségi és közszolgáltatások, társadalmi felzárkóztatás témáit
- Település - ill. közösségi marketing tevékenységek, kifejezetten vidéki területeken, településeken
- Helyi termékfejlesztés, kisléptékű marketing akciók/védjegyrendszer kialakításának támogatása
- Kertgazdasági, alternatív termelési módok népszerűsítése, terjesztése; mezőgazdasági önellátás támogatása (ezen keresztül háztáji, iskolakert, stb programok)
- Örökségvédelem (természeti, épített)
- Környezeti nevelés, helytörténeti oktatás vidéki iskolákban

Javaslat

1. A 3.-4. tengely támogatási konstrukcióira beérkezett több ezer kérelem feldolgozásának lehetőségek szerinti gyorsítása, a minél gyorsabb ütemű kifizetés, hogy a beruházások megvalósításához szükséges munkaerő minél hamarabb lekötésre kerüljön.

Határidő: Folyamatos-miniszteri döntés függvényében

Felelős: FVM-AVF - MVH

2. Követendőnek tekinthető beruházási projektek, komplex projektek (mintaprojektek) bemutatása a széles potenciális érdeklődő kör számára.

Határidő: Folyamatos

Felelős: FVM-AVF-MVH-NFÜ

3. Egyeztetések kezdeményezése a bankok kockázatkerülő magatartásának megváltoztatása és a vidéki vállalkozások hitelhez jutásának könnyítése érdekében.

Határidő: Folyamatos

Felelős: FVM – PM

4. Az ÚMVP- ÚMFT célcsoportjai közötti lehatárolási elégtelenségek kiküszöbölése. (2. számú melléklet)

Határidő: Folyamatos

Felelős: NFÜ – MVH - FVM

III. fejezet

Közmunkaprogramok kiterjesztésének lehetősége az erdőgazdálkodás területén

Probléma felvetése

A Kormány a munkanélküliség csökkentésére alkalmas fejlesztési, felújítási, különösen infrastrukturális és környezetvédelmi, továbbá az elmaradott térségek felzárkóztatását célzó közfeladatok ellátásának ösztönzése, valamint az e célra a költségvetésben biztosított pénzügyi keret elosztása céljából hozta meg a közmunkaprogramok támogatási rendjéről szóló 49/1999. (III. 26.) Korm. rendeletét.

A közmunkaprogramok köre 2004-ben – alapos előkészítés után – bővült ki az erdőművelési közmunkaprogrammal, mely az elmúlt négy év tapasztalatai alapján egyértelműen sikeres, és az egyik legszervezettebben működő program. Az ipari és mezőgazdasági munkalehetőségekkel kevésbé rendelkező, leginkább elmaradott térségekben nyújt lehetőséget a munkanélküliek foglalkoztatására, megélhetési nehézségeik enyhítésére. A program a Szociális és Munkaügyi Minisztérium (SZMM), az Erdőművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) és az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Zrt közös támogatásával indult, melyhez az első évben bekapcsolódó nyolc erdészeti részvénytársaság saját forrásával is hozzájárult. Már az első évben 1100 alacsony képzettségű, zömében hátrányos helyzetű – elsősorban roma származású, tartósan munkanélküli – ember foglalkoztatására került sor 6 hónapon keresztül, és közülük 10% további foglalkoztatása is megvalósult.

Az évek során a erdőművelési közmunkaprogram munkáltatói köre is folyamatosan bővült, 2004-ben 8, 2005-ben 11, 2006-ban már 17, 2007-ben 16 erdészeti részvénytársaság vett részt a programban, és csatlakozott a programhoz a Honvédelmi Minisztérium (HM) három erdőgazdasága is. Köszönhetően a források megduplázódásának, 2007-ben már több mint 2000 munkanélkülit sikerült az erdőkben foglalkoztatni, ami 477 települést érintett.

Ugyanakkor az állami erdőgazdálkodók körében a közmunkaprogram továbbfejlesztésére már nem lehet számítani. A meghívásos pályázati rendszer az összes (19 MNV Zrt+3 HM) erdőgazdasági Zrt. bevonását már lehetővé teszi, de ennek kihasználását erősen befolyásolja a térségben nyilvántartott, a rendszeres szociális segélyben részesülő munkanélküliek száma.

Célok ismertetése, javaslatok

A magán erdőgazdálkodásban egyre több olyan gazdálkodó vagy szolgáltató van jelen, akik a nagyságrendjüknel fogva már számításba jöhetnek a közmunkaprogramban is, mint érdemi résztvevők. Ők sok esetben olyan településeken tevékenykednek, amely településeket az állami erdőgazdálkodók már nem érnek el a saját foglalkoztatásuk keretében, tehát a kereslet a potenciális munkavégzők oldaláról is fennállhat.

A MEGOSZ, mint a magán erdőtulajdonosok és gazdálkodók legnagyobb érdekképviselői szerve, és a lehetséges munkaadói oldal képviselője, több mint ezer fő alkalmazásának lehetőségét jelezte.

Az állami erdőkben végzett közmunkaprogramok tapasztalatai alapján szükséges leszögezni, hogy az erdei közmunkaprogram kiszélesítésének csak akkor van egyértelműen pozitív eredménye, ha azt folyamatosan fenntartják, mivel általában a 3. évtől kezdődően alakul ki az a kör, amely megfelelő képzettséggel, gyakorlattal és hozzáállással rendelkezik.

Az erdészeti közmunkaprogram keretében végezhető tevékenységek ugyanakkor a munkahelyteremtésen kívül egyéb fontos hozadékkal is járnak. Ezek közül elsősorban a vágástakarítást érdemes kiemelni, mert ezáltal a közmunkában résztvevők számára lehetőség nyílik, hogy legalább részben biztosítani tudják a téli tüzelőanyag szükségletüket. Ezzel az ország szegényebb területeire jellemző megélhetési lopások száma jelentősen csökkenhet, hiszen az erdei közmunka programok során kialakulhat az a kedvező gyakorlat, hogy az elvégzett munka után a munkavégző tűzifa-juttatásban részesül.

Eszközök (intézkedés, jogszabály-módosítás, szabályozás stb.)

A magán-erdőgazdálkodói szféra közmunkaprogramban való közvetlen részvételét a közmunkaprogramok támogatási rendjéről szóló 49/1999. (III. 26.) Korm. rendelet jelenlegi formájában nem tudja biztosítani, ezért a rendelet 2. § módosítását az alábbiak szerint tartjuk szükségesnek:

„2. § (1) Az előirányzat terhére támogatásban részesülhetnek:

g) legalább 200 hektár területtel rendelkező erdőgazdálkodók

A Bizottság álláspontja szerint amennyiben a közmunkásokat foglalkoztatók körét bővítjük a magán erdőgazdálkodókkal, azzal torzítanánk a tagállamok közötti versenyt, ezért ez véleményük szerint csak úgy képzelhető el, ha a program a „*de minimis*” támogatások körébe kerül. Ezt csak oly módon tudjuk elkerülni, ha a magángazdálkodók olyan feladatokra vesznek igénybe közmunkásokat, amely elsősorban közjóléti célt valósít meg. Tekintve azonban, hogy az erdők egyszerre valósítanak meg gazdasági védelmi és közjóléti célkitűzéseket és ezek egymástól gyakorlatilag nem elválaszthatók, megfelelő indoklás esetén nem látjuk akadályát a rendelet magán gazdálkodókra való kiterjesztésének.

(2) Támogatás az (1) bekezdésben meghatározott szervezet részére abban az esetben nyújtható, ha

b) a közmunkaprogram során az 1. § (2) bekezdésében meghatározott személyek közül

ba) az (1) bekezdés a) – e) pont szerinti személyek legalább 100 fő

bb) az (1) bekezdés f) - g) pont szerinti személyek legalább 10 fő

foglalkoztatását valósítják meg oly módon, hogy a foglalkoztatottainak számát a foglalkoztatás megkezdését megelőző havi átlagos statisztikai állományi létszámhoz képest bővíti.

A rendeletben jelenleg található létszámkorlátozás módosítása, bár saját hatáskörben eddig is megvolt a lehetőség kisebb foglalkoztatási mutatókkal rendelkezők bevonására, nagyban segítené a közmunkaprogram megvalósításának sikerességét.

Határidő: 2009. november 30.

Felelős: Természeti Erőforrások Főosztálya

IV. fejezet

Szociális Zöldenergia Program

Probléma felvetése

A klímaváltozás, a globális felmelegedés, a világszerte növekvő energiaigények, a fosszilis energiahordozók árának rohamos növekedése mielőbbi cselekvésre készíti a világot, az európai tagországokat és ezzel párhuzamosan Magyarországot is. Az energiaforrások diverzifikálása, a megújuló energiaforrások és ezen belül a bioenergia részarányának növelése kulcsfontosságú tényezővé lépett elő.

E célok megvalósítása érdekében nemcsak Magyarország tesz erőfeszítéseket, hanem az Európai Unió maga is célkitűzéseket és irányelveket fogalmazott meg. **Így az üvegházhatású gázok fejlett országok által történő kibocsátásának az 1990-es szinthez képest 2020-ra 20%-kal, a széndioxid emisszióinak (kibocsátásának) 2020-ig 30%-kal, 2050-ig 50%-kal kellene csökkennie.**

Az EU Megújuló Energia Útterve és az irányelvek **2020-ra az összes felhasznált energiaforráson belül 20%-os megújuló energiaforrás részarányt céloz meg**, ezen belül a **bio-üzemanyagok vonatkozásában 10%-ot.**

Az uniós célok és elvárások teljesítése érdekében azonnali cselekvésre van szükség, **figyelembe véve az egyes tagországok eltérő földrajzi, regionális adottságait, valamint fejlődési lehetőségeit.**

Hazánk adottságainak figyelembevételével a megújuló energiaforrásokon belül meghatározó lehet a biomassa szerepe. Ez egyben azt is jelenti, hogy a megújuló energiaforrások területén történő előrelépés felértékeli a vidéki térségeket, a mezőgazdaság energiatermelő ágazattá válhat, bővíthetnek az értékesítési csatornák, nőhet a termelők jövedelemtermelő képessége, illetve számos egyéb előnyökkel járhat.

A munkahely teremtés gazdasági értéke. Kormányzati vélemények és egyéb szakmai csoportok egyaránt megemlítik a biomassa energetikai felhasználásának a foglalkoztatásra vonatkozatható pozitív hatását. A gazdasági válság a munkaerőpiacon is érezteti hatását. Munkahelyek százai szűnnek meg. A „Szociális Zöldenergia Program” elindításával olyan munkahely-megtartó (és fokozatos munkahelyteremtő) hatások érhetők el, melyekkel a gazdasági válság okozta negatív tendenciáit mérsékelhetjük. **A foglalkoztatás növelése a vélemények szerint akkor valósulhatna meg optimálisan, ha a biomassa előállítását a háztartásokban, családi kisvállalkozásokban, és kistérségek összefogása révén valósulna meg. Ezeknek a kis- és középméretű vállalkozásoknak nagyon fontos szerepe lehet a vidéki területek lakosságmegtartó képességének növelésében, és e területek folyamatos fejlődésének biztosításában.** A magas munkaerő igény természetesen nem szükségszerűen pozitív. Nyilvánvaló, ha magas költséggel állítjuk elő a bio-energiahordozókat, részben válnak piacképesé tehető árukká. Ebben az esetben azonban a legfontosabb szempont a vidéki munkanélküli réteg helyben tartása és

bevonása a munkaerőpiacra. Ezen feltételek mellett még egy bizonyos szinten dotált munkabér kifizetése is gazdaságosabb, mint a piaci terméket elő nem állító munkanélküli segély költségtenyezője. A másik igen fontos szempont, a kötelezően ugaroltatott területek mennyiségének növekedése, amelyek betartása szintén csökkenti a felhasznált munkaerő mennyiségét.

Célok ismertetése, javaslatok

A megújuló energiaforrások iparágának fejlesztése, ennek révén az ország energiaellátásának diverzifikációja és fosszilis energiaimport-függőségének csökkentése, a hazai foglalkoztatás növelése és a környezetvédelmi elvárások teljesítése nemcsak a mezőgazdaság és a vidékfejlesztés ügye, hanem **nemzeti ügy** is egyben.

A mezőgazdaság és vidékfejlesztés területén a bioenergetikai fejlesztésekkel az egyik fő cél a termelői jövedelmek megőrzése, a hozzáadott érték növelése, a vidéki életszínvonal javítása, a munkahelyteremtés és a vidéki munkahelyek megtartása.

Az agrár-szektornak a bioenergia területén az alapvető feladata, az hogy biztosítsa a bioenergia felhasználás növeléséhez a megfelelő mennyiségű és minőségű alapanyagot. **Ez egyben új értékesítési perspektívákat, lehetőségeket jelent a termelőknek.** Ezen túlmenően **agrárpolitikai cél, hogy az új bioenergia iparág kiépítésének a mezőgazdaság és a vidék egyértelmű nyertese legyen, az elérhető haszon jelentős hányada a mezőgazdasági szektorban, a vidéki szereplőknél maradjon.**

A biomassa energetikai és ipari célú felhasználásával számos előny érhető el:

- megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos EU elvárások teljesítése;
- energiaellátás diverzifikációja, a gáz- és kőolajfüggőség mérséklése;
- import helyett hazai energiaforrások felhasználásával fizetési mérleg egyensúlyának javítása;
- környezetvédelmi előnyök, CO₂ kibocsátás csökkentése;
- mezőgazdasági előnyök, termelők jövedelmi pozíciójának javítása;
- közvetlen munkahelyteremtés, megtartás.

A munkahelyteremtés, -megtartás elsősorban a mezőgazdaságban és a vidéki térségekben fejt ki hatásait; a biomassa begyűjtésével, az energiaültetvényeken történő gazdálkodással jelentős képzetlen munkaerő foglalkoztatására nyílnak lehetőségek. A biomassa alkalmazására – annak megjelenési formája és felhasználási céljának függvényében – számos lehetőség kínálkozik (tűzeléstechnika, biogáz, bioüzemanyagok), ezek közül indokolt különös figyelmet fordítani azokra, amelyek megvalósításával jelentősebb nemzetgazdasági és **társadalmi hatás** érhető el. A biomassa energetikai hasznosítása egyúttal lehetőséget teremthet az **integrált rendszerben, több projekt-elem összekapcsolásával** történő megvalósításra is.

Eszközök (intézkedés, jogszabály-módosítás, szabályozás stb.)

A Kormány 2009. április 30-i ülésén „**a biomassza energetikai hasznosítását célzó egyes intézkedésekről**” szóló **Kormány előterjesztést** első olvasatban tárgyalta és kérte, annak átdolgozott formában történő ismételt beterjesztését, azonban annak további tárgyalására nem került sor. A **Biomassza Energetikai Program** munkahelyteremtési, és -megtartási, valamint mezőgazdasági, energiapolitikai, környezetvédelmi célok elérése érdekében tartalmazza azokat a fontosabb projekt típusokat, amelyekkel **rövidtávon is jelentős eredmények érhetők el.**

A kormány előterjesztés határozati javaslatának 9. pontja alapján a Kormány felkéri a Szociális és Munkaügyi Minisztert, valamint az érintett minisztereket, hogy vizsgálják meg a szociális programok és közmunka programok bevonásának lehetőségeit és tegyen javaslatot egy „Szociális Zöldmunka Program” elindítására.

A „Szociális Zöldenergia Program” elindítása a vidéki térségekben meghatározó jelentőséggel bírhat különös tekintettel a vidéki munkahelyek megőrzésére, a közmunkaprogramok kiterjesztésére és az alkalmi munkavállalás elindítására vonatkozóan.

A megújuló energiaforrásokon belül a szilárd biomassza az az iparág, amelynek jelentős foglalkoztatási vonatkozásai vannak. A szilárd biomassza hasznosítás három alapvető területen járulhat hozzá Magyarország gazdasági, társadalmi és energetikai hasznosság növeléséhez:

- **A) Biomassza Zöltségprogram – Üvegházak, fóliaházak energetikai kiváltása megújuló biomassza alapanyagból**
- **B) Önkormányzatok, és költségvetési fenntartású falusi-kisvárosi intézmények bioenergetikai korszerűsítése**
- **C) Elektromos áram és hőenergia előállítás kiserőművi (1-5) és közepes erőművi (max. 20 MW) biomassza termelés segítségével**

A) Biomassza Zöltségprogram

Magyarországon jelentős agrárgazdasági potenciál rejlik az üvegházak, fóliaházak fejlesztésében. Köztudott, hogy a kertészeti ágazat versenyképességét az energiaköltségek és az élömunka hatékonysága határozzák meg. A szakma alátámasztja, hogy megújuló energiaforrások felhasználása és megfelelő szakértelem nélkül a kertészeti ágazat jelentős része veszteséges.

A megújuló energiaforrásokon belül a termálvíz felhasználása jelentős költségmegtakarítást eredményez, ezzel egyidejűleg a beruházások nagy tökeigényűk. A hidrokultúrás üvegházi hasznosítás mellett a szilárd biomassza kazánnal való tüzelés

jelenthet reális alternatívát a zöldségtermelők és a kertészek számára. A beruházáshoz szükséges tőke kisebb mértékű, ugyanakkor az élőkommunka igény jelentősebb.

A humánerőforrás igénye az üvegház közvetlen környezetében, a biomassza kiszolgálóegység, a biomassza begyűjtés és célirányos termeltetés, valamint a termelés-szervezés között oszlik meg.

A biomassza kazánal ellátott 2 hektáros üvegház élőkommunka-igénye 40-60 fő között oszlik meg. Az alkalmi munkavállalók és a közmunkások jelentős része a biomassza ültetésben, tisztításban, begyűjtésben, aprításban jelentkezik (35-40 fő). Az üvegházi termelés megfelelő szakértelmet kíván, ezért a magas élőkommunka szakképzett dolgozót követel meg. (15-25 fő). Az alkalmi munkavállalók foglalkoztatása az üvegházi termelésben csak bizonyos termelési fázisban valósítható meg (palántázás, termésbegyűjtés).

Magyarországon rövid- és középtávon 40-60 olyan üvegház építésére nyílhat lehetőség (a megfelelő támogatási forrás hozzárendelése mellett), mely a hazai ellátás mellett az exportpiacokat is megfelelő mennyiségű és minőségű áruval el tudja látni. Ez becslések szerint megközelítőleg 10000 munkavállalónak ad foglalkoztatási lehetőséget. A közmunkaprogram elindítása révén 2000 alkalmi munkavállaló foglalkoztatása a reális cél.

B) Önkormányzatok, és költségvetési fenntartású falusi-kisvárosi intézmények

A központi és helyi költségvetésből fenntartott városi és falusi önkormányzatok forrásgondokkal küzdenek. Az önkormányzati fenntartású intézmények jelentős része több évtizede épült, ennek következtében az épületek hőmegtartási képessége nem felel meg a korszerű energiatakarékos létesítményeknek. Az önkormányzati épületek fűtési rendszerének jelentős része elavult. Az energiaraacionalizálási és energiakorszerűsítési programok révén az önkormányzati intézetek jelentős része hosszú távon fenntarthatóvá válik. Az energiafelhasználás csökkentése révén olyan költségvetési források takaríthatóak meg, melyeknek felhasználása egyéb gazdaságélénkítő programokra kerülhetnek átcsoportosításra.

Az intézményeknél az energiaraacionalizálás mellett a megújuló energiaforrások hasznosítása jelenthet megoldást. Ez többnyire napenergia, geotermikus energia és szilárd biomassza kazán beépítése révén valósulhat meg.

A szilárd biomassza felhasználása és biomassza kazánok beépítése olyan térségekben jelent előnyt, ahol megfelelő mennyiségű tűzifa, apríték, nyesedék, vagy fás és lágyszárú energetikai ültvényhez szükséges elégséges terület áll rendelkezésre. Ezek többnyire kisvárosi és falusi önkormányzatok esetén lehetnek optimálisan megvalósíthatóak.

A biomassza felhasználás egy önkormányzat esetében 100 KW-1,5 MW teljesítményű kazán beépítését jelenti. Ennek biomassza alapanyagigénye 10-150 tonna/ha/év. A közmunkaprogram révén egy önkormányzati intézmény 20 közmunkást és 15

idénymunkást alkalmazhat. Ez nagymértékben függ a felhasznált alapanyag mennyiségétől, a gépesítettség fokától.

Rövid és középtávon 300 önkormányzati intézmény elégítheti ki energiaigényét megújuló energiaforrással. Ez a foglalkoztatás területén 6-8000 közmunkást és alkalmi munkást jelent.

C) Elektromos áram és hőenergia előállítás kiserőműi biomassza termelés

Magyarországon jelenleg öt nagy erőmű (25-50 MW) állít elő elektromos és hőenergiát szilárd biomassza felhasználásával. A felhasznált alapanyagot erdészeti biomasszából és célirányos energetikai ültevényből lehet fedezni. A nagyerőművek esetén az alapanyag esetenként 100-150 km-es körzetből érkezik. Ha figyelembe vesszük a társadalmi és a gazdasági hatásokat, akkor biztonsággal állíthatjuk, hogy az ökonómiai hasznosság kevés helyen realizálódik.

A vidékfejlesztési hatások, a foglalkoztatás elősegítése és a gazdasági eredmények differenciálása a kiserőművek építésében rejlik. Egy 1-5 MW közötti kiserőmű nagyobb hatásfokkal működhet (városi távhőhöz való csatlakozás, üvegházak fűtése, intézmények energiaellátása). Nevezett erőműveknél a logisztikai kérdések, a begyűjtés és az alapanyag koncentráció koncentráltabban megoldható, mint egy nagyerőmű esetében. Az állami erdészetek becsatlakozása, valamint a kistérségek részvétele révén az erőmű építés gazdasági hatása mellett nagymértékű pozitív regionális érvényesülhet.

Egy 1 MW elektromos energiát termelő kiserőmű 500 hektár energiaültetvény bevonását, vagy 3000 hektár erdészeti biomassza meglétét feltételezi. Ezt egy kistérségben jól működő modellként meg lehet valósítani.

Foglalkoztatási oldalon egy jól működő modell is kialakítható, hisz egy-egy kiserőműi program megvalósítása munkahelymegőrzéssel és munkahelyteremtéssel jár. Az erőmű közvetlen 20-30 ember foglalkoztatását jelentheti, közmunka és alkalmi munkahelye teremtés esetében ez 50-80 főt is jelenthet (a munkaerő létszámok az üzem környezetére értendőek. Az erdészeti biomassza begyűjtés, szállítás, aprítás jelentős alkalmi és közmunka létesítését eredményezheti.

A fenti célok eléréséhez javasolt intézkedési elemek közül a legfontosabbak a következők:

- összhangban az elfogadott Akciótervvel, a KEOP keretén belül a nagy és közepes kapacitású bioetanol üzemek létesítésére vonatkozó konstrukció meghirdetése; az üzemek létesítéséhez szükséges finanszírozást elősegítő állami intézkedések kidolgozása (emellett refinanszírozási keret, garancia hozzárendelése);
- a KEOP 4.2. és 4.4. keretén belül a bioetanol üzemek energiaellátását biztosító megújuló energiaforrás blokkok létesítésének támogatása;
- az ÚMVP és KEOP 4.2., 4.4. összehangolásával a biomassza-kertészeti rendszerek beruházásainak támogatása;
- a GOP és a KMOP eszközrendszerével a biofinomítás támogatása;

- biomassza kiserőművek létesítésében – szakmai befektetőként – a Magyar Villamos Művek Zrt (MVM Zrt.) részvétele;
- CO₂ kvótaértékesítés szabályrendszer módosítása olyan módon, hogy a kvótaértékesítés a projektfinanszírozásba közvetlenül bevonható legyen;
- a hosszú távú kiszámíthatóság érdekében a kötelező zöldáram átvételi rendszer kialakítása, valamint differenciált átvételi ár kialakítása;
- engedélyezési eljárások rövidítése, egyszerűsítése, a projekt-típus alapú engedélyezési rendszer megvizsgálása;
- Szociális Zöldmunka Program elindítása.

Javaslat

Döntési pontok:

A „**Biomassza Energetikai Program**” kormány előterjesztésben (3. számú melléklet) foglalt „Szociális Zöldenergia Program” elindításának első mérföldköve olyan közmunka és alkalmi munkaprogram modellek kidolgozása, amely igazodik az „út a munkához” és egyéb foglalkoztatási programhoz.

Javasolt egy FVM – SZMM megbeszélés összehívása, melynek tárgya egy hasonló jellegű program elindítása, illetve az aktuális – futó – programokon belül egy lehatárolás, amely a zöldenergia ipar foglalkoztatását segítené elő.

Felelős:

Mezőgazdasági Főosztály

Határidő:

Folyamatos, azonnali

A tárca javaslata a biomassza energetikai célú hasznosítására előterjesztés a Kormány részére.

(3. számú melléklet)

V. fejezet

A szervezeti háttér

1. A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (MNVH)

Az Európai Unió a közösségi vidékpolitika érvényesülését a 2007-2013. közötti pénzügyi tervezési periódusban minden tagállamban egységesen biztosítja. Ennek egyik alapját a nemzeti stratégia- és programalkotásra vonatkozó közös szabályozás jelenti (az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtott vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005 EK Tanácsi rendelet). A jogszabály alapján minden tagállam „nemzeti vidéki hálózatot” hozott létre, amelyek összefogják nemzeti szinteken a vidékfejlesztéssel foglalkozó szervezeteket és közigazgatási szerveket. A hálózat létrehozásának hazai szabályozása 2008-ban jelent meg (1060/2008. Korm. határozat, 131/2008. (X. 1.) FVM rendelet).

Az MNVH feladata a vidékfejlesztésben érdekelt összes szereplő együttműködési hálózatba szervezése, így az érintett kormányzati, önkormányzati és civil közreműködő, gazdálkodó és társadalmi szervezetek, szakmai testületek, információs és együttműködési hálózatba szervezése, tevékenységének összehangolása. Közvetlen cél a vidék társadalmi-gazdasági fejlődésének segítése, a felzárkóztatás, valamint a támogatási források hatékony felhasználása.

A Helyi Vidékfejlesztési Irodák (HVI) az MNVH helyi végpontjaiként, Magyarország minden egyes vidéki kistérségben (Budapest kivételével, jelenleg 173 statisztikai kistérségben) működnek. Feladatuk az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) forrásai felhasználásának elősegítése, ezen belül elsősorban az alábbi feladatok ellátása:

- A HVI irodavezető közreműködésével folyamatos kapcsolattartás a helyi vidékfejlesztési szereplőkkel, részükre történő széleskörű tájékoztatás, információszolgáltatás, különösen az ÚMVP, azon belül pedig kiemelten a III-IV: intézkedéscsoportjához kapcsolódó tájékoztatási tevékenységek,
- Kistérségi szinten, a vidékfejlesztést érintő adat- és információgyűjtés, jelentések készítése,
- Általános tájékoztatás a vidékfejlesztési támogatásokról,
- A vidék fejlesztése érdekében szakmai együttműködés a LEADER Akciócsoportokkal, valamint társhálózatok képviselőivel (falugazdászok, mezőgazdasági szaktanácsadók, kamarák, stb.)
- Helyzetfeltáró elemzések készítése, kistérségi szintű fejlesztési tervek aktualizálásában való részvétel,
- Az ÚMVP végrehajtása során képzések, továbbképzések, tájékoztatók, fórumok, információs napok megszervezésében való közreműködés,
- A helyi média tájékoztatása a vidékfejlesztés aktualitásairól, információ elhelyezése a HVI működéséről térségi honlapokon,

- A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat céljainak és működésének megismertetés a kistérségekben, a csatlakozni kívánó magánszemélyek, illetve szervezetek regisztrációja.

A Helyi Vidékfejlesztési Irodák aktívan részt vettek a LEADER közösségek vidékfejlesztési stratégiáinak elkészítésében, így az állami szintű törekvések mellett a helyi fejlesztési elképzeléseket is ismerik. Ennek, valamint a helyi szereplőkkel történő aktív kapcsolattartásnak köszönhetően a HVI-k jól felszerelt, informatikai háttérrel rendelkező kistérségi információs szolgáltató központokként működnek.

2. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH)

Az MVH a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter (miniszter) irányítása alatt álló, önálló jogi személyiséggel rendelkező, országos hatáskörű központi hivatal. Alaptevékenysége keretében ellátja az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapból és az annak helyébe lépő Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból és Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott támogatások és egyéb intézkedések kifizető ügynökségi feladatait, valamint a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszközből, illetve az annak helyébe lépő Európai Halászati Alapból folyósított támogatások végrehajtásával, a SAPARD Terv keretében már odaítélt támogatások kifizetésével, az egyes nemzeti támogatások igénybevételével és végrehajtásával összefüggő feladatokat, továbbá működteti az alaptevékenységéhez kapcsolódó nyilvántartási rendszereket.

Az MVH, mint Kifizető Ügynökség a Kormány által rendeletben kijelölt, és az illetékes hatóság által e feladat ellátására akkreditált szerv, amely felel az általa végrehajtott kifizetésekért. Mint Közreműködő Szervezet az irányító hatóság hatáskörében jár el, illetve nevében teljesít feladatokat a műveleteket megvalósító kedvezményezettek vonatkozásában.

A Hivatal a Budapesten működő központi szervből és hatósági jogkörben eljáró igazgatóságokból, valamint megyei – illetve hét regionális hatáskörű – területi szervekből, kirendeltségekből áll.

Az MVH felelős:

- a *kifizető* ügynökségi (EMGA, EMVA),
- a *közreműködő* szervi (EHA),
- a *végrehajtási* (nemzeti hatáskörbe tartozó mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési támogatások),
- az fenti pontok szerinti feladatok végrehajtásával összefüggő *nyilvántartási*,
- *monitoring-adatgyűjtési*,
- *egyéb közigazgatási* feladatok ellátásáért.

A fenti intézkedésekkel kapcsolatos jogok és kötelezettségek teljesítésének módjára vonatkozóan *tájékoztatókat, közleményeket ad ki*, illetve *nyomtatványokat rendszerezít*.

A Hivatal célja az Európai Unió és a nemzeti költségvetés által biztosított támogatási

keretek teljes mértékű felhasználásának elősegítése, a támogatások a jogszabályi előírásoknak megfelelő az arra jogosult ügyfeleknek határidőben történő kifizetése. Tevékenységét jogszerűen, szabályozottan, hatékonyan, az illetékes felügyeleti szervek, valamint a társadalom elvárásainak megfelelően végzi.

A felügyeleti szerv és szakmai irányító hatóság döntéseinek előkészítését megalapozott, hiteles információkkal támogatja, melyhez biztosítja a szükséges infrastruktúrát és az erőforrásokat.

Munkatapasztalata alapján közreműködik a vonatkozó jogszabályi környezet kialakításában.

A felügyeleti szervvel, a szakmai Irányító Hatósággal, az igazoló, a delegált és szakértő közreműködő feladatokat ellátó szervezetekkel a jogszabályokban, a szerződésekben és megállapodásokban meghatározottak teljesítése érdekében partneri viszonyt alakít ki, illetve tart fent.

Az MVH az EMVA és EMGA által finanszírozott egyes támogatások tekintetében átruházott, valamint egyéb, szakértő szervezetek közreműködésével láthatja el feladatát, a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter által rendeletben meghatározott feladatra a rendeletben kijelölt szervvel.

Fentiek alapján az **MgSZH** a 48/2007. (VI.20.) FVM rendelet alapján például egyes területalapú támogatási jogcímek, piaci intézkedések helyszíni ellenőrzésében átruházott feladatot láthat el, míg más jogcímek esetén az MVH ellenőrzésre, helyszíni ellenőrzésre, a támogatások igénybevételehez kapcsolódó ügyfélszolgálat és tájékoztatásra, a kérelmek elbírálásához kapcsolódó, eseti szakvélemény nyújtására veheti igénybe az MgSZH feladat ellátását szakértői közreműködés keretében.

Az MVH az EMVA és EMGA keretében végrehajtott intézkedések esetében a hatáskörébe tartozó feladatok ellátásában szakértőként, illetve egyes technikai jellegű feladatok ellátására más szervezetet is bevonhat. Ennek megfelelően az MVH a **Magyar Agrárkamara** szakértői közreműködését veszi igénybe egyes támogatások igénybevételehez kapcsolódó ügyfélszolgálati és tájékoztatási feladatai ellátása során.

A mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. tv. alapján a **Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (MNVH)** az EMVA esetében az irányító hatóság által meghatározottak szerint átruházott feladatkörben is eljárhat, illetve az MVH-val együttműködési megállapodást köthet.

A **Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal** az alapkoncepció kidolgozásában való tevékeny közreműködéssel, valamint kifizető ügynökségi és közreműködő szervei feladatai végrehajtása során szerzett jelentős tapasztalattal és adatvagyonnal segítette és segíti továbbra is a Programiroda munkáját.

A Programiroda 5 kiemelt célterülete közül:

1. A foglalkoztatás feltételeinek egyszerűsítése
2. Az **ÜMVP tengelyek kitörési pontjai, lehetőségei, javaslatok**

3. Közmunkával kapcsolatos fejlesztési javaslatok
4. Bioenergetika foglalkoztatási vonatkozásai
- 5. A szervezeti háttér, a rendelkezésre álló információ közkinccsé tételéhez**

az MVH a 2. és 5. célterületek kapcsán érintett a cselekvésben: a beérkezett több ezer kérelem feldolgozásának lehetőség szerinti gyorsítása, a követendőnek tekinthető mintaprojektek bemutatása, az ÚMVP – ÚMFT célcsoportjai közötti lehatárolási elégtelenség vizsgálatának és kiküszöbölésének kezdeményezése, valamint a szervezeti háttér biztosítása és információk nyújtása kapcsán felmerülő konkrét feladatkörök végrehajtásával.

3. A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (MgSzH)

Az 1054/2006. Korm. határozat rendelkezett - egyebek mellett - egyes agrárintézmények összevonásáról. Ennek megfelelően a 274/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján megalakult 2007. január elsejével, átszervezéssel, a 11 féle, 66 korábbi önálló jogi személyiségű intézmény megszüntetését követően, jogutódként az új, egységes agrárigazgatási szervezet, a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal. Az új hivatal célként tűzte ki a hatékonyabb, az MgSzH többi hatóságaival közös ügyfélszolgálati rendszer kialakítását, ahol az ügyfelek egyablakos ügyintézésrel találkozhatnak.

Az MgSzH ügyfelei a fogyasztók, a közellátás és az agrár-, élelmiszergazdaság szereplői, a tudományos élet szereplői, civil szervezetek, a hazai központi és helyi közigazgatás szervezetei, valamint EU és nemzetközi szervezetek.

Az MgSzH sokrétű tevékenységéből adódóan számos ügyfélcsoporttal rendelkezik. Ezek pl.:

- regisztrált mezőgazdasági termelők;
- őstermelői igazolvánnyal rendelkező mezőgazdasági termelők;
- családi gazdálkodók;
- vadászatra jogosultak;
- halászatra jogosultak;
- erdőgazdálkodók;
- tenyésztőszervezetek;
- élelmiszeripari kis- és nagykereskedők;
- takarmányipari előállítók és kereskedők;
- állati eredetű melléktermék-feldolgozók;
- állatgyógyászati készítmények előállítói és feldolgozói;
- élőállat-kereskedők, stb.

Az ügyfelek jellemzően személyesen, telefonon és levélben, ritkábban e-mailben és az interneten keresztül informálódnak MgSzH hatáskörébe tartozó kérdésekben. Továbbá az MgSzH munkatársai a regionális és helyi média segítségével adnak tájékoztatást az ügyfeleket érintő hírekről, közleményekről. Az ügyfelek személyesen az alábbi pontokon lépnek kapcsolatba az MgSzH-val:

- megyei iroda,
- körzeti iroda,
- határkirendeltség,
- falvak önkormányzati helyisége (falugazdász fogadóórák),
- határállomás,
- saját telephely, ingatlan (falugazdász, vagy körzeti állatorvos telephely látogatás, vagy ellenőrzés esetén).

A körzeti irodákban dolgozó munkatársak elsősorban azokat a – MgSzH hatáskörébe tartozó – feladatokat látják el, amelyek vagy a termelők nagy számát érinti (pl. őstermelői igazolványok kiadása, érvényesítése, ill. a gázolaj jövedéki igazolás kiállítása), vagy az ügyintézés szakmaisága megkívánja a helyszíni jelenlétet. A jelenlegi struktúra előnye, hogy biztosítja az ügyfelek számára a könnyű megközelíthetőséget, valamint a munkatársak számára a vizsgálati területre való gyors eljutást, földrajzi közelséget.

A körzeti irodák szintjén az egyes szakterületek képviselői egy ingatlanban biztosítják az ügyfélfogadást, addig a megyei irodák ügyfélszolgálati pontjai elszórtan helyezkednek el, ami megyei szinten gátolta az egyablakos ügyintézés teljes körű kialakítását (egy MgSzH ügyfélkapcsolati pont). A személyes ügyfélkapcsolatok túlnyomó részét a falugazdász hálózat bonyolítja le.

A falugazdász hálózat szakmai felügyeletét az MgSzH természeti és genetikai erőforrásokért felelős elnökhelyettesége alatt a Földművelésügyi Igazgatóság látja el. Az MgSzH 19 megyei szervezetén belül a földművelésügyi igazgatóságok termelési és ügyfélszolgálati osztályán jelenleg 650 falugazdász dolgozik, 143 területközponthoz sorolva.

2007-2008. év során folyamatosan fejlesztésre került a területközpontok telekommunikációs hálózata és informatikai eszközállománya, ezáltal biztosítottá váltak az egyes termelői támogatások elektronikus kérelemkitöltése, benyújtása.

2008. őszén felülvizsgálatra került a települési ügyfélszolgálati rendszer, az önkormányzatok lehetőségeihez és igényeihez igazodó, az eddigieknél még magasabb színvonalú és hatékonyabb feladatvégzés javára.

Az együttműködés érdekében az MgSzH megkereste az ország összes települési önkormányzatát. A visszajelzések alapján az önkormányzatok 95%-a továbbra is igényt tart a falugazdász ügyfélszolgálatra, és biztosította a szélessávú internet elérhetőséget és a megfelelő infrastruktúrával felszerelt irodahelyiséget.

Falugazdász hálózat legfontosabb feladatai:

- elvégzi a termésbecsléssel, állapotminősítéssel, az elemi károk felmérésével, valamint az ezekhez kapcsolódó nyilvántartások vezetésével összefüggő feladatokat,
- folyamatos tájékoztatást ad a gazdálkodók részére a kormányzati döntésekről, a nemzeti támogatási lehetőségekről,
- kiállítja és érvényesíti az őstermelői igazolványt, valamint ellátja az őstermelők nyilvántartását,

- igazolja az egyes mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó támogatások igényjogosultságát;
- folyamatosan gyűjti és elemzi a területi tapasztalatokat;
- figyelemmel kíséri a mezőgazdasági termelők által igénybe vett nemzeti agrártámogatások jogszerű felhasználását,
- részt vesz a térségfejlesztési, vízgazdálkodási és környezetvédelmi feladatok helyi szinten jelentkező ellátásában,
- közreműködik a FVM által elrendelt statisztikai adatgyűjtésben, az agrárpiac szabályozásával összefüggő feladatok végrehajtásában,
- tájékozódik a települési önkormányzat illetékes szerveivel együttműködve az önkormányzat területén lévő mezőgazdasági utak állapotáról, a termőföld külön jogszabály szerinti termőföld hasznosítási-, illetve termőképesség-fenntartási kötelezettség betartásáról, tapasztalatairól,
- közreműködik a kábítószer előállítására alkalmas növények termesztésének helyszíni ellenőrzési és elszámolási munkáiban,
- elkészíti a tagállami állampolgárok termőföld tulajdonszerzésével kapcsolatos környezettanulmányt,
- eljár a mezőgazdaságban felhasznált gázolaj- jövedéki adó visszatérítéssel kapcsolatos ügyekben,
- ellátja a delegált és közreműködői feladatokat.

4. A Magyar Agrárkamara (MA)

Az Országgyűlés az 1994. évi XVI. törvénnyel létrehozta a gazdasági kamarákat, e törvény alapján alakult meg a Magyar Agrárkamara 1994. december 20-án közfeladatokat ellátó, jogi személyiséggel rendelkező, országos hatáskörű köztestületként, amely jelenleg az 1999. évi CXXI. Tv. Szerint működik.

Az agrárkamaráknak jelenleg 11.000 önkéntes tagja van, ezek egyharmada őstermelő, egyharmada egyéni vállalkozó és egyharmada jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezet. A tagok a mezőgazdasági összes termékkibocsátás 60%-át képviselik. A Magyar Agrárkamara köztestületi szerepéből adódó hatásköre és szervezeti háttere révén, a tagokon kívül valamennyi agrárvállalkozással kapcsolatot tart és képviseli szakmai érdekeiket.

A Magyar Agrárkamara feladatai

- Kialakítja a tagnyilvántartás egységes rendszerét.
- Kapcsolatot tart a [külföldi mezőgazdasági kamarák](#) országos szervezeteivel és azok nemzetközi szervezeteivel
- Kidolgozza a tisztességes piaci magatartásra vonatkozó etikai szabályokat.
- Vásárokat, kiállításokat szervez
- Tagjai tevékenységére vonatkozóan kialakítja a származási igazolás és más kereskedelmi forgalomban szükséges okmányok kiadásának és hitelesítésének szabályait, képviseli tagjait az állami pénzalapokban
- Szervezi és koordinálja az agrárgazdálkodók EU felkészítését
- Információszoolgáltatás, tájékoztatás

- Részvétel a jogszabályok véleményezésében
- Agrárpolitika társadalmasítása
- Békéltető Testületben történő közreműködés
- Mesterképzés, szakképzés területei
- **Gazdálkodói Információs Szolgálat**

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program komplex tájékoztatási tevékenysége valósul meg a Központi Szakmai Koordinációs Iroda által az országban működtetett 200 információs ponton keresztül, ahol 202 fő agrárkamari tanácsadó komplex tájékoztatást, tanácsadást, ismeretátadási tevékenységet végez. Segítik a gazdálkodók felkészítését. A tanácsadók tevékenyen részt vesznek az európai uniós, illetve a hazai támogatási rendszer megismertetésében, a támogatásigénylés személyi, tárgyi, technikai feltételeinek biztosításában.

Az együttműködés személyi feltételeit 202 fő kamari tanácsadó és 20 fő területi agrárkamari titkár jelenti, a tárgyi feltételek az Információs pontokon és a megyei kamaráknál adóttak.

5. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK)

Az 1999. évi CXXI. törvény alapján, és az abban meghatározott feladatoknak megfelelően működnek az önkéntes tagságon alapuló, köztestületi gazdasági kamarák, így a kereskedelmi és iparkamarák is.

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara országos koordinációs szervezet, tagjai az önállóan működő 23 területi (19 megye és 3 megyei jogú város) kereskedelmi és iparkamara, közfeladatain belül non-profit jelleggel működik, önkéntes tagjaik a területükön működő vállalkozások. A területi kamarák többsége a megyeszékhelyen kívül is működtet irodákat, hogy minél elérhetőbb közelségbe legyenek a vállalkozások számára.

Az önkéntes kamari taglétszám több mint 30 ezer vállalkozás, akikkel a területi kamarák különböző információs csatornákat működtetnek (saját újság, Internet, SMS, levél, rendezvények, stb.).

A területi kamarák az egyik legnagyobb működtetői a Széchenyi Kártya konstrukciónak (a legsikeresebb mikro-, kis- és középvállalkozások részére kialakított, kedvezményes kamatozású, állami támogatásban részesített hitelprogram), amelyen keresztül több mint 93 ezer vállalkozással állnak személyes és internetes kapcsolatban.

A kamarák egységes szerkezetű, összeköttetésben lévő gazdasági portálrendszert működtetnek (adatbázis alapú, paraméterezhető, a dolgozók által közvetlenül feltölthető, könnyen adminisztrálható, több nyelven megjeleníteni képes gazdasági portálrendszer). Ennek eredményeként a gazdaságról és a kamarákról országosan és egységesen jeleníthetők meg hírek, rendezvények, kiállítások és számtalan egyéb információ.

Hírlevelekben lehet tájékoztatni a vállalkozókat az őket érdeklő eseményekről, elhelyezhetik rajta az üzleti ajánlataikat, aktualizálhatják a saját adataikat. Mindezek

SQL adatbázisokban tárolva, archiválva, így bármikor visszakereshetők a korábbi információk is.

A portálrendszer látogatóinak száma eléri az évi 1.500.000-et, így az Magyarország egyik leglátogatottabb gazdasági portálrendszere.

A kamarákban foglalkoztatottak száma közel 600 fő, 65%-uk felsőfokú végzettségű. Minden dolgozó rendelkezik jól felszerelt ügyviteli munkahellyel (számítógép, Internet hozzáférés, nyomtatási lehetőség, telefon, stb.)

Célok ismertetése

Az MNVH és a HVI-k, a két kamara, valamint az MgSzH falugazdász hálózata együttműködésében megvalósítható a vidéki kistérségekben a kétirányú információáramlás, amely biztosítja a Programiroda tevékenységéhez szükséges helyi információkat, valamint továbbítja a kormányzati szándék és az intézkedések helyi megvalósításához elengedhetetlenül szükséges információkat és feltételeket a vidéki foglalkoztatási ráta növelése érdekében. Megállapítást nyert, hogy a MNVH kistérségi szinten szervezeti feladatokat nem lát el (ld. 1. bekezdés), így az MNVH-val a szervezeti feladatok ellátása során nem számolunk.

Feladatok

A tájékoztatási tevékenységbe bevont szervezetek koordinációja a minden esetben meglévő **központi irányítás** alatt megyei szinten valósul meg, ez alól csupán a HVI hálózat a kivétel, ahol regionális koordinátorok végzik feladataikat, de ez nem akadálya a megyei szintű feladatellátásnak.

Fentiek alapján a kistérségi szinten feladatellátással rendelkező szervezetek delegáltjai (MNVH, MgSzH, MA, MKIK) megállapodtak abban, hogy a kapcsolattartás a központi irányító egységek összehangolt munkáját követően **megyei szinten** történik tekintettel arra, hogy az MgSzH megyei irodákkal, az MKIK területi kamarák (megye és megyei jogú város), a MA tanácsadó hálózata szintén megyei kapcsolattartókkal irányítja saját hálózatát. A megállapodás alapján a megyei kapcsolattartásért felelős személy a HVI hálózat illetékes regionális koordinátora lesz, aki felel –a központi irányítás és feladatkiadás alapján - a megyei szereplők rendszeres tájékoztatásának megszervezéséért és az összehangolt feladatellátás biztosításáért.

A hálózatok szereplői közül a HVI **kistérséghez rendelése** egyértelmű, mert a tevékenység a statisztikai kistérséghez rendelt szerveződik, ezért a HVI Irodavezető lesz felelős – a regionális koordinátor irányítására szerint - a kistérségi kapcsolattartás koordinációjáért. Tekintettel arra, hogy MgSzH Falugazdász hálózata, valamint a MA Tanácsadói hálózata nem a kistérségi lehatároláshoz, hanem a termelő agrártevékenység területi volumenéhez igazodik, az MKIK pedig megyei, illetve megyei jogú városok (3 város) szintjén szervezi tevékenységét szükséges a szervezetek kistérségi „illetékességének” meghatározása a szervezeti keretek helyi pontosítása érdekében.

A feladatellátás és a kétirányú információáramlás két módon történik, egyrészt minden szervezet a saját hálózatában terjeszti és gyűjti az információkat, másrészt központi szinten az MNVH, megyei szinten a HVI koordinátor, kistérségekben pedig a HVI Irodavezető irányításával folyik a társhálózatok illetékeseinek bevonásával a területi munka. Az igénybevett csatornák: személyes konzultáció, e-mail, telefon.

A Programiroda hatékony működéséhez elengedhetetlennek tartjuk, hogy készüljön minden kistérségről egy foglalkoztatási helyzetkép, illetve egy „igényfelmérés”. Ezt követően lehetséges meghatározni a továbblépés pontos irányait és a HVI-k koordinálásával felhasználni a szervezetek humán- és tárgyi kapacitását a hatékony információáramlás biztosítása, illetve a feladatok végrehajtása érdekében.

Kommunikáció, információszolgáltatás

A hatékony kommunikációs munka indításához elengedhetetlen a résztvevő szervezetek munkatársainak tájékoztatása, felkészítése, a szervezetek és személyek feladatainak pontos lehatárolása, a folyamatos és hatékony kétirányú információáramlás biztosítása érdekében. Ezt Budapesten egy központi tájékoztatás keretében kell megvalósítani a megyei szereplők tájékoztatása, majd azok szervezésében minden megyében össze kell hívni a helyi szereplőket.

Minden szervezet rendelkezik honlappal amely alkalmas az információáramlás gyors és hatékony biztosítására.

Határidő: 2009. november 30.

Felelős: MNVH Állandó Titkárság

Helyzetkép és igényfelmérés

Minden kistérségben a HVI vezetőjének koordinálásával, szervezésében kitöltenek egy kérdőívet (4. számú melléklet) az alábbiak szerint:

A HVI vezető tájékoztatást ad az MNVH-ról és a megalakult Programirodáról, a kérdőívezés módjáról céljairól. Helyszín, a HVI által biztosított legalább 10 fő befogadására alkalmas tárgyaló.

A kitöltésénél jelen vannak/meghívást kapnak:

1. Magyar Agrárkamara ÚMVP Tanácsadó
2. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara területileg illetékes vezetője
3. Illetékes falugazdász(ok)
4. Helyi LEADER Akciócsoport Munkaszervezetének vezetője
5. Többcélú Kistérségi Társulás Munkaszervezetének vezetője
6. Munkaügyi Központ illetékes kirendeltségének vezetője
7. HVI vezető

Határidő: Kérdőívezés 2009. december 15.

Kérdőívek feldolgozása 2010. január 15.

Felelős: MNVH Állandó Titkárság, HVI vezetők

Foglalkoztatási jó gyakorlatok adatbázisa

A helyzetfeltáró és igényfelmérő kérdőívek feldolgozásakor létre kell hozni az agrár-foglalkoztatási jó gyakorlatok országos adatbázisát, amelyet a www.mnvh.eu honlapon közzé kell tenni és a HVI vezetők bevonásával meg kell kezdeni azok kiajánlását, és az adatbázis folyamatos bővítését, aktualizálását, annak érdekében a térségek, illetve foglalkoztatók az adaptálható gyakorlatot átvehessék és minél szélesebb körben alkalmazzák. Erre a célra tájékoztató kiadvány és rendezvények szervezése is szükséges, mert csupán az Internet illetve a szervezetek honlapja nem éri el a potenciális célközönség jelentős részét.

Határidő: Adatbázis közzététele: 2010. január 31.

Terjesztés, aktualizálás: folyamatos

Felelős: MNVH Állandó Titkárság, HVI vezetők

A szervezeti feladatok megvalósításához szükséges költség igény

A Programiroda munkájába bevont szervezetek közül az MVH, az MgSzH, a MA, az MKIK 2009. évi költségeik tervezéskor nem számolhattak a fenti feladatok megvalósításával, így nem áll rendelkezésükre külön forrás a felajánlott humán és műszaki infrastruktúrán kívül.

Költség igény 10 millió Ft.

Költségelemek:

- Országos tájékoztató kb. 120 fő részvételével, 120.000.-Ft
- Megyei tájékoztatók 950.000.-Ft (50.000.-Ft/megye)
- Kistérségi ülések 1.730.000.-Ft (10.000.-Ft/kistérség)
- Kérdőívek feldolgozása 1.250.000.-Ft
- Kiadvány a jó gyakorlatokról 3.000.000.-Ft
- Országos road show 700.000.-Ft
- Honlap fejlesztése 1.250.000.-Ft
- Egyéb személy 1.000.000.-Ft

(5. számú melléklet)

Az MNVH Állandó Titkárság költségvetésének tervezésekor 10 millió Ft-ot tervezett a Programirodával kapcsolatos feladatok ellátására, de az MNVH jelenleg nem rendelkezik 2009 évre elfogadott költségvetéssel *(a költségvetés tervezetének megtárgyalása a 2009. szeptember 21-i miniszteri értekezleten megtörtént, jelenleg folyamatban van az FVM és a VKSZI közötti pénzügyi megállapodás megkötése).*

Határidő: Folyamatos

Felelős: FVM, MNVH

Cselekvési terv - Mellékletek

1. számú melléklet

Bemutatóra javasolt projektek

1. PARMEN KONZERVIPARI Rt. (regisztrációs szám: 1002131346)

A Parmen Konzervipari Rt. 2008. június 16-i dátummal támogatási kérelmet nyújtott be a 47/2008. (IV.17.) FVM rendelettel szabályozott az EMVA Mezőgazdasági termékek értéknövelése (ÉLIP) jogcímre. A kérelem konzervüzem korszerűsítésére, modern gépsorok beszerzésére, új raktár csarnok felépítésére irányul.

Ezen jogcím keretében a 2008. május-júniusi benyújtási időszak alatt beérkezett 547 kérelem közül 6 támogatott kérelem irányult konzervipari beruházás megvalósítására.

A projekt megvalósítási helye: Nyírmeggyes

A Parmen Konzervipari Rt. jelen beruházása eredményeként az új technológia révén elsősorban a termelés hatékonysága, valamint a termékek minősége növekszik.

A tevékenységének legfőbb nyersanyagai a különböző mezőgazdasági termékek. Ezeket Nyírmeggyes 50 km-es körzetéből szerzi be főként TЭСZ-ektől, illetve közel 2000 termelőtől. A beszerzett termékek a konzervüzemben kerülnek feldolgozásra frissen vagy hűtőházi tárolás után.

A technológiai biztonság a modern gépsoroknak köszönhetően nagymértékben javulni fog; a minőség-ellenőrzés hatékonyságát a már korábban bevezetett minőségbiztosítási rendszerek a HACCP, ISO és ISF biztosítják.

Az új technológiai csarnokban beállított korszerű, modern gépekkel 20-30%-os megtakarítást érnek el az energiaköltségek tekintetében.

A magas színvonalú minőségpolitikának köszönhetően 2007. évben a gyümölcs készítmények körében a meggybefőtt termékük elnyerte a **Kiváló Magyar Élelmiszer védjegy** használati jogosultságát.

AVOP projekt

A Parmen Konzervipari Rt. jelenlegi kérelme az AVOP élelmiszeripari pályázatra épülő fejlesztés, az AVOP keretében 153.000.000 Ft támogatásból jelentős technológiai és kapacitásbővítő beruházásokat, továbbá infrastrukturális fejlesztéseket hajtott végre.

EMVA beruházás

A most megvalósított projekt keretében 809 857 713 Ft értékű beruházásra elnyert 404 928 857 Ft-os támogatási összegből a nyírmeggyesi konzervüzem korszerűsítése valósult meg.

A beruházás humánerőforrás fejlesztést is eredményez, így a korábban alkalmazott 133 fő helyett 142 fő foglalkoztatását vállalta az Rt.

2. KAPUVÁRI BACON HÚSIPARI Kft. (regisztrációs szám: 1004320609)

A Kapuvári Bacon Húsipari Kft. 2008. június 16-i dátummal támogatási kérelmet nyújtott be a 47/2008. (IV.17.) FVM rendelettel szabályozott az EMVA Mezőgazdasági termékek értéknövelése (ÉLIP) jogcímre. A kérelem húsipari termékek (szeletelt bacon, füstölt, főtt sonka,) előállítási tevékenység keretében megvalósuló beruházásra irányul.

Ezen jogcím keretében a 2008. május-júniusi benyújtási időszak alatt beérkezett 547 kérelem közül 78 támogatott kérelem irányult húsipari beruházás megvalósítására.

Cég bemutatása:

A kapuvári húsüzemet gazdasági és tulajdonosi változás okán 2003. elején leállították, majd 2008. szeptembertől új tulajdonos újraindította a termelést, visszavett 337 embert és jelentős tőkeemelést hajtott végre. AVOP támogatás segítségével sikerült megteremteniük az élelmiszerbiztonság és higiénia elvárt színvonalát és korszerű termelő berendezéseket állítottak üzembe.

AVOP projekt

Az AVOP projekt keretében bruttó 184 millió Ft, ezen belül 22 millió Ft ingatlan felújítás és 121 millió Ft gép, technológia fejlesztését hajtotta végre. A támogatás összege 64 millió Ft volt.

A termelési szerkezetből egy fontos befejező fázis – a szeletelt bacon gyártás – elmaradt forráshiány miatt.

2008. év elején a Kapuvári Hús Zrt. talált befektetőt, aki a szeletelt bacon gyártásra alkalmas területet bérbe vette, biztosítja a szükséges forgótőkét, foglalkoztatja az embereket, beállítja a technológiához szükséges gyártó berendezéseket. A Kapuvári Hús Zrt. az új befektetőnek – a **Kapuvári Bacon Húsipari Kft.**-nek - átadta a termék gyártási jogát és az értékesítés kapcsolatait.

A tervezett EMVA projekt bemutatása:

A bruttó beruházási érték 350.274.000 Ft értékű, 50% intenzitással 175.137.000 Ft-os támogatási összeggel tervezve egy korszerű bacon gyártó üzem valósul meg. Az így előállított termék innovatív, védett termék, egyedi jellegű, több évtizedes gyártási tapasztalaton alapul és egyedi receptúrákat használ fel.

A technológiai biztonságot garantálják a beszerzésre kerülő korszerű berendezések, a zárt technológia, valamint a minőségbiztosítási rendszer. Az üzem működése minimális környezetterheléssel jár. A tevékenység közepesen energia-igényes, a felhasznált hőenergia megújuló energiaforrásból származik. A támogatási kérelem tárgyát képező valamennyi gép és berendezés energiatakarékos.

A Kapuvári Bacon Húsipari Kft. belföldi alapanyagra épít, elsődleges szállítója az üzemmel közös telephelyen működő Kapuvári Hús Zrt.

A termelés 40%-át belföldön, 60%-át külföldön – ennek legalább felét harmadik ország piacán – tervezik értékesíteni.

A beruházás humánerőforrás fejlesztést is eredményez, induláskor 30 biztos munkahelyet hoz létre, amelyet elsősorban a városban lakó emberekkel (többségében nők) kívánnak betölteni.

3. WWF projekt (megújuló energia)

2006-tól kezdődően egy kb fél éves munka során tervezőkkel és a helyi döntéshozókkal, gazdálkodók egy csoportjával együtt elkészült „A Mezőcsáti Kistérség speciális megújuló energia feltárási- kiaknázási-hasznosítási megvalósíthatósági programtanulmány” terve. **A munka közvetlen célja az volt, hogy a megújuló energiahordozói helyi kitermelés-hasznosítási folyamat ismert környezetvédelmi, abszolút energia megtakarítási-helyettesítési és hatékony energiahasznosítási technológiák meghonosítási előnyeit bemutassuk, illetve ehhez szorosán kapcsoljuk az ártéri tájhasználatot, a népesség helyben foglalkoztatásának növelését, energiaellátási költségeik csökkentését és a kedvezőbb életkörülmények kialakítását.** Amire a munkát alapozták:

- megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos természetvédelmi alapelvekre
- a kistérség adottságaira,
- **külső tényezők** hatásainak elemzésére,
- a tágabb térség környezeti adottságaira,
- a kistérség szűkebb, **belső erőforrásainak** bemutatására, értékelésére,
- a biomassza jelenlegi potenciális adottságaira,
- a biomassza hasznosítási és a térségre alkalmazható technológiák elemzésére és aktuális javaslatára.

Ezzel helyi, települési szinten sikerült egy mintaprogramot elindítani Tiszatarjánban. A kistérségi potenciál-felmérés után elkészült egy helyi fűtőmű tervezete, amely egy bioszolár technológiájú hőellátás lenne. A természetvédelmi szervezet nyilván a helyi természeti értékek megőrzése alapvető cél volt. Végig a Tisza mentén látható, hogy az ún. özönnövények megjelenése és elterjedése a helytelen tájhasználat és a helyi gazdaság visszaesésére vezethető vissza. Márpedig az özönnövények minden ártéri élőhelyen és gazdálkodási területen megjelentek, elfoglalták azokat és ezzel megszűnt a települések azon vágya, hogy a Tisza part újra látogatható és bemutatható legyen. Ez ugyanis minden Tisza parti település egyik fontos kitörési pontja. Ugyanakkor a gyalogakác megfelelő tüzelőanyagként is hasznosítható és letermelése lehetőséget ad egy teljesen új ártéri környezet kialakítására. Ezt is tették. A helyi önkormányzat és helyi gazdálkodók, a közmunkaprogram segítségével megkezdtek az özönnövények kivágását. Szükség volt egy felvevőre, ami az AES kazincbarcikai erőműve lett, mivel mindenképpen első kézből szeretnék volna információt kapni és szeretnék volna betanítani a helyi közösségeket, rávezetni őket a projekt egyes elemeire. Ők maguk végzik a munkálatokat, letermelést, szállítást, szerződnek az erőművel és folyamatosan együtt terveznek. A gyalogakác nyilván egyszeri biomassza ezért egy energetikai ültetvény programot is elkezdtek, szintén mintaként, ártéri környezetben. Kizárólag korábban gyalogakáccal fedett szántókon vagy hasznosítatlan szántókon alakítottak ki olyan energetikai ültetvényeket, amelyek a WWF természetvédelmi kritériumainak is megfelelnek. Ezek az ültetvények fogják szolgáltatni a biomasszát a gyalogakác utáni időszakban.

A gyalogakác levágásával és felhasználásával, ill. az ültetvények kialakításával éppen ezért egy jellegzetes Tisza menti természetvédelmi problémát oldhatnak meg, miközben bevételt és energiát állítunk elő.

A település egy LHH kistérségben található, ahol van még 3 ilyen település teljesen hasonló adottságokkal. És ilyen településeket sorozatban lehet mutatni a **Tisza mentén végig**. Ha a három másik, kistérségen lévő települést vesszük alapul, ott is az a helyzet, hogy a hozzájuk tartozó ártéri földeket teljesen elborították a tájidegen növények. Visszaszorult a természetközeli gazdálkodás (legeltetés, halászat) így aztán eltűnőben voltak az ártéri élőhelyek (amelyek nekünk fontosak), a helyi lakosoknak nincs bevételük és munkájuk (ami nekik fontos) és mind gázzal látják el a helyi energiaigényüket. Ideális helyszín egy olyan program indításához, amely egyszerre kívánja helyreállítani a természetet és élénkíteni a helyi gazdaságot. Amint látható, a lelkes helyi önkormányzat és a gazdálkodók egy csoportja már elindított a WWF-fel valamit. Ehhez legalább három másik település szeretne csatlakozni a kistérségben.

Az első időszakban a művelésre eredetileg sem alkalmas és védeni kívánt élőhelyekről történik a tájidegen gyalogakác levágása, majd pedig egyéb, művelésre alkalmas területeken energiaültetvényeket telepítettünk.

Természetesen az energiaültetvény telepítése során is vannak természetvédelmi követelmények. Ilyen például, hogy kizárólag hazai fafajtákból állhatnak és a tulajdonos a lehető legkevesebb vegyszert és egyéb mesterséges tápanyagot használhatja a gazdálkodás során. Mivel jelen esetben vizes élőhelyek és ártéri legelők voltak a közelben, ezért feltétlenül vízkedvelő fafajtákat, azaz hazai fűz és nyárfákat alkalmaztak.

Ezzel a helyi körülményekhez is alkalmazkodtak.

A tervek szerint a gyalogakác és majdan az energiaültetvény eladásából származó bevétel egy részét a gazdálkodók, földtulajdonosok kötelesek lennének a védeni kívánt legelők és vizes élőhelyek fenntartására költeni. Így egy helyi fűtőmű pl. fenntarthatna bizonyos értékesebb természeti helyet a település körül.

Hogyan is néz ki a védendő élőhelyek fenntartása? Az egykori legelőket és vizes élőhelyeket például tökéletesen karban lehet tartani legeltetéssel. Olyan legelő állatokkal szerettünk volna kísérletezni, amelyek őshonosak, vagyis jól alkalmazkodtak a hazai körülményekhez és kifejezetten szeretik a folyó közeli környezetet. Ilyen legelő állatok például a vízi bivalyok és a magyar szürke marhák.

Első próbálkozásként 5 darab vízi bivalyt költöztettek azokra a vizes, mocsaras legelőkre, amelyekről azt megelőzően levágtak és elszállították a tájidegen gyomnövényeket. Egyébként a bivalyok korábban kedvelt állatok voltak, amelyek napjainkra majdnem teljesen eltűntek hazánkból. Ezután a vízi bivalyok lesznek azok, akik legelésükkel, taposásukkal visszaszorítják a tájidegen növényeket, míg ugyanakkor hozzájárulnak az eredeti növényzet fejlődéséhez és több nyílt vízfelület hoznak majd létre.

Bivalyok, szürke marhák, helyreállított ártéri füzesek és helyi energia egy helyen. Ez az, amit a helyi lakosok szeretnének a WWF-fel együtt. Egy egészen új környezet, amelynek eredménye a természetvédelem és a gazdálkodás kiegészítve a turizmussal. Hamarosan bemutató ösvényt alakítanak ki, és kilátókat építenek az ártéren, mivel szeretnék mindenképpen bemutatni az itteni természeti értékeket. Erre pedig mindegyik Tisza menti település felfűzhető.

Szeretnék, ha más települések is követnék Tiszatarján példáját és hasonló programot indítanának, amely ehhez hasonlóan bevételt is termel, miközben egy mindenki által élhetőbb környezetet hoz létre.

Ezek a települések hasonló gazdasági helyzetben vannak. Nincs ebben semmi különös, más adottságok sincsenek. És nagy csodák sincsenek.

Az a cél, hogy egyre több Tisza parti település felismerje, hogy újra használhatja az ártereit. Ehhez építeni kell egy helyi fűtőművet, ahol eltüzelhetik/elgázosíthatják az ártéren elterjedt gyalogakácot, így ismét élhetővé válik a folyópart. Néhány, arra alkalmas szántóföldön energiaültetvényeket indíthatnak, amely 2-3 év elteltével kellő mennyiségű tüzelőanyagot termel. Ezzel az egész falu hőellátását biztosítani lehet, míg a fennmaradó mennyiséget fel lehetne dolgozni....akár.

Nyilván lehet ötvözni a különféle megújuló technológiákat, nap+biomassza, szél+biomassza stb. és a smart grid-eknek is lenne létjogosultságuk, de ezek a nagyon szegény falvak azok, ahol alacsony az energiasűrűség, kicsi a pénzforgalom és éppen ezért az egyéb, építő jellegű projektelemeknek is lehetőséget kellene adni.

Megvalósíthatók egyes elemei egyszerű, sima beruházásként a KEOP 4.2-ben, de ebben több van. Ez egy térségi programnak is beillik.

4. Tiszaadony önkormányzati Kecskefarm-Tejüzem

Alapja szociális földprogram, illetve közmunka.

5. A Belecska – modell

Belecskai Földprogram vázlatok:

A bemutatott programok önfenntartó jellegűek, biztosítani tudják az önellátás mellett a munkabérhez szükséges önerőt is. Mind olyan, hogy egy éven belül bevételt hoz. Emellett természetesen igen sok program változat van, a hónapos retekől a 200 év élettartamú szarvasgombával kezelt tölgy ültetvényig.

1. Mezőgazdasági gépi szolgáltatás

Az egyik legegyszerűbb Szociális Földprogram, a pályázó önkormányzat a tulajdonát képező mezőgazdasági gépsorral elvégzi a kedvezményezettek részére a mezőgazdasági gépi szolgáltatást önköltségi áron a konyhakertekben, kisparcellákban és biztosítja a szükséges vetőmagokat, palántákat. A traktor fogyasztása 2-3 liter/óra, szemben pl. az MTZ 20 liter fogyasztásával. Javasolt a traktor, eke, pótkocsi és talajmaró beszerzése továbbá egy tolólapáté, amely a földmunkák mellett a téli hóeltakarításban is használható, esetleg egy műtrágyaszóróé, mely a téli síkosság mentesítésre homok vagy só szórásra is alkalmas. Ezeknek a gépeknek az ára bruttó 4-4,2 M Ft, mely a Szociális Földprogram pályázatok 10% vagy TRFC pályázatok 5% önerejével pályázható. Egyszeri beruházás kb. 10 év időtartamra, működtetése során kitermeli működtetési költségeit. További előnye, hogy a szolgáltatás, Földprogram mellett a kommunális munkát is elvégzi. Nem feltétlenül szükséges több gép, dolgozhat 2 műszakban is.

2. Fóliaházak létesítése palánta előállítás céljából

A kereskedelmi forgalomban kapható fóliaházak csillagászati áron vásárolhatók meg, különböző kiegészítőkkel, automatikákkal. A Földprogram lényeges előnye a kézimunka biztosítása, amivel a drága automatikák kiválthatók. Az elkészített fóliaházak több éve problémamentesen működnek, vásároltak 1 csőhajlító gépet és maguk készítették el. 1 db 8X30 m alapterületű vasbetonban rögzített fóliaház előállítható így 1,2 M Ft összköltséggel. A beruházás kb. 20 év időtartamú működésre szól. A fóliaházban a traktor is tud dolgozni. A fóliaházban az előállított palánták a piaci ár 25%-a önköltségi áron előállíthatók. Évek óta a piaci ár töredékéért előállítják saját szükségletük mellett a környező községek lakosságát is a piaci ár töredékéért.

3. Zöldborsó ültetvény

A zöldborsó ültetvényüket azért nem üzemeltetjük, mert a szedés ütközik a nagyobb bevételt hozó szamóca ültetvények szedésének időpontjával. A zöldborsó ültetvény több szempontból igen előnyös. Igen kis beruházás, csekély anyagi ráfordítást igényel. "Felesben" szedhető, mindenki szívesen megrakja a fagyasztó ládáját a primőr cukorborsóval. Nem fogják lopni, mert felesben szedhető. Az önkormányzatot megillető fele részből el tudja látni az illető önkormányzat az intézményeit, iskolát, óvodát, hivatalt, öregek napközi otthonát, kórházát ha van stb. díjmentesen, az értékesítésből pedig fedezni tudja a bekerülési költséget. Mivel a zöldborsó május végére június elejére leterem, másodveteménynek a leszántása után a helyére palántázhatók: káposztafélék, karfiol, karalábé, bimbóskel, paprika, paradicsom stb.

4. Szamóca ültetvény fekete fóliával borított ágyásokkal

A fekete fóliával fedett ágyások előnye, hogy a fólia miatt a szamóca nem érintkezik a talajjal, tiszta, nincs botritis, nem kell kapálni, vegyszermentesen termelhető. A fólia visszatartja a vizet, a napfény melegét átveszi, így kb. 2-3 héttel korábban szedhető. 1 ha termőterületen elérne 40.000 tő, de a közlekedő utak miatt csak 20.000 tővel számolhatunk. 4 év múlva az addigi közlekedő utakra kerül a fólia, és az addigi letermett ágyások lesznek az utak. 20,000 tőnél 20 dkg/db gyümölcs 4000 kg. Ennek 400 Ft/kg áron történő értékesítése (ennyiért kapja a fagylaltos is) 1,6 M Ft bruttó bevétel.

Egyszeri beruházás 3 éves termesztésre ad lehetőséget.

5. Bab vetőmagtermesztés

A Kecskeméti Vetőmagtermeltető Zrt. többféle vetőmagtermesztésben érdekelt, itt a bab vetőmagot több belecskai lakos is termeszt. Nagy futóképességű igen bőtermő igénytelen bab fajtákat termesztene, egyszeri beruházás kordon rendszerre, növénytartó hálóra 4-5 évig biztosítja a termesztést. Igen jó áron, szerződéssel értékesíthető, gyakorlatilag munka a szedés, a kordonok köze rotakapával tisztántartható.

6. Sütőtök, patison, sárgadinnye, paprika, paradicsom stb. vetőmag termesztés

Szintén a Kecskeméti Vetőmagtermeltető Zrt. szerződése alapján a mag igen jó áron biztosan értékesíthető, emellett a különböző egyéb részek helyben fogyasztásra, értékesítésre kerülnek, mint pl. sütőtök, sárgadinnye húsa, paprika hüvelye stb.

7. Csemegekukorica termesztés, értékesítés

A megfelelő korai csemegekukorica fajták önellátás, helybeli fogyasztás, piaci, üzletláncokon át értékesítés mellett főzve is jelentős bevételt hozhatnak megfelelő nagy forgalmú helyeken. A késői csemegekukoricák kézi törés és megfelelő csomagolás után exportálhatók, jelentős bevételt hozhatnak.

8. Gyógynövény, fűszernövény termesztés, értékesítés

Az egyes termesztett növényeknek megfelelően lehet előnye és hátránya. A hátránya általában a bizonytalan összegű bevétel, amennyiben a drogtartalom alapján fizetik a vételárat pl. macskagyökér (*Valeriana officinalis*) többnyire kérdéses az értékesítés volumene, nem mindegyik növény szerződhető valamint a termények egy részénél pl. ipari mák jogszabály írja elő az őrzést a termesztés egy bizonyos időszakában. Előnye lehet, hogy néhány kivétellel gyenge termőterületen is termesztendő.

6. HU-BA programjavaslat

A HU-BA program két, párhuzamosan futó, egymásra építhető pillére:

1. **HU-BA baromfi mintafalu program:** melynek lényege a génbankokban őrzött régi magyar baromfifajták visszajuttatása eredeti élőhelyükre, a kis falvak baromfiudvaraira.
Fontosabb célok:
  - a helyi lakosság önellátása,
  - kistérségi baromfitenyésztési fejlesztések genetikai alapjainak megteremtése,
  - helyi termék-előállítás (HU-BA márkanév és védjegy)
  - a régi magyar baromfifajták génmegőrzésének biztonságosabbá tétele.

2. **HU-BA hungarikum baromfitermék program:** vállalkozói formában, a mintafalu program továbbfejlesztésével, és/vagy önálló vállalkozói formában.
Fontosabb célok:
  - a régi magyar baromfifajták bevonása a termelésbe,
  - ellenőrzött, márkázott hungarikum baromfitermékek előállítása, piacra juttatása,
  - helyi, kistérségi baromfitenyésztési, feldolgozási és értékesítési fejlesztések vállalkozói integrációban, a helyi a lakosság bevonásával, új munkalehetőségek megteremtése és a helyi lakosság termelésből származó bevételeinek növelése.

Az állományok kihelyezése a HU-BA mintafalu programban

A régi magyar baromfifajták vidéki elterjesztése érdekében az MGE 2006-tól több szinten (sajtó, internet, közvetlen kapcsolatfelvétel) meghirdette a baromfi mintafalu programot, melynek keretében – megfelelő helyi igényfelmérést és szervezés után – az MGE térítésmentesen helyezte ki a keltetőtojást vagy a naposcsibét a családokhoz.

Az állományok kihelyezését baromfi mintafalvakba az MGE, mint a fajták tenyésztő szervezete koordinálja. A tenyésztési programokhoz és génmegőrzési szaporításhoz nem szükséges, legfeljebb árutojásaként vagy vágóállatként értékesíthető állatokat vagy keltetőtojásokat az MGE keretében működő, MGSZH nyilvántartásban lévő, tehát fajtaazonos állományokkal rendelkező tenyésztők bocsátják a program rendelkezésére. Ez vagy térítésmentes, vagy az MGE keltetőtojást vásárol, és ezt követően szervezi a keltetést és a kiszállítást.

A helyi programszervezés általában polgármesteri hivatalok közreműködésével zajlik, de községi vagy kistérségi szervezéseket helyi iskolák, vállalkozók, nemzeti parkok is végeznek. A kihelyezés feltétele, hogy a helyi lakosok (állattartók) vállalják, hogy az állatokat saját költségükön felnevelik, következő évben szaporítják, és további helyi családokat, környékbeli kis falvakat ellátnak keltetőtojással vagy naposállattal. Ez a program így kifejezetten génmegőrzési szempontok szerint működik, azok az emberek, akik megismerik, és újra megszeretik a régi fajtákat, a későbbiekben is ragaszkodnak a fajták tartásához.

Ellenőrzés, koordináció

A baromfi mintafalu program ellenőrizhető, szerződéses formája a polgármesteri hivatalok vagy helyi civil szervezet közreműködésével oldható meg. Szerződéses kihelyezés szükséges, ha vállalkozói részvétellel történik a kihelyezés és a termék (tojás vagy élő baromfi) felvásárlása a termelőktől. Itt kapcsolódik a HU-BA mintafalu program a HU-BA (hungarikum baromfitermék) programhoz, amikor helyi vállalkozó koordinálja a szaporítást és a végtermék előállítását, felvásárlást és feldolgozást. Jelenleg ilyen vállalkozó program előkészítését végezzük Tiszaszőlősen, a Diána Farm Kft-vel, amely mintegy 1000 ha-os ökológiai minősítésű szántóval és legelővel, továbbá több állattartó teleppel rendelkezik a térségben, és vállalja a HU-BA kistérségi koordinációját és a feldolgozást. A HU-BA mintafalu program támogatási lehetőségei:

1. A génbankok közvetlen támogatása révén a kihelyezési programokat a tenyésztők (jelenleg egyetemek, FVM kutató intézet ill. magántenyésztők) szervezhetik.
2. A régi fajták helyi elterjesztését célzó mintafalu program esetében a támogatás a fajták tenyésztő szervezetén (MGE) keresztül is megoldható, melyben az elszámolás alapja a kihelyezett keltetőtojás, felnőtt- vagy naposállat, így a családok az állatokat továbbra is ingyen kaphatják.
3. A támogatás megoldható a polgármesteri hivatalok célfinanszírozásával is, ebben az esetben a polgármesteri hivatalok fizetik a tenyésztők és a tenyésztő szervezet felmerült költségeit (kihelyezett keltetőtojás vagy állat, szükség esetén indítótáp az első pár heti neveléshez, ill. az ellenőrzési, tanácsadási és szervezési költségek).
4. További igény esetén a program kiterjesztése erre a célra beállított szaporító állományokat (szülőpár) igényel, ami a jelenlegi tenyésztők mellett új tenyésztők bevonásával és finanszírozásával valósítható meg.

Szaporítás, termék-előállítás

A helyi szaporítás megoldható természetes keltetéssel, ill. támogatható az arra vállalkozó mintafalvak keltetőgép-beszerzése (kis- vagy hobbikeltetők: 1 db 500-as, professzionális gép cca. 800 ezer Ft).

Vállalkozói koordináció esetén a HU-BA program és a helyi termék-előállítás és értékesítés akkor működhet gazdaságosan, ha a helyi termékfeldolgozás és értékesítés feltételeit is kialakítják. Ez lehet kistermelői feldolgozás (200 baromfi/hét/kistermelő), vagy, nagyobb mennyiség esetén az EU-ban különböző kapacitással forgalmazott mobil feldolgozó üzem beállítása (ismereteink szerint a legnagyobb mobil feldolgozó maximális kapacitása 200 baromfi/óra, ára mintegy 35 millió Ft).

Szaktanácsadás

Mind a baromfi mintafalu program, mind a HU-BA program meghatározó része a szaktanácsadás, fajta- és technológia-bemutató. Az utóbbit az ÁTK Gödöllői Baromfi Génbankjában tudjuk megszervezni, mert itt bemutatható valamennyi faj- és fajta, és a fajonkénti génmegőrzési és tartási technológia is. Szaktanácsadásra eddig falufórumokat szerveztünk a helyi polgármesteri hivatalok közreműködésével, ill. a

gazdák egy részét személyesen is fölkerestük. A faluközösség nagyon aktív az ilyen fórumokon, és igénylik a személyes találkozást a tenyésztőkkel és a szervezőkkel.

A HU-BA program vállalkozói formájának három alappillére:

- Kizárólag régi magyar baromfifajták, mint genetikai alapok használata. Az állományok (szaporító- vagy törzsállományok, szülőpár, végtermék) csak ellenőrzött és a Baromfi Információs Rendszerben (BIR, ENAR) regisztrált állományoktól származhatnak. A származási igazolásokat (végtermékre is) az MGE állítja ki, az állományokat az MGSzH regisztrálja.
- Fajonként kidolgozott, ökológiai típusú tartástechnológia (az ökológiai tartásnál szigorúbb feltételekkel). A fajták teljesítményvizsgálatát elvégeztük, a tartástechnológiákat kidolgoztuk két GAK pályázati program keretében (2004-2008) – az ellenőrzéseket az MGE, vagy később egy erre létrehozott ellenőrző szervezet végzi (ökológiai tartás esetén a Biokontroll Hungária Non-profit Kft. bevonásával).
- A HU-BA minőségbiztosítási rendszerének alapelveit kidolgoztuk, az ellenőrzések alapján a tanúsítás és a HU-BA védjegy használatának engedélyezése az MGE hatásköre. További információ az MGE honlapján található: www.mgegodollo.hu

Referenciák: A HU-BA mintafalu program keretében az MGE szervezésében és részbeni finanszírozásával eddig kihelyezett keltetőtojások, állatok

Bedő

Kapcsolattartó: Eszenyi Antal polgármester

Kihelyezés (2006): 4000 tojás (különböző fajok)

Kihelyezés (2007): 5000 tojás (különböző fajok)

A továbbszaporítás során kapcsolódó települések: Berettyóújfalu, Bojt, Mezőpeterd, Told, Hencida, Nagykereki, Biharkeresztes

Székelyudvarhely és környéke

Kapcsolattartó: Molnár Lajos tenyésztő

Kihelyezés (2006): 6000 tojás (magyar és erdélyi kopasznyakú tyúkfajták)

A tojásokat Csíkszeredában keltették, és a Székelyudvarhely-környéki, árvíz-sújtott falvakba helyezték ki.

Oszkó

Kapcsolattartó: Zágorhidi Czigány Ákos ügyvezető, Hegypásztor Kör Oszkó

Kihelyezés (2007): 1 éves állatok (60 tojó, 14 kakas) (5 udvar)

A továbbszaporítás során kapcsolódó települések: Vasvár, Alsóújlak (1-1 udvar)

Egerág, Áta, Kisherend

Tamás Imre igazgató, Arany János Általános Iskola és Óvoda, Egerág

Hegy Győző polgármester, Egerág

Soós Nándor polgármester, Áta

Köves Sándor polgármester, Kisherend

Kihelyezés (2008): 6000 db napos csibe 100 db. napos liba (127 udvar)

A továbbszaporítás során kapcsolódó települések (945 tojás Egerágról – kikelt: 548 db. csibe): Siklós (1 udvar), Máriagyúd (1 udvar), Váralja (1 udvar), Pécs (1 udvar), Hosszúhetény (2 udvar)

Szervező: Závoczky Szabolcs igazgató, Duna-Dráva Nemzeti Park

A keltetést Fejes Jánosné (Szentlőrinc, a Pécsi Galamb és Kisállattenyésztő egyesület titkára) segítségével oldották meg, aki a saját tulajdonában lévő 200-as keltetőgépét ajándékozta a nemzeti park munkatársainak.

Bazsi, Megyer

Szentes László polgármester, Bazsi, Bazsalma Vidékfejlesztési Egyesület

Sárközi Zsolt Sümegi Várkert, Bazsalma Vidékfejlesztési Egyesület

Payer Kristóf polgármester, Megyer

Kihelyezés (2009): 3000 napos csibe, 100 db. libatojás; Bazsi: 40 udvar; Megyer: 7 udvar

7. Zöldmezős biomassa erőmű (Szakoly)

A Szakoly (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) melletti 20 megawatt teljesítményű zöldmezős biomassa erőmű 14 milliárd forintos beruházással épült, melynek próbaüzeme már megkezdődött, kereskedelmi üzeme várhatóan augusztus végén indul. Az erőmű az áramot – már a próbaüzem ideje alatt is – az országos hálózatra adja le, míg a hulladék hőenergiát egy helyi biokertészet hasznosítja majd.

A projekt célja – vidékfejlesztés bioenergetikával:

- kihasználni a térség agrárpotenciálját, építeni a Dél-Nyírség mezőgazdasági, erdészeti, faipari kultúrájára,
- korszerű és időszerű, a világ és Európa fontos trendjeihez illeszkedő tevékenység meghonosítása,
- párhuzamosan, több felsőbbrendű cél érdekében tevékenykedni
  - környezetvédelem (klímavédelem),
  - energiafüggettség mérséklése hazai energiaforrások bevonásával,
  - alternatív földhasználat,
  - gazdaságfejlesztés és
  - vidékfejlesztés.

A projekt megvalósítása:

2003-ban alakult meg a Liget Kft. (fejlesztő társaság), mely négy év alatt bankrakész állapotra fejlesztette a projektet. Ebben a GEA EGI Energiagazdálkodási Zrt. adott segítséget.

2007-ben a Liget Kft. többségi tulajdonlása mellett **megalakult a DBM Dél-Nyírségi Bioenergia Művek Zrt.** a következő tulajdonosi összetétellel:

- Liget Kft. (magyar magánszemélyek tulajdonában álló fejlesztő vállalkozás),
- Tohoku Power Investment Co. (japán áramszolgáltató),
- VIS Zrt. (magyar építő-fővállalkozó cég),
- GEA EGI Energiagazdálkodási Zrt. (német tulajdonú, magyar energetikai mérnöki cég).

A tulajdonosok a DBM Zrt. tőkésítése után, hitelszerződést kötöttek az MFB és a K&H Bank által alakított konzorciummal. A projekt finanszírozásának része volt a Liget Kft. és a Tohoku között megkötött Joint Implementation (együttes megvalósítási) ügylet, melynek keretében **Tohoku megvásárolta a zöldáram-termelés során keletkező CO₂ megtakarítás magyar állam által engedélyezett részét.**

DBM a GEA EGI Energiagazdálkodási Zrt.-vel (technológiai munkák, a létesítés értékének kb. 85%-a), ill. a VIS Zrt.-vel (építési munkák) kötött szerződést a projekt kivitelezésére. **A kivitelezés** a 2008. év elején elvégzett – az előzetes terveket többszörösen meghaladó terjedelmű – régészeti feltárás után 2008 áprilisában kezdődött és **2009 júniusában fejeződött be.** Jelenleg folyik a létesítmény próbaüzeme, melynek befejezése és a kereskedelmi üzem kezdete augusztus végére várható. Az erőmű a próbaüzem alatt már hálózatra termel.

Fő számok:

Beépített villamos teljesítmény:	20 MW
Bemenő hőteljesítmény:	68 MW
Bruttó kondenzációs hatásfok:	32%
Összhatásfok a kertészet belépése után:	40-60% (évszakfüggő)
Tüzelőanyag:	fásszárú anyagból készített apríték
Tüzelőanyag-igény:	170-180 ezer t/év (nedvességtartalomtól függően)
Zöldáram-termelés:	142 000 MWó/év
CO ₂ kiváltás:	90 et/év
Beruházás finanszírozási költséggel:	14 mrd Ft
Erőműben létesített új munkahelyek száma:	55 fő
Tüzelőanyag-ellátás területén foglalkoztatottak száma:	kb. 150 fő
Tervezett kertészetben foglalkoztatottak száma:	80-100 fő

Technológia sajátosságai, előnyei:

- kipróbált, kereskedelmileg érett eljárás,
- biztosított jó hatásfok,
- jó rendelkezésre állás,
- minimális vízigény a száraz hűtés miatt,
- a környezetvédelmi hatások mérsékeltek, a vonatkozó EU előírások teljesíthetők, nincsenek káros melléktermékek, a tiszta biohamu – a

jogszabályok által előírt vizsgálatok lefolytatása után – a mezőgazdaságban hasznosítható.

Az erőmű az ún. gözciklusú áramtermelés technológiáját alkalmazza. A (száraz) biomasszát erőművi kazánban tüzelik el, az itt termelt gőz turbinát hajt, ami generátort forgat. A fáradt gőzt ún. Heller típusú száraz főhűtő rendszerben lecsapatják, majd regeneratív előmelegítőkön keresztül visszavezetik a kazánba. Az erőmű kazánja vibrációs rostélytüzelő berendezést tartalmaz, ami rugalmasságot biztosít a tüzelőanyag nedvességtartalma és szemcsemérete területén.

Tüzelőanyag-ellátás:

A dél-nyírségi bioenergia projekt a térség fásszárú biomassza-termelő potenciáljára épít. A Nyírerdő Zrt. és a nála nagyobb területen gazdálkodó erdészetek éves növedéke meghaladja az 500 et/év-et. Figyelembe véve az elérhető kitermelési hányadot, valamint a más – bútorigipari, farostlemez-gyártási, raklap-készítési, tűzifa stb. – felhasználásokat, **az erőmű 170-180 et/év tüzelőanyag-igénye** megnyugtatóan **biztosítható**. Tartalékként román és ukrán import is rendelkezésre áll, bár ezek kihasználása nincs napirenden. Már középtávon nagy jelentősége lehet az energiaültetvények létesítésének.

A dél-nyírségi bioenergia projekt tüzelőanyag-ellátásának fő jellemzői:

- az erőmű az ország legnagyobb síkvidéki erdőségének súlypontjába települt,
- a technológia lehetővé teszi a hulladék típusú anyagok (vékonyfa, tuskó, széldeszka, gyümölcsösök melléktermékei stb.) hasznosítását, így a projekt hatása az ipari- és tűzifa piacra minimális,
- a beszállítás átlagos távolsága kicsi; a környezetvédelmi hatóság is elismerte az engedélyezés során, hogy az erőmű belépésével a térség szállítási eredetű környezetvédelmi terhelése csökken, mert nem kell az anyagot kiszállítani a Mátrai, Borsodi Erőműbe vagy akár Ausztriába,
- megalakult a Tisza Szövetkezet, amelyik egyrészt megkezdte az energiaültetvények létesítését, másrészt tagjai révén begyűjti a térségben rendelkezésre álló biomassza-hulladékokat,
- a térség vállalkozói az erőmű belépésekor jelentős technológiai fejlesztéseket hajtottak végre, melynek eredményeképpen különféle alacsony minőségű biomassza-alapanyagok értékes energetikai aprítékká dolgozhatók fel.

A projekt jelentősége

A szakolyi erőmű, mint **mintaprojekt** adhat lehetőséget a tapasztalatok megszerzésére. Egyéb zöldmezős bioerőművi kezdeményezések még meglehetősen távol állnak a megvalósítástól, ezért országos fontosságúnak minősíthető az, hogy a Dél-nyírségi Bioerőmű a tervek szerint megkezdje a kereskedelmi üzemet és kb. 4 milliárd Ft/év értékben állítson elő értékesíthető végterméket. Közel 2 milliárd Ft/év értékben vásárol biomasszát a helyi tüzelőanyag beszállítóktól és további kb. 200 millió Ft/év értékben teremt piacot üzemeltetési és karbantartási szolgáltatóknak.

Az erőmű részben korábban munkanélküli dolgozókat foglalkoztat, valamint társasági és iparüzési adót és levegőterhelési díjat fizet.

Mindezek javítják az államháztartás egyenlegét, a javítás mértéke az első 10 évben jelenlegi árakon számolva kb. 4 milliárd forint. Figyelembe véve a tüzelőanyag-ellátás területén dolgozókat is, az államháztartásra gyakorolt pozitív hatás reálisan 8-10 milliárd forintra tehető erre az időszakra.

A projekt **magyar-japán együttműködésben valósul meg**, melynek keretében 5 millió USD működő tőke bevonására és bizonyos japán erőművi tapasztalatok hasznosítására került sor.

A fejlesztés alatt álló kertészeti alprojekt további 80-100 új munkahelyet teremt nagy hozzáadott értékű mezőgazdasági termelés területén, demonstrálva a hőerőművi hulladék hő hasznosításának lehetőségét.

Összességében elmondható, hogy a Dél-Nyírségi Bioerőmű projekt megvalósulását és céljait tekintve összhangban van a Kormány agrárénergetikai célkitűzésével.

2. számú melléklet

Az ÚMFT és ÚMVP intézkedési közötti általános lehatárolási elvek

ÚMVP-ből való támogathatóság feltételei:

***Földrajzi feltételek:* az 5.000 fős lakosságszám alatti, vagy a 100 fő/km²-nél kisebb népsűrűséggel rendelkező települések, kivéve a Budapest agglomerációjához tartozó településeket.**

A 3. tengelyhez tartozó, a gazdasági fejlődés elősegítését célzó intézkedések esetében az 5000 lakosnál kevesebb lelket számláló, vagy a 100 lakosnál kisebb népsűrűségű települések jogosultak támogatásra.

A 3. tengelyhez tartozó, az életminőség javítását célzó intézkedések esetében az 5.000 lakosnál kevesebb lelket számláló vagy a 100 lakosnál kisebb népsűrűségű települések jogosultak támogatásra. Ez alól kivételek a városok és a kistérségi központok, de jogosultak a nem jogosult települések külterületei. A LEADER intézkedés esetében a 10.000 fős lakosságszám alatti, vagy a 120 fő/km²-nél kisebb népsűrűséggel rendelkező települések, valamint a nem jogosult települések külterületei jogosultak támogatásra az ÚMVP keretében.

Minden esetre vonatkozik, hogy a **Budapest vonzáskörzetében lévő valamennyi település ki van zárva ezen támogatásokból.**

***A kedvezményezett jövedelme:* az éves nettó jövedelem 50%-a a mezőgazdaságból származik.**

***Beruházás:* a beruházás típusának megfelelően, a EK-szerződés (1997-es konszolidált változat) 1. mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékekkel kapcsolatosan.**

A fenti lehatárolási elvek kombinációja biztosítja a szinergiát, a stratégiák közötti komplementaritást és a kettős támogatás elkerülését.

AZ ÚMFT és ÚMVP közötti lehatárolás miatt problémás területek az előzetes gyorsfelmérés alapján:

- Megújuló energia támogatása
- Olyan vállalkozások 50 millió FT feletti projektjeinek támogatása, melyeknek éves nettó árbevétele több mint 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származik. ÚMVP-ből max. 50 millió Ft támogatást kaphat, GOP-ban viszont nem pályázhat, mert mezőgazdasági vállalkozás.
- Vidéki területekhez kapcsolódó K+F, tudásgazdaság, informatika
- Nagyvárosokban tanult fiatalok hazatérését támogató program hiánya

- Atipikus munkahely, ill. foglalkoztatási programok, távmunkában végezhető foglalkoztatás
- Befektetés-ösztönzés
- Zöld ill. ökológiai infrastruktúra

LEADER keretek között támogatható projektek, de jelenleg nincs ilyen program:

- Társadalmi integráció, humánerőforrás- és szolgáltatásfejlesztés, ami magában foglalja a vidéki közösségi és közszolgáltatások, társadalmi felzárkóztatás témáit
- Település - ill. közösségi marketing tevékenységek, kifejezetten vidéki területeken, településeken
- Helyi termékfejlesztés, kisléptékű marketing akciók/védjegyrendszer kialakításának támogatása
- Kertgazdasági, alternatív termelési módok népszerűsítése, terjesztése; mezőgazdasági önellátás támogatása (ezen keresztül háztáji, iskolakert, stb. programok)
- Örökségvédelem (természeti, épített)
- Környezeti nevelés, helytörténeti oktatás vidéki iskolákban

AZ ÚMVP ÉS AZ EGYES ÚMFT OP-K KÖZÖTTI KONKRÉT LEHATÁROLÁSI SZABÁLYOK:

Lehatárolás a Környezet és Energia Operatív Programtól

Az ÚMVP-ben meghatározott szempontok:

Az ÚMVP környezet és vidékfejlesztésre irányuló tengelye (**2. tengely**) több ponton is kötődik a Környezet és Energia Operatív Programhoz (KEOP). Az EMVA-ból finanszírozható tevékenységek jelentős része a természet- és környezetvédelemhez, a földhasználathoz, a megújuló energiatermeléshez, a biomassza hasznosításához és az infrastruktúra fejlesztéséhez kapcsolódik. Az EMVA felhasználási lehetőségei azonban – a támogatható tevékenységek és kedvezményezettek tekintetében – korlátozottak, ezért alapvető fontosságú az ÚMVP és a KEOP céljainak és intézkedéseinek összehangolása, összekapcsolása. A két program között az erőforrások kiegészítését és az intézkedés hatékonyságát növelő koordinációra van szükség az alábbiakhoz:

- agrár- és erdő-környezetvédelmi intézkedések a Natura 2000 hálózat és a vízgazdálkodás finanszírozása érdekében,
- a védett természeti területek értékeinek megőrzését szolgáló intézkedések a VTT-hez kapcsolódó új típusú ártéri gazdálkodáshoz,
- az állattartó telepek elmaradt környezetvédelmi beruházásai,
- a biomassza elsődleges feldolgozása,

- infrastruktúrafejlesztés.

Tekintettel a megújuló energiatermelési kapacitások létrehozását célzó beruházásokra, az általános lehatárolási elv figyelembe veszi a fejlesztés helyét és a fejlesztést végrehajtó jogalany típusát. Ha a pályázó (az alábbi meghatározás szerinti) mezőgazdasági vállalkozás, illetve a fejlesztés a gazdaságon belül történik, a beruházást az ÚMVP-nek kell támogatnia, míg ha a fenti feltételek egyike sem teljesül, a beruházásokat a KEOP finanszírozza.

- A KEOP fő lehatárolási elve a támogatás kedvezményezettjeire vonatkozik. Az ÚMVP III. tengelyében azok a vállalkozások vagy egyéni vállalkozók részesülhetnek támogatásban a megújuló energiatermeléssel kapcsolatos intézkedéseikből, akiknek nettó éves jövedelme több mint 50%-ban mezőgazdasági tevékenységekből származik. A KEOP-alapból megújuló energiatermelést célzó nem mezőgazdasági vállalkozások is támogathatók.

- Az energiacélú gabonatermesztés (pl. repce, napraforgó, kukorica) a piaci szükségletekhez igazodó módszer a mezőgazdasági termelők jövedelemtermelő kapacitásának fenntartására. A termeléssel és a megújuló energia (nyersolaj, nyers alkohol) elsődleges feldolgozásával együtt eszközül szolgál a mezőgazdasági termékek hozzáadott értékének növeléséhez, valamint biztosítja az EU fenntarthatósági céljainak való megfelelést.

Az EMVA által finanszírozott elsődleges feldolgozásra alapozott bioüzemanyag késztermékek központi gyártóüzemeit a KEOP fogja támogatni. Az értékesítési célú és volumenű energiatermelést a KEOP támogatja.

A megújuló energiával kapcsolatos másik fontos lehatárolási elv, különösen a bioetanol előállítás tekintetében, az adott projekt keretében tervezett üzem típusa és kapacitása. A KEOP támogatja a 30-40 kt/év termelési kapacitású üzemeket, valamint a 80 kt/év fölötti termelési kapacitású nagyüzemeket. Az ÚMVP támogatja a maximum 10 kt/év kapacitású nyersalkohol-előállító üzemeket és termelőüzemeket, valamint a víztelenítő üzemeket 30-40 kt/év kapacitás esetén.

A két terület közötti szinergia a források hasznosulásának alapvető feltétele. Az állami kezelésű védett területek természeti értékeinek megőrzését, infrastrukturális beruházásait a KEOP finanszírozza.

A KEOP-ban meghatározott szempontok:

A KEOP és az EMVA közötti támogatási lehatárolások az alábbiak szerint alakulnak (a leírás a KEOP-nak és az UMVP-nek csak azokat az intézkedéseit tartalmazza, amelyek esetében a lehatárolás megtétele szükséges):

- Az ÚMVP támogatja a vízrendezés kollektív beruházásait, vízkárelhárítást és belvízrendezést a mezőgazdasági termelés biztonsága érdekében, valamint a vizek

és vizes élőhelyek jó ökológiai állapotának elérését és megőrzését figyelembe véve, mezőgazdasági célú vizek és vízi létesítmények létrehozását, fejlesztését és felújítását. Az ÚMVP nevesíti azokat a térségeket, amelyeket fenti jogcímenen támogatásra jogosultak. A VTT árvízi tározóihoz kapcsolódó tájgazdálkodási rendszerek vízi infrastruktúrájának fejlesztését az ÚMVP kizárja a támogatásra jogosultak köréből. Speciálisan ezeket a járulékos fejlesztéseket a KEOP Vizeink jó kezelése prioritási tengelye támogatja.

A KEOP intézményrendszere e tájgazdálkodási fejlesztések elbírálása során a kapcsolódó fejlesztések szakmai koordinációját az ÚMVP intézményrendszerével együtt biztosítja. Ebből a szempontból kiemelten kell kezelni a KEOP-ból megvalósuló tájgazdálkodási infrastruktúrák gazdálkodók általi használatának ösztönzését az EMVA-ból nyújtandó területalapú támogatások rendszerének megfelelő kialakítása révén.

- A megújuló energiatermelés esetében a KEOP támogatja a nem agrárvállalkozások megújuló energia előállítására irányuló, nem on-farm jellegű fejlesztéseit. Ezzel szemben az ÚMVP támogatja az agrárvállalkozások¹ agrárjellegű tevékenységei keretében végzett, megújuló energiaforrás előállításra, felhasználásra vonatkozó kis-közepes kapacitású fejlesztéseit, továbbá a nem agrárjellegű vállalkozások on-farm² jellegű fejlesztéseit, A KEOP intézményrendszere a pályázatok elbírálása során a támogatáshalmozódás kizárását folyamatosan ellenőrzi, ennek intézményes garanciáját az ÚMVP intézményrendszerével együtt biztosítja. A bioetanol területén a KEOP a 30 kt kapacitás feletti üzemek támogatását biztosítja, valamint nem nyújt támogatást biodízel kapacitások kialakításához.
- A természetvédelem területén a KEOP a védett és Natura2000 területeken megvalósuló azon élőhelyvédelmet, valamint a természetközeli erdő- vagy mezőgazdaság infrastrukturális feltételeit szolgáló beruházásokat támogatja, amelyek állami vagy önkormányzati kedvezményezett körben valósulnak meg. A KEOP emellett támogatja az egyházi tulajdonban lévő védett gyűjteményes kertek fejlesztését is. Az erdei iskolák fejlesztései között a KEOP a meglévő intézmények rekonstrukcióját és bővítését támogatja, beleértve az oktatáshoz szükséges eszközök beszerzését is. Az EMVA ezeken a területeken nem nyújt támogatást. A KEOP intézményrendszere a pályázatok elbírálása során a támogatáshalmozódás kizárását folyamatosan ellenőrzi, ennek intézményes garanciáját az ÚMVP intézményrendszerével együtt biztosítja..

¹ Agrárvállalkozás:a mezőgazdasági tevékenységekből származó árbevétel adott évben meghaladja az 50%-os arányt az összbevételhez viszonyítva. Mezőgazdasági tevékenység: TEÁOR 01.1 – 01.3; 01.4; 02; 01.5; 05; 15.71.

² On-farm jellegű megújuló energia felhasználás: a vállalkozás mezőgazdasági tevékenységéhez kapcsolódó telephelyén történő mezőgazdasági célú megújuló energia felhasználás

Lehatárolás a Közlekedés Operatív Program szerint

Az ÚMVP-ben meghatározott szempontok:

A vidéki infrastruktúra építésére és korszerűsítésére irányuló intézkedések megvalósítása a Közlekedés Operatív Program (KÖZOP) forrásaiból történik. Ezek a beruházások a vidéki térségekben is gazdasági fejlődést indíthatnak el, részben a termékértékesítési lehetőségek (piacok) fejlesztésével, részben a munkahelyek „közelebb” hozásával, a vállalkozói környezet minőségének javításával. Az ÚMVP a vidéki logisztikai rendszerek fejletlenségét mint a vidéki gazdaság fejlődését erőteljesen gátló tényezőt azonosítja. A mezőgazdasági (számozatlan) bekötő- és feltáró utak, erdőgazdasági utak, műtárgyak építése és korszerűsítése az EMVA-ból történik.

A KÖZOP-ban meghatározott szempontok:

A KÖZOP-ban történő fejlesztések az elérhetőség javítása által szinergikus hatással vannak az EMVA által támogatott fejlesztésekre. A térségi elérhetőség fejlesztése prioritás javítja a mezőgazdasági és más vidéki vállalkozások piacra jutási lehetőségeit, jobb feltételeket biztosít a turisztikai tevékenységnek és a vidéki lakosság szolgáltatásokhoz való hozzáférését is megkönnyíti.

A KÖZOP-ban támogatni tervezett fejlesztéseknél az is törekvés, hogy az alap célkitűzés mellett a mezőgazdaság közúton, vízi úton és vasúton érkező termékeinek fogadását és kezelését a nagy agrárlogisztikai központokban megfelelő közlekedési csatlakozások biztosítsák.

A KÖZOP és az ÚMVP között nincsenek átfedő célok és prioritások. Az ÚMVP olyan számozás nélküli, a közúthálózat részét nem képező mezőgazdasági és erdészeti bekötő és feltáró utak fejlesztését támogatja, amely kívül esik a KÖZOP által támogatott közlekedési hálózatokon.

Lehatárolás a Gazdasági Versenyképesség Operatív Programtól

Az ÚMVP-ben meghatározott szempontok:

A programokban kiemelt fontosságú a mikrovállalkozások tevékenységének fejlesztése, különös tekintettel a vidéki térségekre. A mezőgazdasági tevékenységet folytató, illetve élelmiszer-feldolgozó mikrovállalkozások fejlesztésére az EMVA forrásai szolgálnak. Más nemzetgazdasági ághoz tartozó vállalkozások támogatása a gazdaságfejlesztési és a regionális operatív programokból történik.

Az ÚMVP keretében számos intézkedés célozza a vidéki és mikrovállalkozásokat. A földrajzi lehatárolás a lakosságszám és a népsűrűség alapján történik, ahol az 5000 fős lakosságszám alatti, vagy 100 fő/km²-nél kisebb népsűrűséggel rendelkező települések támogathatók az ÚMVP révén, míg a Budapest agglomerációjához tartozó települések kizárásra kerülnek az ÚMVP-ből. A földrajzi lehatárolás kiegészítéseként, tekintettel a beruházás/projekt céljára, a GOP nem támogatja az EK-szerződés (1997-es

konzolidált változat) 1. mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékekkel előállítását, feldolgozását vagy értékesítését. **Azok a vállalkozások, amelyeknek éves nettó bevétele az 50%-ot meghaladónan mezőgazdasági tevékenységből származik, nem jogosultak GOP-támogatásra.**

· Az 1. tengelyen belüli innovációs intézkedésekkel kapcsolatban a következő lehatárolások alkalmazandók a GOP és az ÚMVP esetén:

- A kedvezményezettek esetében a GOP nem támogatja az olyan innovációs csoportosulásokhoz kapcsolódó innovációs és ipari parkokat, mely csoportosulások éves nettó bevétele az 50%-ot meghaladónan mezőgazdasági tevékenységekből származik (agrár vállalatok). A támogatandó beruházások és tevékenységek tekintetében a GOP nem támogatja az olyan innovációs és ipari parkokat, melyek az EK-szerződés (1997-es konzolidált változat) 1. mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékek előállítására vagy feldolgozására létesült innovációs csoportosulásokhoz kapcsolódnak.

Az ÚMVP és a GOP közötti lehatárolás egy további fontos irányelve a következő: Amennyiben a tervezett beruházás az I. mellékletben szereplő termékeket használja alapanyagként, és a feldolgozás utáni végtermék szintén megtalálható az EK-szerződés I. mellékletében, illetve ha a pályázó agrár vállalkozás, akkor a beruházás támogatható az ÚMVP-ből.

Az I. mellékletben szereplő termékek „értékesítésére” az ÚMVP keretében igen, de a GOP keretében nem vehető igénybe támogatás.

A GOP-ban meghatározott szempontok:

A GOP-pal szembeni lehatárolást az ÚMVP első és harmadik intézkedéscsoportjára szükséges megtenni:

GOP prioritásainak kapcsolódása az ÚMVP-hez		
GOP prioritás	Lehatárolandó UMVP intézkedés csoport	Lehatárolás szabálya
1. prioritás: K+F és innováció a versenyképességért	I. Intézkedéscsoport: A mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének növelése;	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fejlesztendő tevékenység alapján: a GOP nem támogat olyan innovációs és technológia parkot, amely olyan innovációs klaszterhez kapcsolódik, amely az Európai Közösséget létrehozó szerződés (konzolidált verzió, 1997) 1. számú mellékletében (Annex I.) szereplő mezőgazdasági termékek termelésére vagy feldolgozására vagy forgalomba hozatalára irányul abban az esetben, ha annak eredményeként az Annex I-ben szereplő termék keletkezik – a fa termékek kivételével, amelyeket támogat a GOP. Ez a lehatárolási elv minden

		<p>lehetőség kedvezményezettre vonatkozik függetlenül a kedvezményezett mezőgazdasági tevékenységből származó árbevételére.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kedvezményezettek alapján: a GOP az előző pontban kizárt mezőgazdasági termékek termelésére/feldolgozására/forgalomba hozatalára irányuló innovációs klaszterekhez kapcsolódó innovációs és technológiai parkokon túl nem támogat olyan innovációs és technológiai parkot amely olyan innovációs klaszterhez kapcsolódik, amelynek valamennyi tagvállalkozása mezőgazdasági vállalkozásnak minősül – olyan természetes vagy jogi személyek, amelyek nettó árbevételének vagy adóalapba beszámított bevételeinek több, mint 50%-át TEÁOR szerinti mezőgazdasági tevékenység teszi ki.
<p>2. prioritás: A vállalkozások (kiemelten a kkv-k) komplex fejlesztése</p>	<p>I. Intézkedéscsoport: A mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének növelése;</p> <p>III. Intézkedéscsoport: A vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság diverzifikálása;</p>	<p>I. Intézkedéscsoport:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fejlesztendő tevékenység alapján: a GOP nem támogat olyan projekteket, amelyek az Európai Közösséget létrehozó szerződés (konszolidált verzió, 1997) 1. számú mellékletében (Annex I.) szereplő mezőgazdasági termékek termelésére vagy feldolgozására vagy forgalomba hozatalára irányulnak abban az esetben, ha annak eredményeként az Annex I-ben szereplő termék keletkezik – a fa termékek kivételével, amelyeket támogat a GOP. Ez a lehatárolási elv minden lehetőség kedvezményezettre vonatkozik függetlenül a kedvezményezett mezőgazdasági tevékenységből származó árbevételére. ▪ Kedvezményezettek alapján: a GOP az előző pontban kizárt mezőgazdasági termékek termelésére/feldolgozására/forgalomba hozatalára irányuló projekteken túl nem támogat olyan projekteket, amelyeket mezőgazdasági vállalkozások hajtanak végre – olyan természetes vagy jogi személyek, amelyek nettó árbevételének vagy adóalapba beszámított bevételeinek több, mint 50%-át TEÁOR szerinti mezőgazdasági tevékenység teszi ki.

		<p>III. Intézkedéscsoport: A lehatárolás alapja a vállalatméret és a beruházás helyszíne alapján kerül meghatározásra. ÚMVP: azon mikrovállalkozások beruházásainak támogatása, amely vállalkozások projektjeiket vidéki településeken valósítják meg. GOP: Kizárja azon mikrovállalkozások beruházásait, amely vállalkozások projektjeiket vidéki településeken³ valósítják meg.</p>
<p>3. prioritás: A modern üzleti környezet erősítése</p>	<p>I. Intézkedéscsoport: A mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének növelése;</p> <p>III. Intézkedéscsoport: A vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság diverzifikálása</p>	<p>I. Intézkedéscsoport:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fejlesztendő tevékenység alapján: a GOP nem támogat olyan projekteket, amelyek az Európai Közösséget létrehozó szerződés (konszolidált verzió, 1997) 1. számú mellékletében (Annex I.) szereplő mezőgazdasági termékek termelésére vagy feldolgozására vagy forgalomba hozatalára irányulnak abban az esetben, ha annak eredményeként az Annex I-ben szereplő termék keletkezik – a fa termékek kivételével, amelyeket támogat a GOP. Ez a lehatárolási elv minden lehetséges kedvezményezettre vonatkozik függetlenül a kedvezményezett mezőgazdasági tevékenységből származó árbevételére. ▪ Kedvezményezettek alapján: a GOP az előző pontban kizárt mezőgazdasági termékek termelésére/feldolgozására/forgalomba hozatalára irányuló projekteken túl nem támogat olyan projekteket, amelyeket mezőgazdasági vállalkozások hajtanak végre – olyan természetes vagy jogi személyek, amelyek nettó árbevételének vagy adóalapba beszámított bevételének több, mint 50%-át TEÁOR szerinti mezőgazdasági tevékenység teszi ki. <p>III. Intézkedéscsoport: A lehatárolás alapja a vállalatméret és a beruházás helyszíne alapján kerül meghatározásra.</p>

³ Vidéki településnek minősül, az a városnak nem minősülő település, amelyre az alábbi két állítás közül valamelyik teljesül:

- népsűrűsége nem nagyobb, mint 100 fő/km², vagy
- állandó népessége nem haladja meg az 5 000 főt

		<p>UMVP: azon mikrovállalkozások beruházásainak támogatása, amely vállalkozások projektjeiket vidéki településeken valósítják meg.</p> <p>GOP: Kizárja azon mikrovállalkozások beruházásait, amely vállalkozások projektjeiket vidéki településeken⁴ valósítják meg.</p>
4. prioritás: Pénzügyi eszközök	Nincs lehatárolandó intézkedéscsoport	-

Lehatárolás a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Programtól

Az TIOP-ban meghatározott szempontok:

Az EMVA forrásaiból megvalósuló ÚMVP kiegészítő jellegű támogatásokat nyújt a humán erőforrás-fejlesztés infrastrukturális hátterének fejlesztéséhez a vidéki térségekben. Az ÚMVP keretében a **kultúra területén** többek közt a vidéki térségekben, megvalósuló alapszolgáltatások infrastrukturális hátterének fejlesztése, a vidéki örökség megőrzése és korszerűsítése, a turisztikai tevékenységek ösztönzése területén tervezett beruházások szerepelnek. Ezen intézkedések az 5.000 fő állandó lakosnál alacsonyabb lélekszámmal vagy 100 fő/km²-nél alacsonyabb népsűrűséggel rendelkező, nem városi településeket támogatja.

A TIOP sem turisztikai tevékenységekre, sem az épített örökség település-rehabilitáció jellegű megújítására nem nyújt támogatást. Az alapszolgáltatások infrastrukturális fejlesztése tekintetében az ÚMVP és a TIOP közös célja a meglévő közművelődési intézményhálózatra épülő közösségi szolgáltatásfejlesztés, melynek keretében multifunkcionális, integrált közösségi központok jönnek létre. Míg az ÚMVP a fent részletezett falusi térségekben kíván integrált közösségi központokat létrehozni, a TIOP a hat „konvergencia” régió megyei jogú városaiban tervez hasonló, de nagyobb léptékű és egyenként nagyobb hatókörű beruházásokat. Az ÚMVP keretében létrejövő kistéleplési multifunkcionális, integrált közösségi központok szolgáltatásaihoz kapcsolódik a TIOP által támogatandó – a vidéki térségek településeit is érintő – országos könyvtári rendszerek szolgáltatásainak kiterjesztése is, a könyvtári szolgáltatások infrastrukturális hátterének megteremtésével. (Az így létrejövő, megújuló kulturális-közösségi intézményrendszer tartalomszolgáltatását a TÁMOP beavatkozásai biztosítják.)

Lehatárolás a Társadalmi Megújulás Operatív Programtól

⁴ Vidéki településnek minősül, az a városnak nem minősülő település, amelyre az alábbi két állítás közül valamelyik teljesül:

- népsűrűsége nem nagyobb, mint 100 fő/km², vagy
- állandó népessége nem haladja meg az 5 000 főt

Az ÚMVP-ben meghatározott szempontok:

A TÁMOP és az ÚMVP közötti lehatárolás a megfelelő eljárási és koordinációs mechanizmusok kifejlesztésével kerül meghatározásra, amelyekkel elkerülhetők az átfedések, és biztosítható két program megfelelő kivitelezése.

A közép- és felsőoktatás nem jogosult az ÚMVP keretében támogatásra, míg a TÁMOP támogatja ezen tevékenységeket.

A Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP) és a Társadalmi Infrastruktúra (TIOP) forrásai az oktatás, a kultúra, a foglalkoztatás, a szociális szféra, a vidéki életminőség javítása, a helyi közösségek fejlesztése, a turisztikai tevékenységek ösztönzése terén kapcsolódik az EMVA I. és III. tengelyéhez. Az operatív programok forrási bővítik a kedvezményezettek körét, illetve magasabb tudásszintű, igényesebb környezetet, közeget teremtenek a vidéki és ezen belül a mezőgazdasági tevékenységet végző népesség számára.

Az ÚMVP többszörösen lehatárolódik a TÁMOP-tól. A célcsoportokat illetően, a TÁMOP nem támogatja azokat az elsődleges termelőket és agrárvállalatokat vagy vállalkozásokat, melyeknek értékesítésből származó éves nettó bevétele több mint 50%-ban mezőgazdasági tevékenységből származik. Az egyéni képzési programok tekintetében, az ÚMVP támogatja a mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó képzési programokat.

A vidékfejlesztési tevékenységek tekintetében az egyértelműen az ÚMVP III. tengelye által támogatott tevékenységekhez (pl. falusi turizmushoz) kapcsolódó képzési programokat az ÚMVP támogatja.

A társadalmi fejlődéssel összefüggésben a földrajzi lehatárolás tekintetében az ÚMVP az 5000 fős lakosságszám alatti, vagy 100 fő/km²-nél kisebb népsűrűséggel rendelkező településeket támogatja, kivéve a Budapest agglomerációjához tartozó településeket. Az ÚMVP csak olyan helyi szereplők kapacitásbővítését támogatja, akiknek célja, hogy a LEADER program keretében PPP-ket vagy HACS-okat alakítva a támogatásra jogosult településeken megvalósítsák a helyi stratégiákat.

A halmozottan hátrányos helyzetű kistérségeket célzó komplex programokkal kapcsolatban, a kistérségi fejlesztési tervek elkészítését a TÁMOP minden olyan esetben támogatja, amikor az érintett település nem jogosult a LEADER program szerinti támogatásra. A TÁMOP akkor támogatja a helyi fejlesztési stratégiák kidolgozását, ha az ÚMVP keretében nem vehető rá igénybe támogatás.

Az ÚMVP és a TIOP között megvalósítandó koherencia érdekében a következő elhatárolási alapelv határozható meg a többfunkciós szolgáltató központokra vonatkozóan: a TIOP a hat konvergencia régió városaiban a nagyberuházásokat támogatja, míg az ÚMVP csak a „Gazdaság és a vidéki lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások” intézkedés keretében nyújt támogatást a jogosult településeknek.

Az országos könyvtárhálózatok szolgáltatásai is az ÚMVP keretében támogatott többfunkciós szolgáltató-központokban nyújtott szolgáltatások közé tartozhatnak.

A TÁMOP-ban meghatározott szempontok:

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium koordinálásával kidolgozott, az ÚMVP és a Halászati Operatív Program (HOP) összhangban van a már elfogadott országos fejlesztési koncepciókkal (Országos Fejlesztéspolitikai Koncepció, Országos Területfejlesztési Koncepció, Nemzeti Akcióprogram, Fenntartható Fejlődés Stratégiája, Nemzeti Környezetvédelmi Program), valamint a vele párhuzamosan készült Új Magyarország Fejlesztési Tervvel. A stratégia a Közösségi Stratégiai Iránymutatásokban megfogalmazott irányelvekre, az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapról szóló 1698/2005 EC rendeletre és a vidékfejlesztésre vonatkozó Közösségi Stratégiai Iránymutatásokról szóló 2006/144/EK Tanácsi Határozat rendelkezéseire alapozva készült.

Az ÚMVP III. és a IV. tengelyeinek intézkedéscsoportjának keretében tervezett tevékenységek között – a megfelelő lehatárolások mellett – megjelenik a TÁMOP által támogatott oktatás, a kulturális, valamint a foglalkoztatás és szociális szféra támogatási lehetősége a vidéki térségekben.

A 3. tengely fő célkitűzése a vidéki területeken az életminőség javítása, valamint a gazdasági tevékenységek diverzifikálásának az ösztönzése, a kapcsolódó nemzeti prioritásokkal összhangban, három fő területen keresztül:

- A mezőgazdasági és gazdasági tevékenységek diverzifikációja, és a turizmus természeti és kulturális örökségre épülő támogatása,
- A vidéki népesség részére az alapszolgáltatások létrehozása és falumegújítás, valamint
- a helyi kapacitásépítés támogatása.

A 4. tengely az ÚMVP három tengelyének intézkedéseire kapcsolódóan a LEADER megközelítés alkalmazása mellett valósul meg.

A TÁMOP-pal való szinergiát erősítik a „versenyképes agrárgazdaság humán feltételeinek megteremtése, különös tekintettel az innovációs készség, a piacorientált szemlélet elterjedésére, a vidéki foglalkoztatási feszültségek csökkentése”, a „vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, illetve a vidéki életminőség javítása, "a vidéki népesség részére az alapszolgáltatások létrehozása", továbbá a „helyi közösségek fejlesztése” fejlesztési tengelyek. Szintén az ÚMVP és a TÁMOP közötti összhangot erősíti, hogy az ÚMVP kiegészíti a TÁMOP által támogatott tevékenységeket, azzal, hogy a kijelölt vidéki térségekben a vidékfejlesztési intézkedésekhez kapcsolódó célzottabb képzést és kapacitásépítést nyújt, javítva a foglalkoztatást és ezáltal erősítve e területek versenyképességét.

A TÁMOP és az ÚMVP közötti lehatárolás a különböző fejlesztési területeken a következő elvek mentén valósul meg, az átfedések elkerülése érdekében megfelelő eljárások és koordinációs mechanizmusok alkalmazása mellett, a két program megfelelő végrehajtásának biztosítása érdekében.

Az oktatás területén a közép- és felsőfokú oktatás deklaratív módon kizárásra került az ÚMVP támogatható területei közül. A *szakképzés és felnőttképzés* területén a munkahelyi képzések és átképzések esetén az ÚMVP csak az agrár-élelmiszer szektorok gazdasági szereplőinek (természetes személyek és jogi személyek, amelyeknek a TEÁOR szerinti mezőgazdasági tevékenységből származó teljes árbevétele meghaladja az 50 %-ot) célzott képzését támogatja.

A *vidékfejlesztéshez* kapcsolódó képzési tevékenységek esetén a fő lehatárolási elv, hogy az ÚMVP III. tengelyéhez tartozó tevékenységtípusokhoz szorosan kapcsolódó képzések kizárólag az ÚMVP-ben kerülnek támogatásra, a falusi turizmust is beleértve.

A *közösségfejlesztés* keretében az ÚMVP csak azon szereplők (vidékfejlesztési intézkedésekhez kapcsolódó) kapacitásépítését támogatja, amelyek PPP-ket vagy a LEADER alatt Helyi akciócsoportokat kívánnak alakítani helyi vidékfejlesztési stratégiák végrehajtása érdekében a kijelölt vidéki térségeken a 341. kódú „Készségek elsajátítása, ösztönzés és a helyi fejlesztési stratégiák kidolgozása és végrehajtása céljából” című intézkedés keretében.

A *hátrányos helyzetű kistérségek fejlesztését célzó zászlóshajó* program által érintett települések esetében a TÁMOP és a Vidékfejlesztési Program összehangolt végrehajtása biztosítva lesz a kettős finanszírozás elkerülése érdekében. A helyi fejlesztési stratégiák kidolgozását a TÁMOP ott támogatja, ahol az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében nem kerülnek támogatásra.

Az ÚMVP részletes céljai és prioritásai között szerepel a halászatban dolgozók közép- és felsőfokú képzésének, illetve továbbképzése támogatása, amelyre az Európai Halászati Alap forrásaiból kerül sor.

Lehatárolás az Elektronikus Közigazgatás Operatív Programtól és az Államreform Operatív Programtól

Az ÚMVP-ben meghatározott szempontok:

Az Elektronikus Közigazgatás Operatív Program (EKOP) és Államreform Operatív Program (ÁOP) társadalmi, közigazgatási szolgáltatások megújításával kapcsolatos intézkedései közvetlen és közvetett hatást gyakorolnak a mezőgazdasági beruházások, vállalkozások hatékonyabb, gördülékenyebb működésére.

Az EKOP-ban meghatározott szempontok:

Az operatív program illeszkedik az EMVA beavatkozásaihoz, azokat támogatja. Kiemelendő, hogy az operatív program erőfeszítéseket tesz az általános esélyegyenlőség és a területi kohézió érdekében. Ezzel segíti a rurális területeken élők hozzájutását a közszolgáltatásokhoz és javítja esélyeiket az életben.

Az EMVA fejlesztései az operatív program céljaira közvetlen hatással nincsenek. Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap által finanszírozott **ÚMVP-ben**

megfogalmazott alábbi beavatkozások közvetetten egészítik ki az Elektronikus közigazgatás operatív program beavatkozásait:

- vidéki közösségek szolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetősége (EMVA 3. intézkedéscsoport: Az életminőség javítása a vidéki területeken és a diverzifikáció ösztönzésén belül 5.3.3.2.1. számú, **a vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások** elnevezésű intézkedése) és
- Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat.

Az EMVA fennmaradó, két fejlesztési tengelyében álló területekkel – “A környezet és vidék fejlesztése” és “LEADER” - az operatív programnak nincs összefüggése.

Az EMVA által finanszírozott intézkedések és az Elektronikus közigazgatás operatív programban megfogalmazott prioritások között alapvető **átfedés nincs**, mert az alkalmazott lehatárolás értelmében az EMVA az 5.000 lélekszám alatti, illetve 100 fő/km² népsűrűség alatti területek nem városi rangú településein kívánja fejleszteni az egy vagy többcélú nem kötelező önkormányzati vagy közigazgatási funkciókat ellátó közösségi és szolgáltató terek fejlesztését. E szolgáltatások alapvetően a vidéki alapszolgáltatások, beleértve a falu- és tanyagondnok hálózat szolgáltatásainak továbbfejlesztését is.

Az Elektronikus közigazgatás operatív program keretében megvalósuló közigazgatási szolgáltató központok a kistérségi székhely településeken fognak kiépülni, mely központok – jelen operatív programból fejlesztendő – szolgáltatásai az adott kistérség összes lakója, tehát a kistélepléseken élők számára is elérhető lesznek. Természetesen az ugyancsak az EKOP-ból finanszírozandó elektronikus közigazgatási fejlesztések eredményei is javítani fogják a kistélepléseken élők ügyintézéshez való hozzáférését. Ugyanakkor az ÚMVP fenti intézkedése és az EKOP közigazgatási szolgáltató központok fejlesztése közötti szinergiák kihasználására törekszünk.

Az eddigi felmérések azt mutatják, hogy a vidéken élő állampolgárok számára nem okoz gondot az alapvető közigazgatási szolgáltatásokhoz való fizikai hozzáférés, így nincs társadalmi igény arra, hogy a közigazgatási szolgáltató központok a városoknál kisebb településeken is megjelenjenek.

Bár az intézkedések között nincsenek átfedések, sok esetben (elsősorban a kistéleplésekből álló kistérségi társulások esetében) a közös területi szolgáltató központok hozzájárulhatnak a közösségi szolgáltatásokhoz történő hozzáférés javításához. Az operatív program végrehajtása során ezek a **szinergiák** feltárásra és kihasználásra kerülnek.

Lehatárolás az Államreform Operatív Programtól

Az ÁROP-ban meghatározott szempontok:

Az EMVA által finanszírozott **ÚMVP** beavatkozásainak a többsége – jellegénél fogva – nem kapcsolódik jelen operatív program céljaihoz. Ugyanakkor a vidéki közösségek közszolgáltatásokhoz való hozzáférési lehetősége (EMVA 3. intézkedéscsoport: az életminőség javítása a vidéki területeken és a diverzifikáció ösztönzése) beavatkozás terén lehetőség adódik a két program közötti szinergia kiaknázására.

Az ÚMVP 5.3.3.2.1. számú, a **vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások** elnevezésű intézkedése a vidéki térségek településein alapszolgáltatások felállításához nyújt támogatást, beleértve kulturális és szabadidős tevékenységekkel kapcsolatos szolgáltatásokat. (Az ÚMVP 3. tengelye alatti életminőség javítását célzó intézkedések esetében a földrajzi fókusz az a településlista, amely az 5.000 főnél kevesebb lakosú vagy 100 fő/km²-nél kisebb népsűrűségű településeket és az egyébként nem támogatható települések külterületeit tartalmazza, kizárva Budapest agglomerációját és a kistérségi központokat.) Ez az intézkedés jól kiegészíti az Elektronikus közigazgatás operatív programban szereplő közigazgatási szolgáltató központok kialakítását, amihez jelen operatív program az alapul szolgáló ügyintézési eljárások átalakításával, leegyszerűsítésével és összehangolásával, továbbá a kialakítandó központok munkatársainak a célzott továbbképzésével járul hozzá.

Az eddigi ügyfél elégedettségi felmérések azt mutatják, hogy a vidéken élő állampolgárok számára nem okoz gondot az alapvető közigazgatási szolgáltatásokhoz való fizikai hozzáférés, így nincs társadalmi igény arra, hogy a közigazgatási szolgáltató központok a városoknál kisebb településeken is megjelenjenek. Ehhez igazodóan a közigazgatási szolgáltató központok a városi rangú településeken kerülnek majd kialakításra, míg az állampolgárok helyi igényeinek a kielégítéséhez jobban igazodó közösségi és szolgáltató terek az 5.000 lélekszám alatti, nem városi rangú településeken jönnek majd létre. A kapcsolódó EMVA intézkedés az érintett fizikai terek kialakítására összpontosul majd, s ezáltal közvetve elősegíti a vidéki alapszolgáltatások jobb elérhetőségét.

Tekintettel a fent bemutatott lehatárolásra, a jelen program közreműködésével, de nagyrészt az Elektronikus közigazgatás operatív program keretében megvalósuló közigazgatási szolgáltató központok nem fognak átfedni az EMVA érintett beavatkozásával.

Az ÚMVP felállított Magyar **Nemzeti Vidéki Hálózat** jó gyakorlatok terjesztésével, tapasztalatok és know-how cseréjével, területi együttműködések ösztönzésével és a helyi akciócsoportok képzéseinek szervezésével fog foglalkozni.

Lehatárolás a Regionális Operatív Programtól

Az ÚMVP-ben meghatározott szempontok:

A 3. tengely (A vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság) és a 4. tengely (LEADER) intézkedései sok szálon kötődnek a regionális operatív programokhoz (ROP). A vidékfejlesztési célokat szolgáló intézkedések, különös tekintettel a helyi kapacitásfejlesztést és a helyi partnerség megerősítését szolgáló intézkedésekre, a halmozottan hátrányos helyzetű kistérségek fejlesztését szolgáló komplex programhoz illeszkedve kerülnek lebonyolításra. A LEADER program megvalósítása a komplex programmal szoros koordinációban zajlik, melynek során a leghátrányosabb helyzetű kistérségek speciális szempontjai kiemelt figyelmet kapnak.

A **mikrovállalkozások fejlesztése** tekintetében, a ROP-ok nem támogatják az EK szerződés (1997-es konszolidált változat) 1. mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékek előállítását vagy feldolgozását. Nem jogosultak a ROP-ok mikrovállalkozásokat célzó támogatásaira azok a vállalkozások vagy egyéni vállalkozók, amelyek éves nettó bevétele az 50%-ot meghaladóan mezőgazdasági tevékenységből származik. A fenti két lehatárolás mellett nem jogosultak a ROP-ok általi támogatásra az olyan mikrovállalkozások beruházásai, melyek 100 fő/km² alatti népsűrűségű és/vagy 5.000 fő alatti lélekszámú településeken találhatók.

A **turisztikai** fejlesztési tervekkel kapcsolatban, a ROP-ok támogatják a kereskedelmi szálláshelynek minősülő szálláshelyek és az azokhoz kapcsolódó idegenforgalmi szolgáltatások fejlesztését, kivéve ha azok az ÚMVP-ben leírt agroturizmusnak felelnek meg⁵. A ROP-ok támogatják az úticélmenedzsmenthez, a látványosságokhoz és az azokhoz kapcsolódó infrastruktúrához, valamint a borvidékekhez és a gasztronómiához kapcsolódó fejlesztéseket.

A **borturizmus** tekintetében a régiók operatív programjai akkor támogatják az ÚMVP „A turisztikai tevékenység ösztönzése” (53. cikk) és „A nem mezőgazdasági tevékenységgé történő diverzifikálás” (53. cikk) intézkedés kedvezményezettjeit, amennyiben a kért támogatás meghaladja a 100.000 eurót. Az 100.000 eurós limit alá eső borturisztikai fejlesztéseket az ÚMVP a fenti két intézkedés keretein belül támogatja.

A **közszolgáltatások és a vidéki alapszolgáltatások** esetében a ROP-ok az önkormányzatok által kötelezően nyújtandó közszolgáltatások, ezen belül az oktatás, az egészségügy, a szociális infrastruktúra és a közüzemi infrastruktúra (utak, vízelvezetés stb.) fejlesztéséhez biztosítanak támogatást. A nem kötelező közszolgáltatások tekintetében a ROP-ok az egy- vagy többfunkciós közösségi és szolgáltató-központokat csak városi környezetben támogatják, amit a népsűrűség (> 100 lakos/km²) és/vagy a lakosságszám (> 5000/település) alapján határoznak meg.

⁵1 Az ÚMVP az agroturizmust a személyi jövedelemadózárról szóló 1995. évi CXVII. törvény 59. cikke alapján határozza meg. A népsűrűség (< 100 lakos/km²) és a lakosságszám (< 5000) alapján kijelölt települések körében az agroturizmushoz kapcsolódó idegenforgalmi szolgáltatások körébe tartozik a halászat, a vadászat, az erdő- és lovas turizmus.

Az ÚMVP olyan egy- vagy többfunkciós közösségi és szolgáltató-központokat támogat, melyek nem kötelező önkormányzati szolgáltatásokat, vidéki alapszolgáltatásokat, vagy tanyás és aprófalvas egészségügyi hálózatokat biztosítanak, és olyan településeken vagy területeken található, ahol az állandó lakosok száma nem haladja meg az 5000 főt és/vagy a népsűrűség nem haladja meg a 100 fő/km²-t, kivéve a Budapest agglomerációjához tartozó településeket. A ROP-ok megfelelő területeiken belül – függetlenül az adott térségre vonatkozó földrajzi lehatárolásoktól – támogatják a nem mezőgazdasági mikrovállalkozások számára fenntartott **képzési** programokat, szaktanácsadást és a vállalkozással kapcsolatos tanácsadói szolgáltatásokat.

A **településfejlesztést** célzó intézkedések esetében a ROP-ok az 5000 fő állandó lakosság számnál nagyobb és/vagy a 100 fő/km²-nél magasabb népsűrűségű településeket támogatják. A falu-fejlesztés esetében az ÚMVP-nek a ROP földrajzi lehatárolásai következtében támogatásra nem jogosult településekre kell fókuszálnia. A támogatások igénybevételénél a támogatásra kijelölt települések listáját, illetve a fejlesztés méretét, komplexitását tekintik a lehatárolás kritériumának. A falvak infrastrukturális fejlesztése kívül esik a támogatható projekteken. A vidék alapvető szolgáltatásainak fejlesztési forrásai eredetük szerint a települések méretétől függően vehetők igénybe. A kistérségek központjait a regionális programokból, a kis lélekszámú falvak szolgáltatásainak fejlesztését a Vidékfejlesztési Programból támogatják. A szinergikus fejlesztések előnyt élveznek.

A ROP-okban meghatározott szempontok:

Az ÚMVP mező- és erdőgazdálkodók számára támogatja energia célú mezőgazdasági termékek termelését valamint biomaszából energia célú köztes termék előállítását. A KEOP támogatást nyújt biomaszából alapanyagokat felhasználó helyi-térségi közösségi célú energetikai beruházások megvalósítására. A ROP támogatja az akcióterületen a helyi megújuló alapanyagokra épített energia-ellátó létesítmények a helyi, térségi közszolgáltató intézmények megújítását, korszerűsítését.

Az aktív turisztikai fejlesztéseknél nem támogatott az ÚMVP-ben lehatárolt jogosult települési körben az 5000 fő, vagy 100 fő/km² népsűrűség alatti településeken a mezőgazdasági alap-tevékenységekhez szorosan kapcsolódó szolgáltatások, úgymint lovas-, horgász, vad- és erdei turizmus.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap 1698/2005/EK rendelet 56. és 57. cikkei, az UMFST III. Az életminőség javítása a vidéki területeken és a gazdasági diverzifikáció elősegítése intézkedéscsoport a III/2. Az alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása és a természeti és kulturális örökség megőrzése (falumegújítás)⁶ intézkedés beavatkozási akcióiban a vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások fejlesztését, valamint a vidéki örökség megőrzését és korszerűsítését támogatja.

Az ÚMVP/ROP lehatárolás alapja a jogosultsági kör, azaz a település közigazgatási státusza.

---

⁶ Forrás: Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (2007-2013) 2007. januári változata

Az ÚMVP/ROP lehatárolás alapja a jogosultsági kör, azaz a település közigazgatási státusza azzal, hogy a KDOP az ÚMVP beavatkozásait kiegészítve 3.1. beavatkozási területe vonatkozásában támogatja a városokban, valamint az 5.000 főt és 100 fő/km² népsűrűséget meghaladó településeken megvalósuló egy vagy többcélú – nem kötelező önkormányzati vagy közigazgatási funkciókat ellátó – közösségi és szolgáltató terek fejlesztését is, a városok és a fenti települések külterületeinek kivételével.

A Nemzeti Halászati Stratégiai Terv alapján finanszírozásra kerülő program nem finanszíroz az ÚMFT operatív programjaival átfedésben lévő tevékenységet.

Az ÉMOP-ban meghatározott szempontok: (jó példa?)

EMVA és EHA lehatárolás: az ÉMOP ad támogatást:

- a hatályos jogszabály alapján **kereskedelmi minősítésű** szálláshelyek fejlesztésére,
- **turisztikai szolgáltatások fejlesztésére, de kizárva** az ÚMVP-ben foglalt **agro-turisztikai** szolgáltatásokat, közelebbről:
  - a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. Törvény 59.§-ban foglalt alkalmi falusi és agro-turisztikai szolgáltató tevékenységeket,
  - a jelen intézkedés által lehatárolt jogosult települési körben (5000 fő, vagy 100 fő/km² népsűrűség alatti nem városi rangú településeken) a mezőgazdasági alap-tevékenységekhez szorosan kapcsolódó szolgáltatásokat, úgymint lovas-, horgász, vad- és erdei turizmus.
- **attrakciók**, és kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés: teljes körűen,
- turisztikai **desztináció-menedzsment** központok és szolgáltatások: területi koordinációs céllal teljes körűen, településmérettől és szolgáltatótól függetlenül,
- a **borturizmus** területén a 100.000 euró feletti támogatás-igényű projektek részére.
-

A Nemzeti Diverzifikációs Programmal kapcsolatban a következő alapelvek kerülnek alkalmazásra:

1. A régióból érkező pályázatok a hosszú listán szereplő települések alapján a „Nemzeti Diverzifikációs program” benyújtása előtt, illetve a diverzifikációs program intézkedéseikhez tartozó erőforrások teljes körű elkötelezettségét követően jogosultak az ÚMVP keretében nyújtandó támogatásra.

2. Az adminisztratív eszközökkel és eljárásokkal biztosítható a kettős finanszírozás elkerülése (pályázatok keresztellenőrzése, külön pályázatkövetés). Mind az ÚMVP, mind a „Nemzeti Diverzifikációs program” az IIER rendszerben kerül megvalósításra, amellyel elkerülhető a kettős finanszírozás. A helyszíni ellenőrzések is a kettős finanszírozás elkerülését hivatottak biztosítani. A fenti tények alapján az ÚMVP IH garantálhatja a kettős finanszírozás elkerülését.

3. számú melléklet

**Előterjesztés
a Kormánykabinet részére**

a biomassza energetikai hasznosítását célzó egyes intézkedésekről

Budapest, 2009.

Tartalmi Összefoglaló

A biomassza energetikai és ipari célú felhasználásával számos előny érhető el:

- megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos EU elvárások teljesítése;
- energiaellátás diverzifikációja, a gáz- és kőolajfüggőség mérséklése;
- import helyett hazai energiaforrások felhasználásával fizetési mérleg egyensúlyának javítása;
- környezetvédelmi előnyök, CO₂ kibocsátás csökkentése;
- mezőgazdasági előnyök, termelők jövedelmi pozíciójának javítása;
- közvetlen munkahelyteremtés, megtartás.

A munkahelyteremtés, -megtartás elsősorban a mezőgazdaságban és a vidéki térségekben fejti ki hatásait; a biomassza begyűjtésével, az energiaültetvényeken történő gazdálkodással jelentős képzetlen munkaerő foglalkoztatására nyílnak lehetőségek. A biomassza alkalmazására – annak megjelenési formája és felhasználási céljának függvényében – számos lehetőség kínálkozik (tűzeléstechnika, biogáz, bioüzemanyagok), ezek közül indokolt különös figyelmet fordítani azokra, amelyek megvalósításával jelentősebb nemzetgazdasági és **társadalmi hatás** érhető el. A biomassza energetikai hasznosítása egyúttal lehetőséget teremthet az **integrált rendszerben, több projekt-elem összekapcsolásával** történő megvalósításra is. Ezen szempontok alapján rövid távon az alábbi projekt-típus megvalósításával érhetőek el jelentősebb eredmények.

Nagykapacitású **bioetanol üzemek** területén három projekt előkészítése tart előrehaladott állapotban (1.2.3. számú melléklet). A támogatási konstrukció meghirdetésével, a hitelekhez kapcsolódó intézkedések megindításával a beruházások tárgyévben megkezdhetők. A beruházási összeg nagyságrendje alapján (22-36 Mrd Ft) már a kivitelezési fázisban is új munkahelyek jöhetnek létre, a beruházás építésének megkezdése javítja a piaci szereplők várakozásait (egy-egy üzem alapanyag-ellátása a megvalósítást követően ezres nagyságrendben igényli a mezőgazdasági foglalkoztatást). Az üzemek gazdasági, költségvetési és társadalmi szempontból is pozitív hozadékot eredményeznek.

A biomassza egyik felhasználási formája lehet a **biofinomítás**, mellyel kapcsolatban egy projekt jelentősen előrehaladott előkészítési fázisban van. A támogatási és egyéb finanszírozási források biztosításával a beruházás még tárgyévben megkezdődhet, a társadalmi hatást növeli, hogy a beruházás helyszínén korábban ipari üzem működött (4.sz.melléklet).

A mezőgazdaságon belül az egyik legmunkaigényesebb ágazat a kertészeti tevékenység, ahol az önköltségre (versenyképességre) jelentős kihatással vannak az energiaköltségek. A helyben képződő biomassza energiafelhasználásával történő **biomassza-kertészeti rendszerek** létrehozásával jelentős számú képzetlen munkaerőnek biztosítható a helyben történő foglalkoztatása (5. számú melléklet).

Mezőgazdasági Bioenergia Farmok létrehozásával több ágazati elem integrálható, kedvező szinergiát képezve az egyes szegmensek versenyképességére. A kiskapacitású bioetanol üzem a szántóföldi termékeknek jelenthet biztos felvevőpiacot, a képződő melléktermékek az állattartásban hasznosulhatnak, az állattartó telep mellé installált biogáz üzem a bioetanol üzemet láthatja el hőenergiával. Egy-egy ilyen energiafarm létesítése akár százas nagyságrendben segíthet a munkahelyek megtartásában. Jelenleg több projekt áll előkészítés alatt (6. számú melléklet), amelyek közül a finanszírozás biztosításával számos beruházás kivitelezése még tárgyévben megkezdhető.

Biomassza kiserőművek létesítésével, a biomassza begyűjtéséhez, az energiaültetvények telepítéséhez, ápolásához kapcsolódóan hozhatóak létre új munkahelyek. Számos projekt előkészítése előrehaladott, a finanszírozás biztosításával a beruházások megvalósítása tárgyévben megkezdhető. A beruházásoknál célszerű a Magyar Villamos Művek bevonása (7.8. számú melléklet).

A fenti projektek megvalósításának elősegítésére indokolt egy Kormányzati Biomassza Energetikai Program (Agrárenergetikai Biomassza Program) elindítása, amely összehangolt intézkedéseket fogalmaz meg. Az intézkedések alapvetően a **már meglévő támogatási konstrukciókra** épülnek, illetve **többlét költségvetési forrást nem igénylő** szabályozási módosítások.

A fenti célok eléréséhez javasolt intézkedési elemek közül a legfontosabbak a következők:

- összhangban az elfogadott Akciótervvel, a KEOP keretén belül a nagy és közepes kapacitású bioetanol üzemek létesítésére vonatkozó konstrukció meghirdetése; az üzemek létesítéséhez szükséges finanszírozást elősegítő állami intézkedések kidolgozása (emellett refinanszírozási keret, garancia hozzárendelése);
- a KEOP 4.2. és 4.4. keretén belül a bioetanol üzemek energiaellátását biztosító megújuló energiaforrás blokkok létesítésének támogatása;
- az ÚMVP és KEOP 4.2., 4.4. összehangolásával a biomassza-kertészeti rendszerek beruházásainak támogatása;
- a GOP és a KMOP eszközrendszerével a biofinomítás támogatása;
- biomassza kiserőművek létesítésében – szakmai befektetőként – a Magyar Villamos Művek Zrt (MVM Zrt.) részvétele;
- CO₂ kvótaértékesítés szabályrendszer módosítása olyan módon, hogy a kvótaértékesítés a projektfinanszírozásba közvetlenül bevonható legyen;
- a hosszú távú kiszámíthatóság érdekében a kötelező zöldáram átvételi rendszer kialakítása, valamint differenciált átvételi ár kialakítása;
- engedélyezési eljárások rövidítése, egyszerűsítése, a projekt-típus alapú engedélyezési rendszer megvizsgálása;
- Szociális Zöldmunka Program elindítása.

A fentiek alapján kérem a Kormány Kabinetet, hogy a Határozati Javaslatot támogatni szíveskedjen.

Budapest, 2009.

Gráf József sk.

földművelésügyi és vidékfejlesztési

miniszter

Határozati javaslat

A Kormánykabinet megtárgyalta és elfogadta „a biomassza energetikai hasznosítását célzó egyes intézkedésekről” szóló Előterjesztést és elrendelte annak a Kormány elé történő benyújtását.

.../2009. (...) Korm. határozat

a mezőgazdasági eredetű biomassza megújuló energiaforrásként történő hasznosítását
elősegítő kormányzati intézkedésekről

A Kormány

1. egyetért azzal, hogy a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos EU elvárások teljesítése, az energiaellátás diverzifikációja, valamint környezetvédelmi, mezőgazdasági megfontolások alapján, különös tekintettel az új, vidéki munkahelyek létrehozására irányuló kedvező fejlesztési hatásokra az alábbi projekt-típusok megvalósítását megfelelő intézkedésekkel ösztönözni szükséges:

- a) nagykapacitású bioetanol üzemek létesítése;
- b) nagykapacitású biofinomító üzem létesítése;
- c) biomassza fűtőművekkel kapcsolatos kertészeti-rendszerek;
- d) biomassza kiserőművek;
- e) állattartó telepi biogáz és kiskapacitású bioetanol rendszerek.

Felelősök: érintett miniszterek

Határidő: azonnal, folyamatban

2. felkéri az érintett minisztereket, hogy az 1. a) pontban foglalt feladat részeként tekintsék át a meglévő támogatási rendszereket, a rendelkezésre álló forrásokat és ez alapján a vonatkozó operatív programok és egyéb támogatási rendszerek kerüljenek összehangolásra és kidolgozásra a projekt-típusok megvalósításának elősegítése érdekében:

- a) a KEOP keretén belül a nagy- és közepes kapacitású bioetanol üzemek létesítésére vonatkozó konstrukció meghirdetése;
- b) a KEOP 4.2., 4.4. konstrukciók keretén belül a fenti bioetanol üzemek megújuló energiaforrásból történő energiaellátását megvalósító beruházások támogatása;

Felelős: nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Határidő: azonnal, folyamatban

3. felkéri az érintett minisztereket, hogy az 1. c) pontban foglalt feladat részeként tekintsék át a meglévő támogatási rendszereket, a rendelkezésre álló forrásokat és ez alapján a vonatkozó operatív programok és egyéb támogatási rendszerek kerüljenek összehangolásra és kidolgozásra a projekt-típusok megvalósításának elősegítése érdekében, az ÚMVP és KEOP keretén belül a biomassza-kertészeti rendszerek

megvalósítását ösztönző konstrukciók összehangolása szükséges az értékelés során a kedvező szinergiák figyelembe vételével;

Felelős: nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter
környezetvédelmi és vízügyi miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Határidő: azonnal, folyamatban

4. az Agrárenergetikai Biomassza Program hatékony végrehajtásának céljából a támogatási konstrukciók mellett szükségesnek tartja egyéb finanszírozási források bevonását is, ennek érdekében felkéri az érintett minisztereket, hogy az 1. a). pont szerinti feladat részeként tegyenek javaslatot a projektüzemek létesítéséhez szükséges finanszírozást elősegítő állami intézkedések kidolgozására (refinanszírozási keret, garancia);

Felelős: pénzügyminiszter
érintett miniszterek

Határidő:

5. felkéri az érintett minisztereket, hogy az 1. b) pontban foglalt feladat részeként tekintsék át a meglévő támogatási rendszereket, a rendelkezésre álló forrásokat és ez alapján a vonatkozó operatív programok (GOP, KMOP) és egyéb támogatási rendszerek kerüljenek összehangolásra és kidolgozásra a projektek megvalósításának elősegítése érdekében;

Felelős: nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter

Határidő: azonnal, folyamatban

6. az Agrárenergetikai Biomassza Program hatékony végrehajtásának céljából a támogatási konstrukciók mellett szükségesnek tartja egyéb finanszírozási források bevonását is, ennek érdekében felkéri az érintett minisztereket, hogy vizsgálják meg és az 1. a), és c)-d) pontok szerinti feladat részeként tegyenek javaslatot a Magyar Villamos Művek Zrt. (MVM Zrt.) bevonásának lehetőségeire;

Felelős: pénzügyminiszter
közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszter
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Határidő: azonnal, folyamatban

7. felkéri az érintett minisztert, hogy az előzetes elszámoláson és hitelesítésen nyugvó Projekt-alapú CO₂ elszámolás rendszerét dolgozza ki és teremtse meg annak szervezeti és szabályozási hátterét;

Felelős: környezetvédelmi és vízügyi miniszter

Határidő: azonnal, folyamatban

8. felkéri az érintett minisztereket, hogy vizsgálják felül a megújuló energiaforrásból (zöldáram) vagy hulladékból nyert energiával termelt villamos energia, valamint a kapcsolatosan termelt villamos energia kötelező átvételének és átvételi árának szabályozását és az 1. d) pont szerinti feladat részeként tegyenek javaslatot annak szükség szerinti módosítására, különös tekintettel az alábbiakra:

- a) kötelező átvételi ár differenciálásának lehetőségei az egyes megújuló energiaforrás típusok között, olyan módon, hogy az átvételi ár a társadalmi, nemzetgazdasági hatásokat fokozottabban elismerje;
- b) a kötelező átvétel finanszírozására rendelkezésre álló források egyértelmű szétválasztása (kapcsolt energiatermelés és hulladék, zöldáram);

Felelős: közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszter
pénzügyminiszter

Határidő:

8. az Agrárenergetikai Biomassza Program keretében megvalósuló projektfejlesztéseket végrehajtó piaci szereplők adminisztratív terheinek, költségeinek csökkentése céljából, valamint annak érdekében, hogy az engedélyezési eljárások időtartamai csökkenjenek, felkéri az érintett minisztereket, hogy tekintsék át a kapcsolódó engedélyezési rendszereket, tegyenek javaslatot annak további egyszerűsítésére;

Felelős: érintett miniszterek

Határidő: azonnal, folyamatban

9. felkéri az érintett minisztereket, hogy a 1. pont szerinti feladat részeként vizsgálja meg a szociális programok és közmunka programok bevonásának lehetőségeit és tegyen javaslatot egy „Szociális Zöldmunka Program” elindítására.

Felelős: szociális és munkaügyi miniszter
érintett miniszterek

Határidő: azonnal, folyamatban

10. támogatja, hogy az 1. pontban összefüggéssel a magyar gazdaság mielőbbi élénkítése céljából az alábbi mintaprojektek megvalósuljanak, továbbá elrendeli az alábbi mintaprojektek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségűvé nyilvánítását:

- a) Kaba – Nagykapacitású Bioetanol-Biogáz-Bioerőmű mintaprojekt

- (1.sz. melléklet),
- b) Dunalmás – Nagykapacitású Bioetanol -Bioerőmű mintaprojekt
(2.sz. melléklet),
- c) Dunaföldvár – Nagykapacitású Bioetanol mintaprojekt
(3.sz. melléklet),
- d) Balatonfűzfő – Nagykapacitású Biofinomító mintaprojekt
(4.sz. melléklet),
- e) Gyöngyös – Biomassza komplex Zöldségprogram
(5.sz. melléklet),
- f) Abony – Komplex Mezőgazdasági Bioenergia Farm mintaprojekt
(6.sz. melléklet),
- g) Szakoly – Biomassza Kiserőműi - Kertészeti Rendszer
(7.sz. melléklet)
- h) Nyíradony – Biomassza Kiserőmű Program
(8.sz. melléklet)

Összefoglaló a mezőgazdasági eredetű biomassza megújuló energiaforrásként történő hasznosítását elősegítő kormányzati intézkedésekről

A klímaváltozás, a globális felmelegedés, a világszerte növekvő energiaigények, a fosszilis energiahordozók árának rohamos növekedése mielőbbi cselekvésre készíti a világot, az európai tagországokat és ezzel párhuzamosan Magyarországot is. Az energiaforrások diverzifikálása, a megújuló energiaforrások és ezen belül a bioenergia részarányának növelése kulcsfontosságú tényezővé lépett elő.

Az előterjesztés célja a mező- és erdőgazdasági eredetű megújuló energiaforrások hatékony felhasználásának növelése, a hazai energiaellátás biztonságának fokozása és forrásainak diverzifikálása, továbbá a mezőgazdasági termelés jövedelmezősége érdekében, a fenntartható fejlődés, a vidéki foglalkoztatás bővítése, a falvak és a kisvárosok élhetővé tétele a fosszilis energiaforrások kiváltása által, valamint a környezet- és természetvédelem szempontjainak figyelembe vételével a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos kormányzati stratégiák összehangolása. Ennek érdekében az alábbiak megvalósulása szükséges:

- Nagykapacitású bioetanol üzemek létesítése, kapcsolódó megújuló energiaforrás blokkal.
- Villamos energia termelésére és egyidejűleg a keletkezett hulladékhő hasznosítására létesített biomassza fűtésű kiserőmű.
- Kiskapacitású, biomasszára épülő (mező- és erdőgazdasági eredetű melléktermékek, biomassza-termelés) tüzeléstechnikájú erőmű, fűtőmű beruházások megvalósítása, ennek keretében különös hangsúlyt fektetve a kertészeti célú energia-felhasználásra.
- Energiafarm rendszerek kialakítása, a bioetanol, biogáz, állattartás és szántóföldi növénytermesztés integrált rendszeri kialakításában történő szinergikus előnyök kiaknázásának céljából.
- Nagykapacitású biofinomító üzem létesítése.
- Ipari vagy mezőgazdasági technológiák kiszolgálását végző gázüzemű hőközpontok kiváltása biomassza-tüzelésű fűtőblokkokkal, kiserőművel.
- Meglévő gázfűtésű távhő központok kiváltása biomassza tüzelésű hőközpontokkal, távhő-ellátás kiskapacitású biomassza erőművekkel.
- Kogenerációs (gázmotoros áram és hőtermelő) hőközpontok kiváltása biomassza tüzelésű fűtőművekkel/kiserőművekkel.
- Egyedi gázfűtésű lakások és közösségi épületek fűtésének kiváltására létesített biomassza tüzelésű távhőközpont létesítése.
- Biogázüzemek hulladékhőjének hasznosítására létrehozott hőfelhasználások kiépítése.
- Vezetékes gázhálózat nélküli települések szilárd biomasszán alapuló energiaellátási rendszereinek kiépítésére.
- Biogáz rendszerek kiépítése, bekapcsolása az országos hálózatba.
- Pirogáz mikro erőművek villamos és hőenergia termelésének megvalósítása a fogyasztás helyszínén a helyben képződött kommunális hulladékainkból a jelenlegi lerakás helyett

Magyarország kiváló agroökológiai adottságokkal rendelkezik az energetikai célú biomassza megtermelésére, ezért a kihívásra adott válasz egyben lehetőség is a mezőgazdaságnak, a vidéki térségeknek. Lehetőség a termelési és piaci struktúra diverzifikálására, új termékpályák megjelenésére, a kedvezőtlen termőhelyi adottságú területek racionális hasznosítására, a korszerű, produktív trágyakezelésre, a melléktermékek és hulladékok értékesítésére, a helyben történő felhasználással az energiaköltségek csökkentésére, a növekvő árú gáz kiváltására. A mezőgazdaság és vidékfejlesztés területén az egyik fő cél a termelői jövedelmek megőrzése, a hozzáadott érték növelése, a bioenergetikai fejlesztésekkel a vidéki életszínvonal javítása.

Az agrár-szektorban a bioenergia területén az alapvető feladata, hogy biztosítsa a bioenergia felhasználás növeléséhez a megfelelő mennyiségű és minőségű alapanyagot. Ez egyben új értékesítési perspektívákat, lehetőségeket jelent a termelőknek. Ezen túlmenően agrárpolitikai cél, hogy az új bioenergia iparág kiépítésének a mezőgazdaság és a vidék egyértelmű nyertese legyen, az elérhető haszon jelentős hányada a mezőgazdasági szektorban, a vidéki szereplőknél maradjon. Ezért a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium a rendelkezésére álló eszközökkel nem csak az alapanyag-termelést, hanem azok termelők által történő elsődleges feldolgozását, a helyben történő felhasználást is ösztönözni kívánja. Ennek célja elősegíteni, hogy a mezőgazdaság az alapanyag termelésén túlmutatva, tovább tudjon lépni a feldolgozás és a felhasználás lépcsőfokán. A termékpályán való többfunkciós megjelenés többletbevételt és hozzáadott érték növelést jelenthet a gazdálkodók részére.

A fosszilis energiahordozók túlzott felhasználásából eredő problémákra (klímaváltozás, ellátásbiztonság ld. orosz-ukrán gázár-vita, gáz árának emelkedése stb.) olyan választ keressünk, amely környezetvédelmi, energiapolitikai, gazdaságfejlesztési, mezőgazdasági és az EU elvárások teljesítésének (amelyeket az EU akár szankciók útján is ki fog kényszeríteni) szempontjából maximális előnnyel jár. A megújuló energiaforrások alkalmazása lehetőséget teremt a mezőgazdaságnak egy átfogó termelési- és piaci reformhoz, a termelési többlet piacképes terméké konvertálásának útján. A biomassza program kialakítása során a fenti szempontok alapján 5 stratégiai kulcsterület határozható meg: EU elvárások teljesítése, energiapolitika, környezet- és természetvédelem, mezőgazdaság és vidékfejlesztés, valamint nemzetgazdasági aspektus. A nemzeti stratégiát úgy kell kialakítani, hogy a kulcsterületekben maximális előnyöket érjünk el.

A Biomassza Program végrehajtásához, a Megújuló energia szegmens fejlesztéséhez négy, egymásra épülő lépcsőfok mentén csoportosíthatóak az ösztönző intézkedések:

1. Biztosítani kell a bioenergetikai végtermékek piacképes felhasználását;
2. Létre kell hozni a bioenergetikai kapacitásokat;
3. Biztosítani kell az alapanyag versenyképes megtermelését;
4. Kedvező szabályozási, támogatási és finanszírozási környezetet kell kialakítani, továbbá szükséges átfogó – horizontális jellegű – intézkedéseket meghatározni (pl. kutatás-fejlesztés);

Az egyes intézkedéseknél – amelyek irányulhatnak egy-egy „lépcsőfokra” vagy többre is - az alábbi szempontokat kell érvényesíteni:

- illeszkednie kell a hazai és az Európai Unió által kitűzött célokhoz (annak megvalósítására kell irányulnia);
- egyensúlyi megközelítést kell alkalmazni (az öt kulcsterület egyensúlya, elérhető előny maximalizálása);
- figyelembe kell vennie a fogyasztók és a költségvetés teherbíró képességét;
- versenysemlegesnek és EU konformnak kell lennie;
- a rendelkezésre álló forrásokat hatékonyan kell felhasználni;
- egyenletes jövedelemelosztást biztosítson az egyes szereplők között (szinergia, vidékfejlesztés).

Az Európai Unió elvárásai Az Európai Unió világos elvárásokat fogalmazott meg a tagországokkal szemben. Ezek egyrészt a már jelenleg hatályos jogszabályokra (2001/77/EK és 2003/30/EK irányelv), másrészt a hosszú távú stratégiai célkitűzésekre vonatkoznak. A 2006. év végén jelent meg az EU Megújuló Energia Útiterve, amely 2020-ra 20%-os megújuló energiaforrás részarányt céloz meg, ezen belül a bioüzemanyagok vonatkozásában 10%-ot.

Az Európai Unió nem rendelkezik egységes energia-, valamint a hozzá szorosan kapcsolódó végrehajtási politikával. A közös energiapolitika kialakítása valóban nehéz feladat, hisz a tagországok eltérő területi és környezeti adottságokkal rendelkeznek, valamint a tagállami energiapolitikák is heterogén, sokrétű és bonyolult szabályozást mutatnak. Az EU szintjén adottak bizonyos célkitűzések és irányelvek (Fehér Könyv, Biomassza Akcióterv, Klímastratégia, 2001/77/EK és 2003/30/EK irányelvek, Megújuló Energiaforrás Útiterve). Ezekben az Európai Unió világos elvárásokat, javaslatokat fogalmazott meg, miszerint az üvegházhatású gázok (ÜHG) fejlett országok által történő kibocsátásának (az 1990-es szinthez képest) 2020-ra 20%-kal, a széndioxid emisszióknak 2020-ig 30%-kal, 2050-ig 50%-kal kell csökkennie. A Megújuló Energia Útiterve és az irányelvek világos célszámokat jelenítenek meg, amely 2020-ra 20%-os megújuló energiaforrás részarányt céloz meg, ezen belül a bioüzemanyagok vonatkozásában 10%-ot. Azért hogy ezen uniós célok és elvárások teljesülhessenek, azonnali cselekvésre van szükség, figyelembe véve az egyes tagországok eltérő földrajzi, regionális adottságait, valamint fejlődési lehetőségeit. Pirogáz mikro erőművek villamos és hőenergia termelésének megvalósításából adódóan 20-22% mennyiséggel csökkenthető a levegő széndioxid tartalma, a pirokokszt, pirofaszén a termőtalajban talajerő pótlására szilárd szénformában történő elhelyezésével.

A fentiek alapján elmondhatjuk, hogy nemcsak Európa, de az egész világ választási kényszer előtt áll. A fosszilis energia használata során keletkező, „emberi eredetű” ÜHG-ből eredő éghajlatváltozás támasztotta kihívásokat hatékonyan, és sürgősen kezelni kell. A fosszilis üzemanyagoktól való fokozódó függőség és az emelkedő energiaárak még sürgetőbbé teszik, hogy az EU olyan átfogó és ambiciózus

energiapolitikát alakítson ki, amely ötvözi az európai és tagállami szintű hatékony és eredményes fellépést.

Hazai helyzet Magyarország energiapolitikáját és stratégiáját az alábbi dokumentumok tartalmazzák:

- a) Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia
- b) 40/2008. (IV.17.) OGY határozat a 2008-2020 közötti időszakra vonatkozó energiapolitikáról
- c) Stratégia a magyarországi megújuló energiaforrások felhasználásának növelésére 2008-2020
- d) Magyarország Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terve
- e) Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2008-2025
- f) Nemzeti Környezetvédelmi Program 2009-2014 (tervezet)

Fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy a gazdaság fejlődését reprezentáló hazai össztermék (GDP) hosszabb távú, mintegy **3-4% évi átlagos növekedési ütemének** a biztosításához a gazdaság összenergia igényének (az egységnyi GDP előállításához szükséges energiamennyiségnek) évi **3,5%-kal kell mérséklődnie**. Az energiaigény ilyen mértékű javulása szükséges ahhoz, hogy az **energiafelhasználás éves átlagos növekedési üteme ne haladja meg az 1,5%-ot**. E követelmény elősegítéseként el kell érni, hogy a részben államilag támogatott energia-megtakarítási tevékenységek révén **2010-re mintegy 75 PJ/év hőértékű (1,8 Mt kőolajjal egyenértékű) energia**hordozó megtakarításra, illetve hazai megújuló energiaforrásokkal kiváltásra kerüljön. A megtakarítások révén a **kéndioxid-kibocsátás 50 kt/év, a széndioxid-kibocsátás 5 Mt/év mértékben mérséklődhet**. A hagyományos energiaforrásokkal takarékoskodni kell, mindezek mellett a környezeti ártalmak mérséklése érdekében a megújuló energiaforrások jelenlegi **28 PJ/év felhasználását 2010-ig 50 PJ/évre kell növelni**.

A nemzeti átfogó célkitűzések a megújuló energiaforrásokból előállított energiának a 2020.évi végső energiafogyasztásban képviselt részarányával kapcsolatban Magyarország 13%-ot vállalt, melyet az alábbi célok teljesítésével lehet leginkább elősegíteni:

- a) kiskapacitású, biomasszára épülő (mező- és erdőgazdasági eredetű melléktermékek, biomassza-termelés) tüzeléstechnikájú erőmű, fűtőműberuházások megvalósítására;
- b) vezetékes gázhálózat nélküli települések szilárd biomasszán alapuló energiaellátási rendszereinek kiépítésére;
- c) biomassza energetikai hasznosítása mezőgazdasági energiaigények kielégítésére;
- d) biogáz rendszerek kiépítése, bekapcsolása az országos hálózatba.
- e) pirogáz mikro erőművek villamos és hőenergia termelésének megvalósítása a fogyasztás helyszínén a helyben képződött mezőgazdasági és kommunális hulladékainkból,
- f) a 28/2009/EK rendeletben meghatározott 10%-os cél eléréséhez szükségesek a nagykapacitású bioetanol üzemek létesítése is.

Ebben az agrárgazdaságnak kiemelt helye és szerepe van. A megújuló energiaforrások alapanyagának jelentős része a mezőgazdaságból és közvetlen környezetéből származik. A Biomassza Program nagy szerepet szán a mezőgazdaságból származó biomassza, biogázok tudatos felhasználásának, mivel ennek járulékos előnyei is ismertek, mint a vidékfejlesztés, a foglalkoztatás, a mezőgazdasági szerkezetátalakítás.

Magyarország agrárpotenciálja arra enged következtetni, hogy a bioenergia különböző szegmenseiben a bizottság célszámai egy folyamatos és piactudatos fejlesztési stratégiai együttessel megközelíthetőek és teljesíthetőek. Magyarország kedvező agroökológiai adottságai komparatív előnyt biztosítanak az uniós program megvalósítása során.

A kívánt célok elérése, nehéz de szükségszerű feladat a tagállamok számára. A megújuló energiaforrások jelentős mértékben a helyi adottságokon alapulnak, ezért ennek hatékony és fenntartható kiaknázása tagállami feladat. A tervekben szereplő részarányok eléréséhez fontos a közösségi jogi környezeti feltételek ideális megteremtése, valamint a közösségi szabályozásokon keresztül, olyan tagállami szabályozási kör kialakítása, mely az ésszerűsége és az optimális kihasználáson alapul.

Bio-üzemanyag alapanyag és végtermék potenciál Tekintettel arra, hogy a második generációs üzemanyag előállítására jelenleg csak részben állnak kifizert technológiák a rendelkezésre, ezért az óvatosság elvét követve Magyarországnak elsősorban az alábbi „hagyományos” keményítő és cukorbázisú növényekre kell koncentrálnia: kukorica; kalászos gabonák (búza, triticales, rozs, zab); csicsóka; burgonya; cukorrépa; és eseti termésfeleslegek (gyümölcsök, borfelesleg).

A termésfeleslegek várható mennyiségének becslése jelentős mértékben függ az aktuális piaci folyamatoktól, nemzetközi áráktól, időjárási körülményektől ezért ezek volumene csak részben becsülhető meg, továbbá ezen termékek csak eseti jelleggel jöhetnek alapanyagként szóba. A cukorrépa esetében a szesziparnak ezen termékre alapozni a gyártást csak a jelenlegi átvételi árak töredékéért lenne gazdaságos. Azonban kérdésként merül föl, hogy a termelők a cukorreform következtében „felszabaduló” cukorrépa mennyiséget – jelenlegi jövedelmük jelentős részét feláldozva – hajlandóak lennének-e ilyen nyomott áron megtermelni, vagy inkább más kultúrákra váltanak.

A burgonya esete hasonló a cukorrépához, humán élelmezési célra jóval magasabb áron értékesíthető. Kérdéses, hogy termelők 4-5 Ft/kg átvételi áron hajlandóak lennének bioetanol céljára burgonyát termeszteni.

A csicsóka és cukorcirok termesztésének bár vannak hagyományai hazánkban, de nem terjedt el tömegesen. Ennek egyik oka a felvetőpiac hiánya volt, ami a bioetanol gyártással lényegesen megváltozhat. A cukorcirok jövőbeni felhasználása különösen ígéretes, hiszen cukortartalma és tulajdonságai a cukornádhoz hasonlítanak. Azonban az is figyelembe kell venni, hogy a termelés-szervezés, és a termékpálya kialakítása még sok időt vesz igénybe.

Az alábbi termelési potenciálok állnak rendelkezésre Magyarországon:

Kultúra	Optimális vetésterület (ezer ha)	Vetésterület 2005. (ezer ha)
Őszi árpa	3.810	
Őszi búza	3.898	
Kukorica	2.065	1.207
Rozs	2.588	
Triticale	2.580	
Zab	2.574	

1.sz. táblázat Kukorica és gabonafélék optimális termőterületeinek nagysága

Bio-üzemanyag potenciál A rendelkezésre álló technikai-műszaki információk alapján 800 kt/év bioetanol előállításához a 2. sz. táblázatban foglalt alapanyag mennyiségre van szükség.

Kultúra	Vetésterület (ezer ha/év)	Terménymennyiség (ezer t/év)	Bioetanol mennyisége (kt/év)
Kukorica	289	1.618	480
Búza	172	843	240
Egyéb kalászosok	68	282	80
Összesen	528	2.742	800

2.sz. táblázat 800 kt/év bioetanol előállításának alapanyag szükséglete

Elméletileg más terményekből is előállítható bioetanol, de a költség- és árviszonyok figyelembevételével ezek szerepe várhatóan marginális lesz (ld. 3. sz. táblázat).

Kultúra	Bioetanol kihozatal (l szesz/ t termény)	Fajlagos alapanyag költség (Ft/l)	Költségarány a kukoricához képest
Kukorica	376	54	1
Búza	361	64	1-1-1,2
Egyéb kalászosok	360	60	1,1
Burgonya	105	318	6
Cukorrépa	85	92	1,73-1,9
Borfelesleg	180	170	3,1

3. sz. táblázat bioetanol előállítás fajlagos alapanyag költségei (átlagos értékek)

A 2. sz. táblázat adataiból látható, hogy borfeleslegből (és gyümölcsökből is) csak jelentős kiegészítő támogatások (pl. kényszerleparláshoz) mellett, vagy rendkívül alacsony átvételi árakkal rentábilis a bioetanol előállítása (8-10 Ft/liter bor).

Cukorrépa és burgonya esetében bár a hektáronkénti bioetanol hozam relatív magas (nagyobb termésátlag a gabonaféléknél), de ezen termények magasabb felvásárlási ára miatt kedvezőtlenebb az egy literre vetített alapanyag költség. Mindezen túlmenően az alacsonyabb fajlagos értékek miatt nagyobb tömegű terményt kell ugyanakkora bioetanol előállításához megmozgatni és nagyobb a képződő DDGS mennyisége is.

Cukorrépából max. 4500-4800 Ft/t, burgonyából max. 5000 Ft/t (5 Ft/kg) átvételi áron lenne csak rentábilis a bioetanol előállítás, amely a termelők számára valószínűleg elfogadhatatlannak tűnik. Egyes további növényfajok (pl. cukorcirok, csicsóka) ipari méretű termesztésével, bioetanol céljára történő felhasználásával jelenleg folynak kísérletek, de azok lezárásáig ezen kultúrák felhasználását nem lehet megalapozottan figyelembe venni.

Ígéretes kísérletek folynak a második generációs bio-üzemanyagok közül a lignocellulózos eljárásokkal, de jelenleg még nem érhető el a piacon a gyakorlatban kipróbált ilyen technológia, ezért ezek megjelenésének idejét, várható hatásait nem lehet jelenleg megbecsülni.

A fentiek alapján 800 kt/év bioetanol előállításának alapanyag igénye kb. 2,7-2,8 millió tonna kukorica/gabona évente.

A rendelkezésre álló korlátozott mennyiségű adatok megegyeznek ezzel a számítással, de indokolt lehet részletesebb elemzés elkészítés is, amely kitér a világpiaci trendekre, a WTO tárgyalásokból levezethető változásokra, az intervenciók rendszer változása által indukált folyamatokra is.

Az EU területén elterjedt biodízel technológiák és műszaki információk alapján 170-200 kt/év biodízel előállításának alapanyag igénye kb. 460-542 ezer tonna olajnövény mag/év. A szükséges termőterület kb. 230-270 ezer ha repce/napraforgó évente.

Az adatok alapján a két olajnövény együttes vetésterülete 2005-re elérte a 630 ezer hektárt, a termelés az 1,2-1,4 millió tonnát (az elmúlt évben a kedvező időjárásnak köszönhetően nőtt a termésátlag is). Ebből a belső (élelmezési, takarmányozási, vetőmag stb.) felhasználási igény kb. 788-790 ezer tonna, a termelés és a felhasználás különbözete exportra kerül. Az exportált mennyiség egy részéből valószínűsíthetően biodízelt állítanak elő az EU-15 tagállamaiban (elsősorban Németország, Ausztria), ezért hazai biodízel gyártás céljára elvileg az export árualap egy része is felhasználható lenne (ez által a hazai felhasználás felfutásáig a mag helyett magasabb feldolgozottsági fokú – kedvezőbb jövedelmezőséget jelentő – termékeket tudnánk exportálni).

A biodízel gyártás céljára rendelkezésre álló alapanyag mennyiséget bővítheti az étkezési használt sütóolaj, amelyből becsléseink szerint – összehangolt intézkedések nyomán – évente kb. 18-19 millió liter lenne begyűjtendő.

Az olajnövények termésátlaga jelentősen elmarad az EU-15 átlagától, aminek véleményünk szerint nem csak agroökológiai okai vannak, ezért megfelelő műveléstechnológiával, új fajok honosításával az növelhető lenne.

A fenti tényezők eredményeképpen a szükséges vetésterület növekedést a 4. sz. táblázat foglalja össze.

ezer ha

Verzió	170 kt/év biodízelnél	200 kt/év biodízelnél
Jelenlegi struktúra	230	270

Használt sütőolajjal, változatlan export	207	248
Használt sütőolajjal és az export árualapból 150 ezer t felhasználásával	132	178

4. sz. táblázat olajnövények többlet vetésterület igénye 3 változatban

Saját becslések alapján az olajnövények vetésterülete megnövelhető kb. 220-250 ezer ha területtel, de a pontosabb számításokhoz további adatokra (pl. digitális talajtani, agrometeorológiai térképekre stb.) lenne szükség.

Figyelembe véve az alapanyagtermelés lehetséges bővülését is, megfelelő gyártókapacitások kiépülése esetén Magyarországon búzából min. 215 Et – max. 640 Et, kukoricából min. 420 Et – max. 690 Et bioetanol állítható elő.

Ugyanilyen megfontolással napraforgóból min. 23 Et – max. 90 Et, repceből min. 77 Et – max. 160 Et biogázolajat/biodízelt lehetne gyártani.

A minimális mennyiségeket a jelenlegi termelési szintek figyelembevételével, a maximálisat a termelés energetikai célú bővítése esetére kerültek kalkulálásra.

A biomotorhajtóanyag előállító kapacitás regionális elhelyezése A számítások és az alapanyagok elhelyezkedése alapján a bioetanol gyártó kapacitásokat három nagy régióban célszerű elhelyezni, az alábbi megosztásban:

- Dél-Dunántúl min. 250 Et – max. 500 Et
- Észak-Alföld min. 200 Et – max. 430 Et
- Dél-Alföld min. 185 Et – max. 400 Et.

A biogázolaj/biodízelt előállítására pedig az alábbi két régióban célszerű a kapacitásokat kiépíteni:

- Észak-Magyarország min. 70 Et – max. 160 Et
- Nyugat-Dunántúl min. 30 Et – max. 90 Et.

Gazdasági megfontolásokból a bioetanol üzemek kapacitását 50-150 Et/db közötti léptékben, a biogázolaj/biodízelt üzemekét pedig 30-100 Et/db közötti léptékben célszerű megválasztani.

A hazai előállítású növényi alapú bio-motorhajtóanyagok lehetséges felhasználása Figyelemmel a Magyarországon megtermelhető bio-motorhajtóanyagok céljára, felhasználható alapanyagok mennyiségére megfelelő gyártó kapacitások kiépülése esetén bioetanolból 635 és 1330 Et közötti mennyiséget, biogázolajból 100 és 250 Et közötti mennyiséget tudna az ország előállítani, amennyiben ehhez logisztikai fejlesztések és a keletkezett melléktermékek elhelyezésének megoldásai is párosulnak.

Figyelembe véve a hazai motorhajtóanyag-előállító és forgalmazó igényeit, amely az EU 2003/30/EK direktíva ajánlásaira épül bioetanolból 50 és 150 Et közötti

mennyiséget biogázolajból 56 és 195 Et közötti mennyiséget kíván felhasználni az elkövetkező öt évben. Későbbiekben ezek a mennyiségek bioetanolból akár 300 Et-ra, biogázolajból 390 Et-ra is emelkedhetnek.

Mindezek figyelembe vételével jelentős bioetanol többlet is keletkezhet, amelyet exportálhat az ország. Ennek mennyisége 335 és 1230 Et között alakulhat. Ezt a mennyiséget – mivel hiány mutatkozik – az Európai Unióban el tudnánk helyezni.

Szilárd biomassa potenciál A szilárd biomassa rendelkezésre állás, előállítás és felhasználás fontos szerepet játszik a megújuló energiaforrások elterjesztésében. A cél elsősorban a rosszabb minőségű területeken (árterület, homok) megfelelő kultúrák biztosítása. A különféle fás- és lágyszárú energianövények a „hagyományos” élelmiszernövényekhez képest sokszor szélesebb tolerancia–sprektummal rendelkeznek, a kedvezőtlenebb termőhelyi adottságú területeken is rentábilis gazdálkodást biztosíthatnak. A siker kulcsa a konkrét termőhelyi és piaci adottságokhoz az optimális kultúra megválasztása. Az energianövények termesztése ennek megfelelően kettős célú, egyrészt a kultúrapaletta bővítése, másrésztől a szükséges alapanyag-mennyiség biztosítása.

Hazánk adottságainak figyelembevételével a megújuló energiaforrásokon belül meghatározó lehet a biomassa szerepe. Ez egyben azt is jelenti, hogy a megújuló energiaforrások területén történő előrelépés felértékeli a vidéki térségeket, a mezőgazdaság energiatermelő ágazattá válhat, bővíthetnek az értékesítési csatornák, nőhet a termelők jövedelemtermelő képessége, illetve számos egyéb előnnyel járhat.

A fás szárú energiaültetvények telepítésével bővíthető az energetikai biomassa kínálat, mely tehermentesítheti az erdészeti forrású biomasszát, illetve az új kultúrák lehetőséget teremthetnek a racionális - termőhelyi feltételekhez jobban igazodó – kultúrahasználatra. A különféle lágú- és fásszárú energiaültetvények mellett kiemelt figyelmet kell fordítani a melléktermékek és hulladékok begyűjtésére (szalma, szár, venyige stb.), felhasználására is. **Az országos szintű megújuló energiaforrás felhasználás (közepes és nagyobb villamos erőművek) mellett kiemelten fontos a helyi, lokális alkalmazások elterjesztése is.** Figyelembe véve, hogy az energiahordozó szinte a „földön hever” a vidéki térségek saját forrásból lehetnek képesek kielégíteni – környezetbarát módon, kisebb költségekkel – az energiaigényük egy részét.

A szilárd biomassa energetikai felhasználására különösen kedvezőek a helyi megoldások. Melléktermékek és hulladékok tüzelése során az „alapanyag a földön hever” önköltségi áron összegyűjthető, amellyel már a jelenlegi gázárak mellett is jelentős energiaköltség csökkentés érhető el. A fosszilis energiahordozók árának emelkedésével az energiaintenzív mezőgazdasági tevékenységek esetében (szárítás, fóliasátrak fűtése, baromfi telep stb.) a helyben meglévő, olcsó energiahordozókra alapozott energia-ellátás, a falusi, kisvárosi és közintézményi fosszilis energia-kiváltás lehet a jövőben a versenyképesség egyik kulcsa. Az elvárások teljesítése érdekében az alábbi célkitűzések, és kulcsterületek volumenét kell meghatározni:

Kulcsterület	Aspektus	Célérték volumen	
		<i>min.</i> élelmezés és takarmányellátás nem sérülhet	<i>max.</i> termelési- és piaci struktúraváltás, foglalkoztatási szint fenntartása, növelése.
Energia diverzifikáció	maximális cél	-	810 PJ/év 31 GWh/év
EU elvárások teljesítése	min. az elvárások teljesítése	90 PJ/év 4 TWh/év	-
Mezőgazdaság és vidékfejlesztés	potenciálilag maximum	50 PJ/év 1,6 TWh/év	212 PJ/év 70 TWh/év
Környezet- és természetvédelem	klímavédelem maximális, max. természetvédelmi összhangig	-	energia kulcsterület
Nemzetgazdasági hatás	maximális cél a forrásallokáció összhangjáig	EU elvárás, mg. kulcsterület	-

A kulcsterületi szempontok alapján az alábbi optimális célértékek deklarálhatóak 2013-ra (figyelembe véve a többi megújuló energiaforrás célértékét):

- a) biomassa tüzeléssel előállított villamos energia 3990 GWh/év;
- b) biomassa hő hasznosítás 50 PJ/év

A potenciál felmérésének, az egyensúlyi biomassa mix összeállításának kulcseleme a biomassa forrásának meghatározása. Ez alapján tüzeléstechnikai célú biomasszát az alábbi legfontosabb csoportokba sorolhatjuk:

- a) erdészeti termékek;
- b) vágástéri nyesedék;
- c) célirányosan termelt biomassa
  - ca) lágyszárú energianövények;
  - cb) fás szárú energianövények;
- d) mezőgazdasági melléktermékek és hulladékok;
- e) élelmiszeripari és egyéb melléktermékek, hulladékok.

Biomassa típusa	Volumen (ezer t/év)	Megoszlás (%)
Erdészeti termék	1.289	16,50%
Vágástéri nyesedék	490	6,27%
Ipari fahulladék	207	2,65%
Energianövények	2.305	29,50%
Melléktermék és hulladék	3.522	45,08%
Összesen	7.813	100%

Hőenergia ellátás helyzete A hőenergia igény a legnagyobb részt képviseli az ország energia-mérlegében. A lakossági hőenergia-termelés alapvetően földgáz bázisra épül, a hőerőmű a földgáz mellett más energiaforrást is hasznosít, többek között jelentős mértékben biomasszát. (kb. 1 M t/év).

Magyarország földgáz rendszere jól kiépített, a települések 90,8%-a rendelkezik vezetékes gázzal, a tüzelőberendezések alapvetően korszerűek, jól szabályozottak. A tendenciájában növekvő gázárak, az időszakosan jelentkező ellátási nehézségek ellenére, a fenti okok miatt nehéz az áttérés más energiafajtaára. Magyarország gázimport-függősége mintegy 70 %-os.

A decentralizált, közepes méretű (10 MW) hőenergia-termelő rendszerek (pl. távfűtő-művek, közintézmények, kisüzemek) is alapvetően a földgázt hasznosítják.

Egyes területeken, ahol a gázhálózat nem kiépített folyékony (tartályos) gázt hasznosítanak, mintegy 300 vidéki térségben (a vidéki területek kb. 10 %-ban).

A lakossági (kis méretű) hőenergia-ellátásban jelenleg döntően meghatározó a földgáz, vagy a folyékony gáz hasznosítása. A hazai lakásállomány 76,4%-a használ földgázt energiaellátásának ellátásához.

A decentralizált, közepes méretű (10 MW) hőenergia-termelő rendszerek (pl. távfűtő-művek, közintézmények, kisüzemek) is alapvetően a földgázt hasznosítják.

A legnagyobb mértékben a **villamos áram-termelő hőerőművekben** nőtt a biomassza-hasznosítás mértéke. Itt lehet a nehézkes logisztikai problémákat legegyszerűbben megoldani, és kevésbé kérdés a szabályozottság. A termelt hőenergia is folyamatosan felhasználásra kerül, tehát nincs „energiatárolási” probléma sem. Az éves igény, felhasználás egyenletes, tehát az ellátás, a rendszer üzemeltetése jól tervezhető, ütemezhető. Hasonlóan nincs gond a nagy hőfelhasználású ipari fogyasztóknál sem.

A **közepes méretű** hőenergia-termelés esetén már fellépnek problémák, amelyek főleg a jól működtethető, jó hatásfokú, megbízható földgáz rendszer „kiváltásának” beruházásából adódik. További probléma a biztos tüzelőanyag (biomassza) ellátás, amelyet adott – és itt már általában menetrend által történő – logisztikai rendszerben kell biztosítani. A közepes méretű rendszereknél a biomassza-hasznosítás – a fentiek miatt – csak kis mértékben terjedt el hazánkban. Az önkormányzatok kezelésében lévő közintézmények, mezőgazdasági és ipari vállalkozások hőfelhasználását alapul véve több száz biomassza fűtésű hőközpont megépítése is lehetségessé válna.

A jelentős, meghatározó hőenergiát fogyasztó lakosság, a kis méretű (max. 100 kW) hőtermelő berendezésekben szintén használ biomasszát. Ennek nagy részét azonban viszonylag rossz hatásfokú kályhákban, konyhai tűzhelyekben, kazánokban tüzelik el. A pontos mennyiség meghatározása igen nehéz, mert sokszor vágástéri hulladékot, rőzsét, stb. hasznosítanak. A hőhasznosításban elfoglalt hely alapján a lakossági biomassza hasznosítás csekély. A „tömeges átállás” oka itt is a kényelmesen rendelkezésre álló földgáz, a jó szabályozhatóság, hatásfok, a kényelmes üzem.

A szilárd biomassza és a biogáz hőjének hasznosítása kézenfekvő megoldás, azonban a bioreaktor üzem magas beruházási költsége miatt ez a megoldás nem terjedt el.

Gazdasági kérdések A gazdaságosság vonatkozásában a nagy erőműi hasznosításnál – a biomassa fűtőértékéből és árából számoltan – a biomassa kedvezőbb a földgázhoz viszonyítva, melyet számos gyakorlati eredmény és gazdaságossági számítás is alátámaszt. **A kis és közepes rendszerek** esetében, kisebb feldolgozási igény mellett (pl. aprítás, bálázás, bálabontás) **a biomassa hőhasznosítás szintén gazdaságos a földgázhoz képest. Ez még kedvezőbb a cseppfolyós gázhoz viszonyítva.** Itt problémát a már meglévő berendezés „lecserélése”, az új rendszer – relatíve kicsit magasabb – beruházási költségei jelentik. Fontos kérdés a tüzelőanyag is, amely első közelítésben apríték lehet. Ennek szállítása viszont – a hazai adottságok miatt – igen kicsi távolságban gazdaságos (a „logisztikai kör” 20-50 km, területenként változóan), **tehát mindenképpen kistérségi termelésben kell gondolkodni.**

A fentiekre való különös tekintettel a Biomassa Program fő iránya tehát a térségi, termelői, falusi, kisvárosi, önkormányzati kis és közepes méretű, biomasszát tüzelés által hővé alakító, és azt hasznosító rendszerek fejlesztése lehet.

A lakossági méretű berendezések esetében is gazdaságos a biomassa tüzelés, ha nincs igény a jó szabályozásra, és az élőmunka csökkentésére. **A pellet tüzelés lehet gazdaságos kis méretekben is, az apríték felhasználás területén egyértelmű piacképes megoldások vannak.**

Biomassa fűtésre történő áttérés, illetve új biomassa fűtőművek létesítése esetén azonban feltétlen figyelembe kell venni:

- fűtőanyagok árviszonyát, a földgáz- és a biomassa alapú tüzelőanyagok jelenlegi és várható beszerzési árait,
- az áttérés miatt várható pótlólagos beruházási költségeket – kazáncseréket, a terimésebb szilárd tüzelőanyagok tárolóinak és az égéstermékek (pl. hamu) elhelyezésének a megoldását,
- a megnövekedő karbantartási költségeket,
- a szabályozhatóság és a megbízható üzemelés szempontjait,
- az élőmunkaigény és a kényelmi faktorok változását,
- a szilárd biomassa fűtőanyag járulékos logisztikai költségeit.

A munkahely teremtés gazdasági értéke Kormányzati vélemények és egyéb szakmai csoportok egyaránt megemlítik a biomassa energetikai felhasználásának a foglalkoztatásra vonatkozatható pozitív hatását. A gazdasági válság a munkaerőpiacon is érezteti hatását. Munkahelyek százai szűnnek meg. A „Szociális Zöldenergia Program” elindításával olyan munkahely megtartó (és fokozatos munkahelyteremtő) hatások érhetők el, mellyel a gazdasági válság okozta negatív tendenciáit mérsékelhetjük. **A foglalkoztatás növelése a vélemények szerint akkor valósulhatna meg optimálisan, ha a biomassa előállítása a háztartásokban, családi kisvállalkozásokban, és kistérségek összefogása révén valósulna meg. Ezeknek a kis- és középméretű vállalkozásoknak nagyon fontos szerepe lehet vidéki területek lakosság megtartó képességének növelésében, és e területek**

folyamatos fejlődésének biztosításában. A magas munkaerő igény természetesen nem szükségszerűen pozitív. Nyilvánvaló, ha magas költséggel állítjuk elő a bio-energiahordozókat, részben válnak piacképesé tehető árukká. Ebben az esetben azonban a legfontosabb szempont a vidéki munkanélküli réteg helybetartása és bevonása a munkaerőpiacra. Ezen feltételek mellett még egy bizonyos szinten dotált munkabér kifizetése is gazdaságosabb, mint a piaci terméket elő nem állító munkanélküli segély költségtényezője. A másik igen fontos szempont, a kötelezően ugaroltatott területek mennyiségének növekedése, amelyek betartása szintén csökkenti a felhasznált munkaerő mennyiségét.

Biogáz A biogáz üzemek elősegíthetik a vidéki kistérségek energiaimport függőségének csökkenését, hozzájárulhatnak a falusi és kisvárosi közintézmények (önkormányzat, iskola, óvoda, közösségi épület) hő-, és elektromos áram felhasználásának költséghatékonyabb kiváltásához, valamint munkahelyteremtő képességgel rendelkeznek, segíthetik a vidék megújulását és versenyképessé válását. Ebben az aspektusban a decentralizált (ún. farm-scale) típusú biogáz rendszerek lehetnek hatékonyak. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében meghirdette az állattartó települések korszerűsítése támogatási rendeletet. A rendelet keretében támogatást kaptak azok üzemek is, akik a trágyakezelés megoldásán túl a biogáz üzemeket is létesítenek. Mintegy harmincöt biogáz üzem támogatásának jóváhagyására került sor, azonban a mai napig mindössze két üzem kezdte el a beruházást. Ennek több oka is van. A saját erő megléte mellett, a hitelkonstrukciók lehetőségei beszűkültek. Az áramtermelés (és értékestés) mellett a hőenergia felhasználásnál is jelentős problémák adódtak. A beruházást a környezetvédelmi engedélyek megszerzése is negatívan befolyásolta (optimális esetben kilenc hónap). A gázhálózatba való betáplálás, a biometán célú és a közlekedés célú felhasználás is számos jogszabályi és egyéb akadályokba ütközik.

A cél az, hogy azokon a területeken, ahol a biogázból származó hő alkalmas távfűtésre, a földgáz, illetve egyéb fosszilis energiahordozók ne élvezzenek elsőbbséget. Ez elősegítené a biogáz földgázhálózatba történő betáplálásáról szóló európai uniós joganyag elkészítését is. Kiemelt jelentőséggel bír, hogy az Európai Unió ösztönzésére a tagállamok gazdaság-, és városfejlesztési, vidéki és regionális fejlesztési terveikbe foglalják bele (konkrét cselekvési tervvel) a biogázzal kapcsolatos célkitűzéseket. Az első lépések megtörténtek a vidékfejlesztési és környezetvédelmi fejlesztések és támogatások elindításával. Ezt javasolt beépíteni és kiszélesíteni az ország gazdaságfejlesztési-energiapolitikai koncepciójába, és ehhez hasonlóan minden tagország megújuló energiaforrás politikájába is.

Lehetőséget kell teremteni a biogáz széles körű elterjedésére és felhasználásnak ösztönzésére, akár jogszabályi környezet hozzárendelése révén, akár EU irányelvek és szabályozások kidolgozása révén, akár pénzügyi és támogatási rendszerek kiépítése révén. Szükségszerű a biogáz felhasználási területeit differenciálni, és az alapján az ösztönzőket és a feltételeket kidolgozni:

a) Biogáz felhasználása üzemanyagként Az Európai Parlament és a Tanács 003/30/EK Irányelve a biogázt bioüzemanyag kategóriába sorolja. Mindez azt jelenti, hogy a biogáz bioüzemanyagként is felhasználható, és teljesíthető az Irányelv rendelkezése. A tisztított biogáz kiválóan alkalmas motorhajtóanyagként való alkalmazásra is. A motorhajtóanyagként felhasznált biogáznak számos előnye van: csökken a fosszilis energiafüggőség, a károsanyag kibocsátása kisebb, mint a fosszilis üzemanyagnak. Ez által környezetbarát bioüzemanyagnak is nevezhetjük. Az elterjedést ösztönözni kell a biogáz bázisok kiépítésével, a biogáz töltő állomások elterjedésével, a biogáz üzemű tömegközlekedési járművek elterjesztésével.

b) Biogázok felhasználása tüzelőanyagként áram- és hőtermelésre A biogáz hasznosításának legelterjedtebb formája az áram- és hőtermelés. A vidék számára a biogáz e szegmense nyújthat kiemelkedő lehetőségeket. Az elektromos áram értékesítés mellett a hőhasznosításban rejlik a gazdaságosság kulcsa. A fosszilis energiahordozók árainak növekedése jelentősen csökkenti a mezőgazdasági szereplők bevételeit, gyakran veszteségessé téve azokat. A kertészeti hasznosításban, a melegházak-üvegházak rendszereiben, az állattenyésztés területén az istállók fűtésében, és más mezőgazdasági területeken is egyaránt jól hasznosítható a biogáz. Ez a működőképesség és a gazdaságosság alapjaivá válhat a mezőgazdaságban.

c) Biometán betáplálása a földgázszállító, -elosztó rendszerekbe. A biogáz kialakult tisztítási technológiával biometánná alakítható. A gázelegy metán tartalma így 60% körüli értékről 93-94%-ra növekszik, ezáltal a földgázzal azonos energiatartalmúvá válik. A földgázhálózatba történő betáplálásának előnyei között szerepel, hogy kezelhetővé válnak a termelés és fogyasztás közötti időbeli és intenzitásbeli különbségek, mivel a gázhálózat jelentős méretű tárolóként is értelmezhető. Előnyt jelent, hogy a hálózatba táplált biometán a földgázzal egyenértékű értékesíthető kereskedelmi áruvá válik, ezzel pedig hozzáadott értéket teremt. Fontos megjegyezni, hogy a földgáz minőségével kapcsolatos előírások az Unió tagországaiban más és más képet mutatnak. Ebből arra lehet következtetni, hogy egységes biogáz-biometán szabvány kidolgozására van szükség. Nemzeti hatáskörben olyan jogszabályt kell kidolgozni, amely biztosítja és ösztönzi a biometán betáplálást a megfelelő környezetvédelmi, szállítási, biztonsági, és felhasználási követelményeknek való megfelelés mellett. (pl. földgázhálózatához való hozzáférés szabályai, gázipiaci modell szereplőinek kötelezettségei, jogai, és feladatai a megjelenő biometán betáplálás esetén, mérés-elszámolás szabályai, minőségi szabályok, monitoring szabályok, stb.)

d) Pirogáz mikro erőművek villamos és hőenergia termelésének megvalósítása a fogyasztás helyszínén a helyben képződött mezőgazdasági és kommunális hulladékainkból (kommunális biogázüzemek kiérett iszapmennyiségeinek az elpirolizálása villamos és hőenergia termelés a biogáz fermentáció maradék szerves anyagmennyiségének további lebontásával).

A biogáz a vidék számára és a magyar nemzetgazdaság számára is hatalmas potenciált rejt. Ennek alapja, hogy a környezetvédelem és az energiatermelés hatékonyan és gazdaságosan összekapcsolható. A lehetőségek tárháza több területen is adott: mezőgazdasági állati és növényi melléktermékek, szennyvízipari hulladékok, állati trágya, kommunális hulladékok, energianövények, vágóhídi és élelmiszeripari hulladékok. A felhasználás is jelentősen differenciált, hiszen a biogáz felhasználható áramtermelésre, hűtésre, fűtésre, gépjárművek motorhajtóanyagaként, biometánként, hálózati rendszerbe betáplálva pedig minőségi gázként.

A biogáz előállítását, mint az egyik legígéretesebb megújuló energiaforrás előállítását ösztönözni kell, úgy támogatások (EU és hazai), mint a megfelelő jogszabályi környezet kialakítása szempontjából. Ez megteremtheti annak a feltételét, hogy választ adjunk napjaink növekvő energiaigényére és keresletére, a növekvő energiaárakra, ezen felül pedig hozzáadott értéket és jobb feltételt, egyben tisztább környezetet biztosíthatunk a vidéki mezőgazdaság és az egész társadalom számára.

A biogáz rendszer esetében a következő problémák vetődnek fel: a hőhasznosítás – folyamatos gáztermelés esetén – ritkán valósítható meg, a hosszabb idejű tárolás nem megoldható, a sűrítés és hajtóanyag-célú hasznosítás csak folyamatos támogatás esetén gazdaságos, a műszaki szempontból lehetséges villamosenergia-hasznosítás hazánkban nehézkes. Nyugat európai országokban általában a garantált villamos energia átvétel és a gazdaságos átvételi ár tartja üzemben a biogáz üzemeket, amelyek feltételei nálunk nem kedvezőek.

Finanszírozási, beruházási kérdések a szilárd biomassza és a biogáz elterjesztésére A biomassza hasznosító rendszerek és biogáz berendezések kialakításának **beruházási költségei** jelentik a fő problémát, amelyre az állami finanszírozási rendszer lehetőségeit szükséges összehangolni.

Az ismertetett szempontok alapján biomassza és biogáz előállítás során a következő sorrend javasolható:

1. Aprítékot előállító technológiák telepítése a kistérségben fellelhető biomasszára épülően, közepes és kisméretű erdészeti és mezőgazdasági mellékterméket hasznosító rendszerek kiépítése,
2. Logisztikailag összehangolt apríték és pellet tároló-rendszerek kiépítése,
3. Kis és közepes méretű, aprítékot és mezőgazdasági mellékterméket hasznosító decentralizált hőtermelő és hőhasznosító rendszerek kiépítése (intézményi energiaellátó hőhasznosító berendezése, kis és közepes fűtőművek),
4. Biogáztisztító beruházások, biometán hasznosításának, és a közlekedési célú fejlesztések lehetőségének megteremtése.
5. Pirogáz mikro erőművek villamos és hőenergia termelésének megvalósítása a kis és közepes méretű, kommunális és mezőgazdasági mellékterméket hasznosító decentralizált villamos és hőtermelő és hasznosító rendszerek kiépítése (intézményi energiaellátó villamos s hőhasznosító berendezése, kis és közepes fűtőművek),

Összegzőképpen elmondhatjuk, hogy a tudatos európai elkötelezettség Magyarország és a környező országok számára erőteljes lépések megtételére ösztönöz. Az energiahatékonyság, az energiatakarékosság, a megújuló energiaforrások, valamint a klímavédelem, mind olyan programok és következetes lépések megtételét teszi szükségessé, melyek pozitív hatása és eredménye a következő nemzedéket, a következő generációt érinti a legjobban.

A Biomassza Program elindítása olyan gazdasági (energia import függőség csökkenése), költségvetési (önkormányzatok energiacélú kiadásainak csökkenése, ezáltal költségvetési megtakarítás), társadalmi és szociális (munkahely megtartás, munkahelyteremtés, segélyekhez való hozzájutás feltétele: szociális zöldmunka programba való részvétel) mezőgazdasági és vidékfejlesztési (hozzáadott érték teremtés, kistérségi termékpályák kiépítése) hatásokat eredményez, mely rövid és középtávon Magyarország gazdaságának fellendítését eredményezheti.

A Program megvalósításának első fázisa a 2009-2010. évben nem igényel többlet költségvetési forrást, a projekt típusok megvalósítása a megfelelő intézkedések meghozatala esetében már a tárgyévben megkezdődhet.

4. számú melléklet

KÉRDŐÍV

Régió:.....

FVM Agrárprogramiroda

Megye:.....

Kistérség:.....

I. Helyzetfelmérés (becsléssel)

- 1.) A kistérségben a foglalkoztatottak ágazatok közti megoszlása
(kérjük a táblázatba írja be a becslésük szerinti %-os megoszlást)

1	Ipari foglalkoztatott	
2	Kereskedelem, szolgáltatás	
3	Közigazgatás, közszolgáltatás	
4	Agrár foglalkoztatott	
5	Egyéb	

- 2.) A kistérségben a munkaképes lakosság körében munkanélküliek aránya:

Regisztrált munkanélküli (álláskereső): .....%

Nem regisztrált: .....%

Összesen: .....%

Az összes munkanélküli .....%-a 30év alatti,.....%-a 50 év feletti,
a nők aránya kb. ....%.

Az agrárágazat mely területe dominál az Önök kistérségében?

(a táblázatban max. kettőt jelöljön X-el)

1	Szántóföldi növénytermesztés	
2	Állattenyésztés és -tartás	
3	Erdészet, vadgazdálkodás	
4	Kertészet*	
5	Élelmiszer feldolgozás	
6	Egyéb:.....	

* Ide sorolva a zöldség- és gyümölcsstermesztést, valamint a szőlészetet is

- 3.) 2009-ben agrárágazathoz kapcsolódóan mely területeken jellemző az alkalmi, illetve szezonális foglalkoztatás az Önök kistérségében?
(a táblázatban jelölje X-el)

1	Szántóföldi növénytermesztés	
2	Állattenyésztés és -tartás	
3	Erdészet, vadgazdálkodás	
4	Kertészet*	
5	Élelmiszer feldolgozás	
6	Egyéb:.....	

* Ide sorolva a zöldség- és gyümölcsstermesztést, valamint a szőlészetet is

4.) 2010-ben mely területe(ke)n várható a foglalkoztatottak számának bővülése

(a táblázatban jelölje X-el)

1	Szántóföldi növénytermesztés	
2	Állattenyésztés és -tartás	
3	Erdészet, vadgazdálkodás	
4	Kertészet*	
5	Élelmiszer feldolgozás	
6	Egyéb:.....	

* Ide sorolva a zöldség- és gyümölcsstermesztést, valamint a szőlészetet is

5.) Melyek a bővülés előfeltételei (a táblázatban jelölje X-el)

1	Jogszabály változtatás	
2	Támogatási lehetőség(ek)	
3	Jó gyakorlatok megismerése	
6	Egyéb:.....	

II.) Vannak-e a kistérségben jól működő foglalkoztatási projektek?

(Válaszát bekarikázással jelölje)

Igen

Nem

Amennyiben a válasz igen, akkor azok mely kategóriába sorolhatók?

(a táblázatba írja be a db számot)

1	„Út a munkába” program	db
2	Közfoglalkoztatás	db
3	Termelői Értékesítő Szervezet	db
4	Szociális szövetkezet	db
5	Egyéb:.....	db

III.) Megítélésük szerint van-e a fentiek között olyan projekt, amely mintaértékű / megismételhető / átadható, vagyis jó példaként más térségek számára is kiejánlható? (Válaszát bekarikázással jelölje)

Igen

Nem

Amennyiben a válasz igen, akkor egy országos adatbázisba várnánk azok közül legalább egyet az alábbi adatokkal

(sorok növelhetők, illetve max. 3 projekt adata is megadható külön-külön lapon):

1.) Foglalkoztató neve:

.....

2.) Foglalkoztató címe:

.....

3.) Kapcsolattartó neve:

.....

4.) Kapcsolattartó telefonszáma:

.....

5.) Kapcsolattartó e-mail címe:

.....

6.) A program megnevezése/címe:

.....

7.) A programban foglalkoztatottak száma: .....fő

8.) A program rövid leírása (max. 5-6 mondat):

.....

.....

.....

.....

.....

Dátum:

Jelenlévők aláírása:

5. számú melléklet

A szervezeti feladatok megvalósításához szükséges költség igény

A Programiroda munkájába bevont szervezetek közül az FVM VKSZI, az MVH, az MgSzH, a MA, az MKIK 2009. évi költségeik tervezéskor nem számolhattak a fenti feladatok megvalósításával, így nem áll rendelkezésükre külön forrás a felajánlott humán és műszaki infrastruktúrán kívül.

A hatékony kommunikáció és szervezeti munkavégzés finanszírozásához szükséges **költségigény bruttó 10 millió Ft.**

A tervezett forráskeret az alábbi költségelemeket tartalmazza:

1. Országos tájékoztató bruttó 120.000.-Ft

A Programiroda munkájába bevont szervezetek hálózati munkatársainak szóló tájékoztatás és egész napos felkészítés egy alkalommal az FVM épületében kb. 120 fő részvételével.

2. Megyei tájékoztatók bruttó 950.000.-Ft (50.000.-Ft/megye)

Minden megyében szükséges összehívni a regionális és megyei szintű szervezetek képviselőit tájékoztatandó az érintetteket a Programiroda munkájának indulásáról szervezeteik és munkatársaik feladatairól.

3. Kistérségi ülések bruttó 1.730.000.-Ft (10.000.-Ft/kistérség)

A Programiroda Cselekvési tervében meghatározott kistérségi kérdőív kitöltését a HVI Irodavezető szervezi, a szervezési költségeket szükséges biztosítani (posta, telefon, terembérlés stb.)

4. Kérdőívek feldolgozása bruttó 1.250.000.-Ft

A kistérségekben kitölttetett 173 darab kérdőív begyűjtésének és rendszerezésének, valamint elektronikus felvitelének költségeit, tovább egy elemző tanulmány elkészítését tartalmazza az összeg.

5. Kiadvány a jó gyakorlatokról bruttó 3.000.000.-Ft

A kérdőívezéskor bekért projekteknek egy kiadványban történő megjelentetése a jó gyakorlatok minél szélesebb körben történő terjesztés érdekében. Kiadványt kb. 20-25 példányban B/5 formátumban kívánjuk megjelentetni és terjeszteni a vidéki foglalkoztatást potenciálisan serkentő szervezetek civilek, önkormányzatok, gazdasági társaságok részére.

6. Honlap fejlesztése bruttó 1.250.000.-Ft

Az www.mnvh.eu oldalt alkalmassá kell tenni egy országos foglalkoztatási „jó gyakorlat” adatbázis kezelésére, ahol a foglalkoztatók saját szempontjaiknak megfelelően kereshetnek minta projektet, illetve felvehetik a kapcsolatot az általuk adaptálásra érdemesnek gondolt projekt gazdájával a közvetlen tapasztalatcsere érdekében.

7. Országos road show bruttó 700.000.-Ft

Az ország hét régiójában egy-egy tájékoztató fórum szervezésének költségeit biztosítja az összeg, ahol a Programiroda tevékenységéről, szolgáltatásiról, a

kormányzat vidéki foglalkoztatást köszöntő lépéseiről és eredményeiről, a kínálgzó lehetőségekről kapnak tájékoztatást az érintettek.

8. Egyéb személy bruttó 1.000.000.-Ft

A Programiroda szervezeti feladatának menedzseléséhez szükséges humánérőforrás biztosítására szüksége biztosítani a fenti összeget, annak érdekében, hogy a szervezetek közötti hatékony és gyors kommunikáció biztosítható legyen.

Az MNVH Állandó Titkárság költségvetésének tervezésekor 10 millió Ft-ot tervezett a Programirodával kapcsolatos feladatok ellátására, de az MNVH jelenleg nem rendelkezik 2009 évre elfogadott költségvetéssel.

Amennyiben a meghatározott feladatokhoz a szükséges forráskeret nem kerül mellérendelésre az megakadályozza a feladatellátást.

6. számú melléklet

**Szociális és Munkaügyi Minisztérium
Foglalkoztatási és Képzési Szakállamtitkár**

Iktatószám: 17940 - /2009-SZMM

Gógös Zoltán úr
Államtitkár

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

1055 Budapest
Kossuth L. tér 11.

Tisztelt Államtitkár Úr!

A 2009. október 1.-én az FVM-ben tartott egyeztető megbeszélés alapján a mezőgazdasági foglalkoztatás bővítését koordináló Programiroda által összeállított - számunkra eljuttatott – Cselekvési Tervével kapcsolatban a következő észrevételeket tesszük.

Megítélésünk szerint az összeállítás alapvetően jó irányú lépéseket fogalmaz meg, amelyek megvalósulásuk esetén hozzájárulhatnak a mezőgazdaság foglalkoztatási potenciáljának a növeléséhez. A minisztérium a foglalkoztatással, annak bővítésével kapcsolatos kérdések megvalósításában aktívan részt kíván venni. A következőkben megfogalmazott észrevételeink, megjegyzéseink az anyag egyértelműsítését, pontosítását szolgálják.

A Cselekvési Terv - Intézkedési Terv pontjaival kapcsolatos észrevételek:

- Az összeállítás 5. oldalán az 1.4. pontban megfogalmazottakkal kapcsolatban felhívjuk a figyelmet, hogy az itt tervezett lépésekre csak a Pénzügyminisztérium bevonásával, azzal egyeztetett módon kerülhet sor, mert az adó- és járulékváltozások a PM hatáskörét érintik.
- a Terv 1.5. pontjában szereplő elektronikus rendszer kialakítását jó elgondolásnak tartjuk. Korábban a tárca is tervezte megvalósítani a kártya-rendszert, de az alkalmazásához kapcsolódó technikai feltételek megteremtése, a pénzügyi eszközök korlátai miatt azt csak egy későbbi időpontra tervezte, ezért az előkészítésre, a megvalósításra reális időtartamot célszerű biztosítani.

- Az anyag 6. oldalán, a közmunkával kapcsolatban a 3.1.pontban megfogalmazódó fejlesztési javaslatok között a közmunkarendelethez nevesítésre kerültek a víziközmű-társulatok, tehát a továbbiakban itt végezhető közmunkák. A magán-erdőgazdálkodók bevonását a közmunka-programokba továbbra sem tartjuk indokoltnak.

- A 7. oldalon a 4.2. pontban további értelmezést igényel a közmunka és az alkalmi munka program modellek kidolgozása, illetve ezek integrálása az „Út a munkához” programba.

Ebben a témában is rendkívül fontosnak tartjuk a további egyeztetést.

-A 7. oldalon az 5.3. pontban leírtakkal kapcsolatban megjegyezzük, hogy az adatbázis megteremtéséhez megítélésünk szerint elsősorban a meglévő adatbázisok (NFÜ, OFA, ÁFSZ projektek) felhasználása szükséges. Tekintettel arra, hogy a jó gyakorlatok egy része már most is hozzáférhető, főként a meglévő példák népszerűsítését, az ezekkel kapcsolatos fórumok működtetését hangsúlyoznánk ki, s a feladat súlyponti részét is ennek kellene képeznie.

- Az Cselekvési Terv I. fejezetében az egyszerűsített foglalkoztatásról megfogalmazottakkal kapcsolatban továbbra sem értünk egyet, és fenntartjuk azokat az észrevételeket, amelyeket az FVM erre vonatkozó előterjesztésének véleményezése során jeleztünk. Kihangsúlyozzuk, hogy ebben a kérdésben a PM állásfoglalása is jelentős szereppel bír. Alkotmányossági szempontból aggályos az eltérő munkajogi szabályok alkalmazási lehetőségének biztosítása. Ugyancsak fontos megítélésünk szerint, hogy a munkaviszony az elsődleges szempont, s a közterhek is azokhoz kapcsolódhatnak, s ezért a munkajogi jogosultságok esetleges csökkentését csak munkajogilag is elfogadható érvek alapozhatják meg. Továbbra sem tudjuk elfogadni, hogy a jelenléti íves megoldás esetén nem szerepelnek benne a munkaviszonyra vonatkozó minimális tartalmi elemek. Ezen a szempontokból aggályosak az összeállítás 13. oldalán szereplő feladatok az ellenőrzéssel, a közteher-előleggel kapcsolatos eljárások, valamint az erre vonatkozó eszközök biztosításával összefüggésben leírtak.

- Az anyag a II. fejezetben a 16. oldaltól foglalkozik az ÚMVP tengelyek kitörési pontjaival, lehetőségeivel, illetve a javaslatokkal.

A 21. oldalon az erdőfenntartással kapcsolatban ismételten hangsúlyozni kívánjuk, hogy a közmunkák nem teremtenek tartós munkahelyeket, foglalkoztatást, azok ideiglenes jellegű munkavégzést biztosítanak ezzel szemben a foglalkoztatást bővítő támogatások alkalmazásának a célja a tartós munkahelyek kialakítása.

-A szociális szövetkezetek kialakításában az OFA erre irányuló programjai alapján van tapasztalatunk. Az alapvető problémánk e kezdeményezésekkel kapcsolatban, hogyan biztosítható a támogatást követően a létrejött szervezetek hosszú távú működése úgy, hogy azok önfinanszírozóvá, „önjáróvá” váljanak. Sajnos a tapasztalataink nem túl kedvezőek, s e kezdeményezések az esetek jó részében megszűnnek az állami pénzeszközök biztosításának befejezését (a támogatási időszak leteltét) követően. Véleményünk szerint meg kell teremteni a szociális szövetkezetek piaci hátterét a folyamatos és stabil működés biztosítása érdekében.

-A képzéssel összefüggésben fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a jelenleginél jobban indokolt megteremteni a különböző forrásokból megvalósuló képzések, főként a felnőttképzés tekintetében azok összehangolásának feltételeit.

-A 26. oldalon az atipikus munkahelyekről megfogalmazottakat egyértelműbbé kellene tenni, mert a megítélésem szerint az agrárszférában eléggé minimális lehet a távmunkában végezhető tevékenység. Az agrárágazatban távmunka keretében végezhető feladatokat indokolt lehet konkretizálni.

- A III. fejezetben szerepel a közmunkaprogramok kiterjesztésének lehetősége az erdő- és vízgazdálkodás területére. Ismételten hangsúlyozni szeretnénk, hogy közmunkák nem jelentenek megoldást a tartós foglalkoztatásra. Ezt azonban nem tartjuk indokoltnak alkalmazni a magánérdeszettekben. Amennyiben tartós foglalkoztatásra itt nyílhat lehetőség, a jelenlegi foglalkoztatás bővítő támogatással ösztönözhető a munkáltatók. A folyamatban lévő törvénymódosítások (pl., „Út a munkához” program) további lehetőséget biztosíthatnak a későbbiek során az érintett foglalkoztatói kör foglalkoztatás bővítéssel összefüggő támogatására.

A IV. fejezetben a Szociális Zöldenergia Programmal összefüggésben véleményünk szerint meg kell teremteni az egyértelmű kereteket. A megvalósítás alapvető feltétele, hogy a szükséges szervezeti háttér kialakuljon. Létre kell hozni az üzemeket, meg kell szervezni a beszállítást (itt szóba jöhet a közfoglalkoztatás valamelyik formája), valamint a felhasználást, a termék(ek) értékesítésének piaci feltételeit. Nem derül ki számunkra egyértelműen, hogy az összeállítás készítői vállalkozói alapon, vagy közjellegetű önkormányzati, vagy állami feladatként kívánják megvalósítani ezeket a tevékenységeket.

Fontos lenne a feladat során nemcsak a képzetlen munkaerőre koncentrálni, hanem az érintettek képzettségi szintjének emelését is célul kitűzni (amennyiben ez lehetséges). Ebben a részben is tapasztalható, hogy keveredik a közmunka-program kategóriája, illetve az alkalmi jellegű munkavégzés, amelyeket célszerű megkülönböztetni, elkülöníteni.

A tárcánk a Kabai Cukorgyár megszüntetése kapcsán az ott tervezett bioetanol-gyártás kialakításához támogatást kívánt nyújtani, sajnos a projekt nem kapott egyéb forrásból támogatást, ezért nem realizálódott. Ez is felhívja arra a figyelmet, hogy a fő cél a támogatások során a versenyszférára jellemző munkaerőpiaci körülmények kialakítása lehet, s ehhez alapfeltétel a szükséges alapanyagokból a beszállítók hálózatának a megteremtése.

- A csatolt mintaprojektek hasznosnak ítéltetők, esetenként jó kezdeményezésnek minősíthetők. Ugyanakkor a munkahelyek létrehozásával összefüggő költségek gyakran meghaladják a 10-12 millió Ft-ot, s ezt magasnak ítéljük, hiszen a magas hozzáadott értékű munkahelyteremtést célzó pályázatok során sem minden esetben igényelnek ekkora fajlagos költséget az itt megvalósításra kerülő munkahelyek kialakításához a pályázók.

- A mezőgazdasági eredetű biomassza megújuló energiaforrásként történő hasznosítását elősegítő intézkedésekről szóló Korm. határozat tervezetével kapcsolatban a 4. pontban megfogalmazott feladat esetében a munkaerő felkészítésében, valamint a foglalkoztatás bővítésének támogatásában (bértámogatás) tudunk szerepet vállalni.

- A tervezet 5. pontjában a képzési lehetőségek feltárása és összehangolása érdekében célszerű megjeleníteni a TÁMOP keretében megvalósuló projekteket is.
- A tervezet 9. pontjában megfogalmazott feladat felelőseként a szociális és munkaügyi minisztert nevesíti. Megítélésünk szerint a feladatért első helyen felelős csak az FVM lehet. Tárcánk a Zöldenergia Program foglalkoztatási elemének megvalósításában vállalhat szerepet.

Budapest, 2009. október 5.

Üdvözlettel:

Dr. Székely Judit

A Cselevési terv összeállításában részt vettek:

Dr. Kis Zoltán Programiroda vezető
Parlamenti és Társadalmi
Kapcsolatok Főosztálya

Agrárszabályozási Főosztály
Kanyokné Strohmayr Mária
Dr. Horváth Miklós

Agrárpiaci Főosztály
Mészáros László

Agrár- vidékfejlesztési Főosztály
Dr. Maáczy Miklós
Tóth János Balázs

Mezőgazdasági Főosztály
Biró Tamás
Erős Veronika

Stratégiai Főosztály
Bögréné Bodrogi Gabriella
Koncz Máté

Természeti Erőforrások Főosztály
Bárány Gábor

MgSzH
Dancs István
Dr. Burrat Husam

MVH
Hegedűs Tímea
Dr. Lukács Réka

MGE
Dr. Szalay István
Szentes Katalin

MNVH
Cserháti Ferenc
Tisza Gabriella

Magyar Agrárkamara

Fogarasiné Bodnár Mária

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
Percze László

NFÜ
Herczeg Béla
Husztli Levente

SZMM
Sipos András
Bódi András